

SLUŽBENE

VIJESTI

HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

GODIŠTE XX. ■ ZAGREB 2021.

BROJ 2 (30)

**DOKUMENTI
PORUKE · IZJAVE · PISMA
PRIOPĆENJA
IMENOVANJA
VIJESTI**

SLUŽBENE VIJESTI
HRVATSKE BISKUPSKE
KONFERENCIJE

BROJ 2 (30)

GODIŠTE XX.
ZAGREB 2021.

SADRŽAJ

DOKUMENTI

Apostolsko pismo svetoga oca Franje <i>Traditionis custodes</i> u obliku motuproprija o uporabi rimske liturgije koja je prethodila obnovi iz 1970. godine	3
Pismo svetoga oca Franje biskupima cijelog svijeta kojim predstavlja motuproprij <i>Traditionis custodes</i>	5

PORUKE • IZJAVE • PISMA

Poruka svetoga oca Franje za 36. svjetski dan mladih	8
Poruka svetoga oca Franje za Međunarodni dan osoba s invaliditetom	11
Poruka svetoga oca Franje za 55. svjetski dan mira	13
Božićna poruka svetoga oca Franje i blagoslov <i>Urbi et orbi</i>	16
Poruka svetoga oca Franje supružima u povodu Godine obitelji <i>Amoris laetitia</i>	17
Poruka Dikasterija za promicanje cjelovitoga ljudskoga razvoja u povodu Svjetskog dana turizma	20
Zajednička izjava predsjednika CCEE-a i CEC-a u povodu <i>Vremena stvorenoga svijeta</i> 2021. godine	21
Poruka podrške i molitvene blizine predsjednika HBK nadbiskupa Želimira Puljića svetomu ocu Franji	22
Zahvala pape Franje predsjedniku HBK na blizini i molitvi u vrijeme svojega boravka u bolnici	22
Poruka Stalnog vijeća Hrvatske biskupske konferencija	23
Pismo sućuti i blizine predsjednika HBK, zadarskoga nadbiskupa Želimira Puljića, i predsjednika Hrvatskoga Caritasa, varaždinskoga biskupa Bože Radoša, Njemačkoj biskupskoj konferenciji i Njemačkomu Caritasu u povodu katastrofalnih poplava u Njemačkoj	23
Poruka predsjednika Vijeća HBK za katehizaciju i novu evangelizaciju, đakovačko-osječkoga nadbiskupa Đure Hranića, na početku školske i katehetske godine 2021./2022.	24
Poruka predsjednika Vijeća HBK za misije, krčkoga biskupa Ivica Petanjka, u povodu Svjetskoga dana misija, 24. listopada 2021. godine	26
Poruka predsjednika Hrvatskoga Caritasa, varaždinskoga biskupa Bože Radoša, za Nedjelju Caritasa	27
Poruka predsjednika Odbora HBK za pastoral pomoraca, hvarskoga biskupa Ranka Vidovića, pomorcima i ribarima u povodu blagdana sv. Nikole 2021. godine	28
Izjava Komisije HBK <i>Iustitia et pax</i>	29
Čestitka Vijeća HBK za život i obitelj za Međunarodni dan starijih osoba 2021. godine	31
Deklaracija Šestog hrvatskog socijalnog tjedna	32

IZDAJE

HRVATSKA BISKUPSKA
KONFERENCIJA

Ksaverska cesta 12A

Tel. 01 5635 001

e-mail: info@hbk.hr

UREDNIK

KRUNOSLAV NOVAK

GRAFIČKA PRIPREMA

TOMISLAV KOŠČAK, HILP

TISAK

DENONA, Zagreb

ISSN 1332-2354

PRIOPĆENJA

Priopćenje sa 63. zasjedanja Sabora HBK	35
Priopćenje sa susreta predstavnika Hrvatske biskupske konferencije s predsjednikom Vlade Republike Hrvatske...	36
Priopćenje s godišnje sjednice Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu	37
Priopćenje sa sjednice Povjerenstva za trajnu formaciju djelatnika katoličkih škola	37
Priopćenje sa sjednice Vijeća HBK za život i obitelj s nad/biskupijskim povjerenicima za pastoral braka i obitelji...	38
Priopćenje sa sjednice Vijeća HBK za nauk vjere	39
Priopćenje sa sjednice Vijeća HBK za Ustanove posvećenog života i Družbe apostolskog života	39

IMENOVANJA

Mons. Fabijan Svalina imenovan biskupom koadjutorom Srijemske biskupije	40
Don Roko Glasnović imenovan dubrovačkim biskupom	40

VIJESTI

Pobjednici državnog Natjecanja iz vjeronauka nagrađeni ljetovanjem na Korčuli	41
Europski biskupi i obiteljske udruge jačaju suradnju	41
Predstavljanje videospota pjesme <i>U zagrljaju vremena</i>	42
Simpozij <i>Fratelli tutti – Poziv na socijalno prijateljstvo i sveopće bratsvo</i>	42
Pripremni sadržaji za sinodalni hod na hrvatskom jeziku	43
Šesti hrvatski socijalni tjedan – <i>Demografija, iseljavanje, migracije</i>	43
Stručni skup o dobrobiti maloljetnika i ranjivih osoba u Crkvi	44
Hrvatski prijevod novih zaziva u <i>Lauretanskim litanijama</i> i <i>Litanijama sv. Josipa</i>	45

DOKUMENTI

APOSTOLSKO PISMO SVETOGA OCA FRANJE U OBLIKU MOTUPROPRIJA *TRADITIONIS CUSTODES* o uporabi rimske liturgije koja je prethodila obnovi iz 1970. godine

Čuvari predaje, biskupi, u zajedništvu s rimskim biskupom, tvore vidljivo načelo i temelj jedinstva u svojim partikularnim Crkvama.¹ Vođeni Duhom Svetim oni, naviještanjem evanđelja i slavljenjem euharistije, ravnanju partikularnim Crkvama koje su im povjerene.²

Da bi se postigla sloga i jedinstvo Crkve, moji časni prethodnici, sveti Ivan Pavao II. i Benedikt XVI., očin-skom brigom za one koji su u nekim krajevima ostali privrženi liturgijskim oblicima koji su prethodili obnovi zahtijevanoj od Drugoga vatikanskog koncila, dopustili su i uredili pravo korištenja Rimskoga misala koji je 1962. godine objavio papa Ivan XXIII.³ Na taj su način namjeravali »olakšati življenje crkvenoga zajedništva onim katolicima koji se osjećaju navezanima na neke prethodne liturgijske oblike«, a ne na druge.⁴

Na tragu nakane mojega časnoga prethodnika Benedikta XVI. da se, tri godine nakon objavljenja motuproprija *Summorum Pontificum*, biskupe pozove da provjere njegovu primjenu, Kongregacija za nauk vjere provela je 2020. godine temeljito savjetovanje s biskupima, a rezultati su pomno razmatrani u svjetlu iskustva koje je sazrijevalo tijekom ovih godina.

Razmotrivši želje niknule među biskupima i saslušavši mišljenje Kongregacije za nauk vjere, ovim apostolskim pismom želim ići korak dalje u trajnome

nastojanju oko crkvenoga zajedništva. Stoga sam smatrao prikladnim odrediti sljedeće:

Čl. 1.

Liturgijske knjige koje su proglasili sveti Pavao VI. i sveti Ivan Pavao II., u skladu s odlukama Drugoga vatikanskoga koncila, jedincati su izraz *lex orandi* rimskoga obreda.

Čl. 2.

Dijecezanskomu biskupu kao upravitelju, promicatelju i čuvaru cjelokupnoga liturgijskoga života u povjerenoj mu partikularnoj Crkvi,⁵ pripada uređivati liturgijska slavlja u vlastitoj mu biskupiji.⁶ Stoga je isključivo u njegovoj mjerodavnosti odobriti uporabu Rimskoga misala iz 1962. godine u svojoj biskupiji, slijedeći smjernice Apostolske stolice.

Čl. 3.

Biskup, u biskupijama u kojima već postoji jedna ili više skupina koje slave prema misalu koji je prethodio obnovi iz 1970. godine:

§ 1. neka utvrdi da te skupine ne isključuju valjanost i zakonitost liturgijske obnove, odredaba Drugoga vatikanskoga koncila i Učiteljstva vrhovnih svećenika;

¹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23, AAS 57 (1965.), 27.

² Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23, AAS 57 (1965.), 32; DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret o pastirskoj službi biskupa u Crkvi *Christus Dominus*, 28. listopada 1965., br. 11, u: AAS 58 (1966.), 677-678; *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 833.

³ Usp. IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ecclesia Dei*, 2. srpnja 1988., u: AAS 80 (1988.) 1495-1498; BENEDIKT XVI., Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Summorum Pontificum*, 7. srpnja 2007., u: AAS 99 (2007.), 777-781; Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ecclesiae unitatem*, 2. srpnja 2009., u: AAS 101 (2009.), 710-711.

⁴ IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ecclesia Dei*, 2. srpnja 1988., u: AAS 80 (1988.), 1498.

⁵ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum Concilium*, 4. prosinca 1963., br. 41, u: AAS 56 (1964.), 111; *Caeremoniale Episcoporum*, br. 9; KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA, Uputa o nekim stvarima vezanima uz presvetu euharistiju koje valja obdržavati odnosno izbjegavati, *Redemptionis Sacramentum*, 25. ožujka 2004., br. 19-25, u: AAS 96 (2004.), 555-557.

⁶ Usp. ZKP, kan. 375, § 1; kan. 392.

§ 2.neka naznači jedno ili više mjesta na kojima će se vjernici koji pripadaju tim skupinama moći okupljati na euharistijsko slavlje (ali ne u župnim crkvama, i bez ustanovljivanja novih personalnih župa);

§ 3.neka za mjesto koje je naznačio odredi dane u koje su dopuštena liturgijska slavlja s uporabom Rimskoga misala koji je proglasio sveti Ivan XXIII. 1962. godine;⁷ na tim slavljinama neka se čitanja naviještaju na narodnome jeziku, rabeći prijevode Svetoga pisma za liturgijsku uporabu, potvrđene od dotičnih biskupskih konferencija;

§ 4.neka imenuje svećenika koji će, kao biskupov delegat, preuzeti brigu za slavlja i za pastoralnu skrb u tim skupinama vjernika. Svećenik neka bude prikladan za tu službu, sposoban rabiti *Missale Romanum* koji je prethodio obnovi iz 1970. godine, neka posjeduje znanje latinskoga jezika koje mu omogućuje potpuno razumijevanje rubrika i liturgijskih tekstova, i neka bude prodahnut gorljivom pastoralnom ljubavlju i osjećajem crkvenoga zajedništva. Prijeko je potrebno, doista, da svećenik kojemu je povjerena ta služba ima na srcu ne samo dostojanstveno slavljenje liturgije, već i pastoralnu i duhovnu skrb za vjernike;

§ 5.neka u personalnim župama, koje su kanonski osnovane na dobrobit tih vjernika, pristupi prikladnoj provjeri jesu li one uistinu korisne za duhovni rast te procijeni hoće li ih zadržati ili ne;

§ 6.pobrinut će se da ne bude odobreno osnivanje novih skupina.

Čl. 4.

Svećenici koji će biti zaređeni nakon objavljenja ovoga motuproprija, a žele slaviti liturgiju prema *Missale Romanum* iz 1962. godine, trebaju podnijeti zamolbu dijecezanskomu biskupu, koji će se prije davanja te ovlasti posavjetovati s Apostolskom stolicom.

Čl. 5.

Svećenici koji već slave prema *Missale Romanum* iz 1962. godine, trebaju od dijecezanskoga biskupa zatražiti ovlaštenje da bi se i dalje mogli koristiti tom mogućnošću.

Čl. 6.

Ustanove posvećenoga života i društva apostolskoga života, koje je svojedobno osnovalo Papinsko vijeće *Ecclesia Dei*, prelaze u mjerodavnost Kongregacije za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života.

Čl. 7.

Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata i Kongregacija za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života, za pitanja iz svoje mjerodavnosti, obnašat će vlast Svete Stolice, bdijući nad poštivanjem ovih odredaba.

Čl. 8.

Dosadašnje odredbe, naputci, dopuštenja i običaji, koji nisu u skladu s iznesenim u ovome motupropriju, stavljeni su izvan snage.

Nalažem da se sve što sam odlučio ovim apostolskim pismom u obliku motuproprija, opslužuje u svim njegovim dijelovima, unatoč svemu protivnom, čak i ako je vrijedno posebnoga spominjanja, i određujem da ono bude proglašeno objavljenjem u dnevniku *L'Osservatore Romano* te, stupivši na snagu odmah, bude potom objavljeno u službenome glasilu Svete Stolice, *Acta Apostolicae Sedis*.

Dano u Rimu, pri Svetome Ivanu Lateranskom,
16. srpnja 2021. na spomendan Gospe od Karmela,
godine devete našega pontifikata.

Franjo

⁷ Usp. KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, Dekret *Quo magis* kojim se odobrava sedam euharistijskih predslavlja za izvanredni oblik Rimskoga obreda, 22. veljače 2020., i Dekret *Cum sanctissima* o liturgijskim slavljinama u čast svetih po izvanrednome obliku Rimskoga obreda, 22. veljače 2020., u: *L'Osservatore Romano*, 26. ožujka 2020., str. 6.

PISMO SVETOGA OCA FRANJE BISKUPIMA CIJELOGA SVIJETA KOJIM PREDSTAVLJA MOTUPROPRIJ *TRADITIONIS CUSTODES*

Rim, 16. srpnja 2021.

Draga braćo u biskupstvu,

kao što je to učinio moj prethodnik Benedikt XVI. apostolskim pismom *Summorum pontificum*, i ja želim motupropriju *Traditionis custodes* pridružiti pismo u kojemu objašnjavam razloge koji su me naveli na tu odluku. Obraćam vam se s povjerenjem i *parezijom*, u ime zajedničke »skrbi za čitavu Crkvu [...] koja mnogo pridonosi razvitku sveopće Crkve«, kao što nas podsjeća Drugi vatikanski koncil.¹

Svima su očite nakane koje su potaknule sv. Ivana Pavla II. i Benedikta XVI. da za slavljenje euharistijske žrtve dopuste mogućnost uporabe Rimskoga misala koji je proglasio sv. Pio V., a izdao sv. Ivan XXIII. Ta ovlast, udijeljena povlasticom Kongregacije za bogoštovlje iz 1984. godine² i potvrđena od svetoga Ivana Pavla II. u motupropriju *Ecclesia Dei* iz 1988.,³ bila je vođena prije svega željom da se potakne zacjeljenje raskola s pokretom koji je predvodio mons. Lefebvre. Zamolba, upućena biskupima da velikodušno prihvate »ispravne težnje« vjernika koji su tražili uporabu toga misala, imala je dakle eklezijalnu nakanu ponovne uspostave jedinstva Crkve.

Tu su ovlast mnogi u Crkvi tumačili kao mogućnost za slobodnu uporabu Rimskoga misala koji je proglasio sveti Pio V., a što je prouzročilo da ga se rabi jednako kao i Rimski misal koji je proglasio sv. Pavao VI. Da bi uredio takvo stanje, niz godina kasnije Benedikt XVI. poduzeo je korake prema rješavanju ovoga unutarcrkvenoga pitanja, jer su se mnogi svećenici i mnoge zajednice »sa zahvalnošću koristili mogućnošću koju nudi taj motuproprij« sv. Ivana Pavla II. Naglašavajući da se takav razvoj događaja nije mogao predvidjeti 1988. godine, motuproprij *Summorum pontificum* iz 2007. godine imao je za cilj uvesti »jasniju pravnu regulativu«⁴ glede

tih pitanja. Da bi se omogućio pristup svima onima – također mladima – koji »otkrivaju ovaj liturgijski oblik, osjećaju njegovu privlačnost te ga smatraju osobito prikladnim oblikom za susret s Otajstvom Presvete Euharistije«⁵, Benedikt XVI. proglasio je »Misal proglašen od sv. Pia V. i ponovno izdan od bl. Ivana XXIII., izvanrednim izrazom iste *legis orandi*«, dopuštajući »širu mogućnost uporabe Misala iz 1962. godine«⁶.

Omogućavanje takvoga izbora bilo je poduprto i uvjerenjem da ta odredba neće dovesti u sumnju jednu od ključnih odluka Drugoga vatikanskoga koncila i tako okrnjiti njegov autoritet: motuproprij, naime, potpuno jasno ističe da je »Misal koji je proglasio Pavao VI. redoviti izraz pravila molitve (*lex orandi*) Katoličke Crkve latinskoga obreda«⁷. Priznavanjem Misala koji je proglasio sv. Pio V. »izvanrednim izrazom istoga pravila molitve«, ni na koji se način nije htjelo osporiti liturgijsku obnovu, nego je ono bilo nadahnuto željom da se iziđe ususret »ustrajnim molbama ovih vjernika«, dopuštajući im »slaviti misnu žrtvu prema tipskome izdanju Rimskoga misala koji je objavio blaženi Ivan XXIII. godine 1962. i koji nikada nije dokinut, kao izvanrednome obliku liturgije Crkve«⁸. U rasuđivanju o tome, Benedikta XVI. ohrabralo je to što su oni koji su željeli »pronaći toliko im drag oblik svete liturgije«, »jasno prihvaćali obvezujući značaj Drugoga vatikanskoga koncila i bili vjerni Papi i biskupima«⁹. Smatrao je, k tome, neutemeljenim strah od podjela u župnim zajednicama, uvjeren da se »dva oblika uporabe rimskoga obreda mogu uzajamno obogaćivati«¹⁰. Stoga je pozvao biskupe da nadiđu sumnje i strahove i prihvate te odredbe, »budno pazeći da se sve odvija u miru i stalozhenosti«, uz obećanje da će se, »ukoliko se jave ozbiljne teškoće« u primjeni toga prava, a »nakon što Motuproprij stupi na snagu«, »tražiti načini za njihovo rješavanje«¹¹.

¹ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23: AAS 57 (1965.) 27.

² Usp. KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE, Pismo predsjednicima biskupskih konferencija *Quattuor abhinc annos*, 3. listopada 1984.: AAS 76 (1984.) 1088-1089.

³ IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ecclesia Dei*, 2. srpnja 1988.: AAS 80 (1998.) 1495-1498.

⁴ BENEDIKT XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 796.

⁵ BENEDIKT XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 796.

⁶ BENEDIKT XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 797.

⁷ BENEDIKT XVI., Litt. Ap. motu proprio datae *Summorum pontificum*, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 779.

⁸ BENEDIKT XVI., Litt. Ap. motu proprio datae *Summorum pontificum*, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 779.

⁹ BENEDIKT XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 796.

¹⁰ BENEDIKT XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 797.

¹¹ BENEDIKT XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 798.

Trinaest godina kasnije zadužio sam Kongregaciju za nauk vjere da vam pošalje upitnik u vezi s provedbom motuproprija *Summorum pontificum*. Pristigli odgovori otkrivaju stanje koje me žalosti i zabrinjava, potvrđujući mi potrebu za poduzimanjem daljnjih koraka. Nažalost, pastoralni cilj mojih predšasnika, koji su bili spremni »uložiti sve napore kako bi svima onima koji u sebi dostižu nose želju za jedinstvom, bilo moguće ostati u tome jedinstvu ili ga iznova pronaći«¹², bio je često ozbiljno zanemaren. Mogućnost koju je pružio Ivan Pavao II. i još većom velikodušnošću Benedikt XVI., s ciljem ponovne uspostave jedinstva tijela Crkve uz poštivanje različitih liturgijskih osjetljivosti, iskorištena je za još veća udaljavanja, za isticanje razlika i za stvaranje suprotstavljenosti koje ranjavaju Crkvu i koče ju u njezinu hod, izlažući ju pogibelji podjela.

Rastužuju me na jednak način zlorabe i jedne i druge strane u slavljenju liturgije. Kao i Benedikt XVI., prekoravam što se »na mnogim mjestima Misa ne slavi vjerno propisima novoga Misala, nego se, štoviše, smatra da on ovlašćuje ili čak obvezuje na kreativnost, koja često vodi u izobličjenje do granica podnošljivoga«¹³. Ništa manje žalosti me i instrumentalizacija Rimskog misala iz 1962., koju sve više karakterizira rastuće odbacivanje ne samo liturgijske obnove, već i Drugoga vatikanskog koncila, s neutemeljenim i neodrživim tvrdnjama da je izdao Predaju i »pravu Crkvu«. Ako je točno da se put Crkve mora razumijevati u dinamici Predaje, »koja potječe od apostola i u Crkvi napreduje uz pomoć Duha Svetoga« (DV 8), Drugi vatikanski koncil predstavlja najnoviju etapu toga dinamizma, u kojoj je katolički episkopat prionuo osluškivanju kako bi razaznao put koji Duh Sveti pokazuje Crkvi. Sumnjati u Koncil znači sumnjati u namjere samih otaca koji su svoju kolegijalnu vlast na ekumenskome koncilu obnašali svečano *cum Petro et sub Petro*¹⁴ i, na kraju krajeva, znači sumnjati u samog Duha Svetoga koji vodi Crkvu.

Upravo Drugi vatikanski koncil rasvjetljuje smisao odluke revizije dopuštenja koju su dali moji predšasnici.

Među željama koje su biskupi najsnažnije naznačili ističe se ona o punome, svjesnome i djelatnome udioništvu svega Božjega naroda u liturgiji,¹⁵ na tragu onoga što je već Pio XII. u enciklici *Mediator Dei* ustvrdio o obnovi liturgije¹⁶. Konstitucija *Sacrosanctum concilium* potvrdila je taj zahtjev, odlučujući se za »obnovu i njegovanje liturgije«¹⁷ i naznačujući načela kojima se trebala voditi obnova¹⁸. Na poseban je način određeno da se ta načela tiču rimskoga obreda, dok se za druge zakonito priznate obrede tražilo da se »oprezno iznova u duhu zdrave predaje prerade te im se dade nova snaga za današnje prilike i potrebe«¹⁹. Na temelju tih načela provedena je liturgijska obnova, koja svoj najviši izraz ima u Rimskom misalu, koji je u tipskome izdanju objavio sv. Pavao VI.²⁰ i revidirao sv. Ivan Pavao II.²¹ Stoga se treba smatrati da je rimski obred, tijekom stoljeća više puta prilagođavan zahtjevima vremena, ne samo sačuvan, nego i obnavljan »slijedeći vjerno predaju«²². Onaj tko želi pobožno slaviti prema prethodnome obliku liturgije, bez posebnoga truda pronaći će u Rimskom misalu, obnovljenu u duhu Drugoga vatikanskoga koncila, sve elemente rimskoga obreda, posebice rimski kanon koji je jedna od njegovih najprepoznatljivijih sastavnica.

Posljednji razlog koji želim navesti kao potkrjepu mojoj odluci jest to da je u riječima i stavovima mnogih sve vidljivija tijesna povezanost opredjeljenja za slavljenje prema liturgijskim knjigama koje prethode Drugomu vatikanskomu koncilu i odbacivanja Crkve i njezinih ustanova u ime onoga što oni drže »pravom Crkvom«. Riječ je o stavu koji proturječi zajedništvu, jačajući onaj poticaj na razdijeljenost – »Ja sam Pavlov; a ja Apolonov; a ja Kefin; a ja Kristov« – protiv koje je apostol Pavao tako odlučno ustao²³. Radi obrane jedinstva Kristova tijela smatram se primoranim opozvati dopuštenje koje su dali moji predšasnici. Očitovane zlorabe toga dopuštenja kose se s ciljevima koji su njih bili naveli da daju slobodu slavljenja mise po *Missale Romanum* iz 1962. godine. Budući da »liturgijski čini nisu privatni čini, nego su slavlja

¹² BENEDIKT XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 797-798.

¹³ BENEDIKT XVI., Epistula ad Episcopos Catholicae Ecclesiae Ritus Romani, 7. srpnja 2007.: AAS 99 (2007.) 796.

¹⁴ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23: AAS 57 (1965.) 27.

¹⁵ Usp. *Acta et documenta Concilio oecumenico vaticano II apparando*, Series I, Volumen II, 1960.

¹⁶ Pio XII., Enciklika o svetog liturgiji *Mediator Dei*, 20. studenoga 1947.: AAS 39 (1949.) 521-595.

¹⁷ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Konstitucija o svetog liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 1, 14: AAS 56 (1964.) 97.104.

¹⁸ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Konstitucija o svetog liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 3: AAS 56 (1964.) 98.

¹⁹ DRUGI Vatikanski koncil, Konstitucija o svetog liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 4: AAS 56 (1964.) 98.

²⁰ *MISSALE ROMANUM ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum*, editio typica, 1970.

²¹ *MISSALE ROMANUM ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum Ioannis Pauli PP. II cura recognitum*, editio typica altera, 1975.; editio typica tertia, 2002.; (reimpressio emendata, 2008.).

²² Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Konstitucija o svetog liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 4: AAS 56 (1964.) 98.

²³ 1 Kor 1,12-13.

Crkve koja je 'sakrament jedinstva'²⁴, moraju se obnašati u zajedništvu s Crkvom. Drugi vatikanski koncil, naglašavajući izvanjske sveze pritjelovljenosti Crkvi – ispovijedanje vjere, sakramenata, zajedništva – ustvrdio je sa svetim Augustinom da je uvjet za spasenje ostati u Crkvi ne samo »tijelom«, već i »srцем«.²⁵

Draga braćo u biskupstvu, *Sacrosanctum concilium* objasnio je da je Crkva »sakrament jedinstva« zato što je »sveti puk okupljen i uređen pod biskupom«²⁶. U *Lumen gentium*, podsjećajući da je rimski biskup »trajno i vidljivo počelo i temelj jedinstva kako biskupâ tako i mnoštva vjernikâ«, kaže se da ste vi biskupi »vidljivo počelo i temelj jedinstva u svojim partikularnim Crkvama [...] u kojima i za koje postoji jedna i jedina katolička Crkva«²⁷.

Odgovarajući na vaše molbe, donosim čvrstu odluku da se ukinu sve odredbe, naputci, dopuštenja i običaji koji prethode ovom motupropriju, te da su liturgijske knjige koje su proglasili sveti pape Pavao VI. i Ivan Pavao II., u skladu s odredbama Drugoga vatikanskoga koncila, jedincati izričaj *legis orandi* rimskoga obreda. U toj me odluci učvršćuje činjenica da je, nakon Tridentuskoga koncila, sveti Pio V. također dokinuo sve obrede koji se nisu mogli podičiti dokazanom starinom, određivši za cijelu Latinsku Crkvu jedan jedini Rimski misal. Tijekom četiri stoljeća taj Rimski misal, koji je proglasio sveti Pio V., bio je tako osnovni izričaj *legis orandi* rimskoga obreda, čineći ulogu ujedinjavanja Crkve. Ne poričući vrijednost i veličanstvenost toga obreda, biskupi okupljeni na ekumenskome koncilu zatražili su njegovu obnovu; nakana im je bila da »vjernici ne prisustvuju tom otajstvu vjere poput tuđinaca ili nijemih gledatelja, nego da time što to po obredima i molitvama dobro shvaćaju, svjesno, pobožno i djelatno sudjeluju u svetome činu«²⁸. Sveti Pavao VI., podsjećajući da je posao prilagodbe Rimskoga misala započeo već Pio XII., izjavio je da je revizija Rimskoga misala, koja je provedena u svjetlu najstarijih liturgijskih izvora, imala za cilj dopustiti Crkvi da u raznolikosti jezika uzdiže »jednu te istu molitvu« koja će izražavati njezino jedinstvo²⁹. Želim da se to jedinstvo ponovno uspostavi u cijeloj Crkvi rimskoga obreda.

Drugi vatikanski koncil, opisujući katolicitet Božjega naroda, podsjeća da su »u crkvenom zajedništvu zakonito prisutne partikularne Crkve koje raspolažu vlastitim predajama, dok ostaje netaknut primat Petrove Stolice koja predsjedava sveukupnom skupu ljubavi,

štiti zakonite različitosti te ujedno bdije nad time da ono što je partikularno ne samo da ne šteti jedinstvu nego mu, štoviše, služi«³⁰. Dok, u obnašanju svoje službe u svrhu jedinstva, donosim odluku o dokidanju mogućnosti koju su dali moji predšasnici, molim vas da podijelite sa mnom ovaj teret kao oblik sudjelovanja u brizi za cijelu Crkvu. U motupropriju sam potvrdio da biskupu, kao voditelju, promicatelju i čuvaru liturgijskoga života u Crkvi, kojoj je počelo jedinstva, pripada uređivati liturgijska slavlja. Stoga vama pripada da, kao mjesni ordinariji, u svojim Crkvama odobrite uporabu Rimskoga misala iz 1962. godine, primjenjujući odredbe ovoga motuproprija. Poglavitito je vaša zadaća nastojati oko povratka jedinstvenomu obliku slavljenja, provjeravajući u svakomu pojedinom slučaju stvarnost skupinâ koje slave prema tomu Rimskom misalu.

Upute o tome kako postupati u biskupijama nadahnute su ponajprije dvama načelima: pobrinuti se, s jedne strane, za dobro onih koji su ukorijenjeni u prethodni oblik slavljenja i kojima treba vremena da se vrte rimskomu obredu koji su proglasili sveti Pavao VI. i Ivan Pavao II.; i s druge strane, prekinuti s ustanovljavanjem novih personalnih župa, vezanih više uz želju i htijenja pojedinih prezbitera nego uz stvarnu potrebu »svetoga Božjega vjerničkog naroda«. Istodobno vas molim da budno pazite da se svako bogoslužje slavi dolično i vjerno liturgijskim knjigama proglašenim nakon Drugoga vatikanskoga koncila, bez zastranjivanja koja lako mogu prerasti u zlorabe. Neka se sjemeništare, bogoslove i nove prezbitere odgoji za vjerno poštivanje propisa misala i liturgijskih knjiga, u kojima se zrcali liturgijska obnova koju je zahtijevao Drugi vatikanski koncil.

Od uskrsloga Gospodina zazivam Duha na vas da vas učini snažnima i postojanima u vašem služenju Božjemu narodu kojeg vam je Gospodin povjerio, kako bi vaša briga i budnost izražavale zajedništvo također u jedinstvu samo jednoga obreda, u kojemu je sačuvano veliko bogatstvo rimske liturgijske tradicije. Molim za vas. Molite za mene.

Franjo

²⁴ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 26: AAS 56 (1964.) 107.

²⁵ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 14: AAS 57 (1965.) 19.

²⁶ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 26: AAS 56 (1964.) 100.

²⁷ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23: AAS 57 (1965.) 27.

²⁸ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium*, 4. prosinca 1963., br. 48: AAS 56 (1964.) 113.

²⁹ PAVAO VI., Apostolska konstitucija *Missale Romanum*, 3. travnja 1969., AAS 61 (1969.) 222.

³⁰ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 13: AAS 57 (1965.) 18.

PORUKE • IZJAVE • PISMA

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 36. SVJETSKI DAN MLADIH

»Ustani! Postavljam te za svjedoka onoga što si vidio.« (usp. Dj 26,16)

Predraga mladeži!

Htio bih vas još jednom primiti za ruku da nastavimo naše zajedničko duhovno hodočašće koje nas vodi prema Svjetskom danu mladih koji će se održati u Lisabonu 2023. godine.

Prošle godine, neposredno prije izbijanja pandemije, potpisao sam poruku koja je imala za temu: *Mladeži, kažem ti, ustani!* (usp. Lk 7,14). Gospodin nas je, u svojoj providnosti, želio pripremiti za vrlo težak izazov s kojim nam se valjalo suočiti.

Posvuda u svijetu pojedinci su se morali suočiti s patnjom zbog gubitka dragih osoba i društvene izolacije. I vama mladima, koji ste po svojoj prirodi okrenuti prema budućnosti, zbog izvanrednih zdravstvenih prilika bio je onemogućen odlazak u školu ili na fakultet, na posao, niste se mogli susretati... Našli ste se u teškim situacijama s kojima se niste navikli nositi. U mnogim slučajevima javili su se obiteljski problemi, kao i problemi koje sa sobom nosi nezaposlenost, depresija, usamljenost i ovisnosti. A o nakupljenom stresu, napetostima i izljevima bijesa, porastu nasilja, da ne govorimo.

Ali hvala Bogu, to nije jedina strana medalje. Ako je ta kušnja iznijela na vidjelo naše slabosti, otkrila je također naše vrline, uključujući spremnost na solidarnost. U svim dijelovima svijeta vidjeli smo velik broj pojedinaca, među kojima mnogo mladih, koji su pomagali u spašavanju života, sijali sjeme nade, branili slobodu i pravdu, bili mirotvorci i graditelji mostova.

Kada mladi čovjek padne, u stanovitom smislu padne čovječanstvo. Ali također je istina da kada mlada osoba ponovno ustane, kao da cijeli svijet ponovno ustane. Dragi mladi, koliko veliki potencijal leži u vašim rukama! Kakvu samo snagu nosite u svojim srcima!

Zato Bog danas, ponovno, govori svakome od vas: »Ustani!« Od svega se srca nadam da će nam ova poruka pomoći da se pripremimo za nova vremena, za

novu stranicu u povijesti čovječanstva. Ali bez vas, dragi mladi, nije moguće početi iznova. Da bi ponovno ustao, svijet treba vašu snagu, vaše oduševljenje, vašu strast. U vezi s tim želio bih s vama razmišljati o odlomku iz *Djela apostolskih* u kojem Isus kaže Pavlu: »Ustani. Postavljam te za svjedoka onoga što si vidio« (usp. Dj 26,16).

Pavao – svjedok pred kraljem

Redak kojim je nadahnuta tema Svjetskog dana mladih 2021. godine preuzet je iz Pavlova svjedočanstva pred kraljem Agripom tijekom njegova zatočeništva. On, nekoć neprijatelj i progonitelj kršćana, sada je osuđen upravo zbog svoje vjere u Krista. S vremenskim razmakom od otprilike dvadeset i pet godina, Apostol pripovijeda o svome životu i o temeljnom događaju – svome susretu s Kristom.

Pavao priznaje da je u prošlosti progonio kršćane, sve dok jednoga dana, dok je putovao u Damask da uhiti neke od njih, njega i njegove suputnike (usp. Dj 26,13) nije obasjala svjetlost »od sunca sjajnija«, ali jedino je on čuo »glas«, glas Isusa koji mu se obraća i naziva ga imenom.

Savle, Savle!

Promotrimo zajedno dublje ovaj događaj. Oslovljavajući ga imenom, Gospodin daje do znanja Savlu da ga osobno poznaje. Kao da mu je rekao: »Znam tko si, znam koje planove kuješ, ali unatoč tome obraćam se upravo tebi.« Zove ga dvaput u znak iznimnog i vrlo važnog poziva, kao što je to učinio s Mojsijem (usp. Izl 3,10) i Samuelom (usp. 1 Sam 3,10). Pavši na zemlju, Savao priznaje da je svjedok Božjeg očitovanja, snažne objave koja ga duboko potresa ali ga ne uništava, naprotiv, oslovljava ga imenom.

Naime, samo osobni, a ne anonimni, susret s Kristom mijenja život. Isus pokazuje da dobro poznaje Savla, da »ga poznaje u dušu«. Premda je Savao progonitelj,

iako mu je u srcu mržnja prema kršćanima, Isus zna da je to zbog neznanja i želi pokazati u njemu svoje milosrđe. Upravo će ta milost, ta nezaslužena i bezuvjetna ljubav, biti svjetlo koje će iz korijena promijeniti Savlov život.

»Tko si, Gospodine?«

Suočen s tom tajanstvenom prisutnošću koja ga naziva imenom, Savao pita: »Tko si, Gospodine?« (Dj 26,15). Ovo je pitanje iznimno važno i svi ga moramo prije ili kasnije u životu postaviti. Nije dovoljno slušati o Kristu od drugih, potrebno je s njim osobno razgovarati. To je, u konačnici, molitva. Moliti znači izravno razgovarati s Isusom, pa i ako nam možda u srcu još uvijek vlada nemir, a um je pun sumnji ili čak prijezira prema Kristu i kršćanima. Nadam se da će svaki mladić i djevojka, u dubini svoga srca, postaviti to pitanje: »Tko si, Gospodine?«

Ne možemo uzeti zdravo za gotovo da svi poznaju Isusa, pa ni u doba interneta. Pitanje koje mnogi postavljaju Isusu i Crkvi upravo je ovo: »Tko si?« U cijelom izvješću o pozivu svetoga Pavla, to je jedini put da on govori. I na njegovo pitanje, Gospodin odmah odgovara: »Ja sam Isus koga ti progoniš!« (*Isto*).

»Ja sam Isus koga ti progoniš!«

Tim odgovorom Gospodin Isus otkriva Savlu veliko otajstvo: da se On poistovjećuje s Crkvom i s kršćanima. Sve do tada Savao nije vidio ništa od Krista osim vjernikâ koje je bacao u tamnicu (usp. Dj 26,10), za čiju je osudu na smrt osobno glasovao (*Isto*). Vidio je kako su kršćani na zlo uzvraćali dobrom, na mržnju ljubavlju, prihvaćajući nepravde, nasilje, uvrede i progone za ime Kristovo. Ako, dakle, bolje pogledamo, Savao je – a da to nije ni znao – već bio susreo Krista: susreo ga je u kršćanima!

Koliko smo samo puta čuli da se kaže: »Isus 'da', Crkva 'ne'«, kao da bi jedno moglo biti alternativa drugome. Nemoguće je poznavati Isusa, ako se ne poznaje Crkvu. Ne može se upoznati Isusa osim po braći i sestrama njegove zajednice. Ne može netko za sebe reći da je pravi kršćanin, ako ne živi crkvenu dimenziju svoje vjere.

»Teško ti se protiv ostana praćakati.«

To su riječi koje Gospodin upućuje Savlu nakon što je ovaj pao na zemlju. Ali nekako kao da je već neko vrijeme bio razgovarao s njim na tajanstven način, pokušavajući ga privući k sebi. No, Savao se opirao. Isti taj blagi »prijekor« naš Gospodin upućuje svakom mladom čovjeku koji se udalji od njega: »Dokle ćeš bježati od mene? Zašto ne čuješ da te zovem? Čekam da se vratiš.« Poput proroka Jeremije, i mi ponekad kažemo: »Neću više na nj misliti« (Jr 20,9). No, u srcu svakoga

pojedinka kao da je zapretn jedan žarki plamen: čak i ako ga pokušamo ugasiti, ne možemo, jer je jači od nas.

Gospodin je izabrao onoga koji ga je čak progonio, koji je potpuno neprijateljski raspoložen prema njemu i njegovim učenicima. Ali za Boga nitko nije nepovratno izgubljen. Zahvaljujući osobnom susretu s njim, uvijek možemo početi iznova. Nijedna mlada osoba nije izvan dosega Božjega milosrđa. Ni za koga se ne može reći: previše se udaljio... sad je prekasno... Koliko mladih ljudi pokazuje strastveni otpor i idu stranputicom, ali u srcu nose skrivenu potrebu da se predano zalažu, da ljube svim silama, da se poistovjete s određenim poslanjem! Upravo to je ono što Isus vidi u mladome Savlu.

Prepoznati vlastitu sljepoću

Možemo zamisliti da je, prije susreta s Kristom, Savao na neki način bio »pun sebe« i smatrao se »velikim« zbog svoje moralne neporočnosti, zbog svoje gorljivosti, zbog svojega podrijetla i naobraženosti. Sigurno je bio uvjeren da je u pravu. Ali kad mu se Gospodin objavljuje, »prizemljuje se« i otkriva da je slijep. Iznenađa otkriva da je ostao bez vida, ne samo fizičkoga nego i duhovnoga. Njegove su sigurnosti poljuljane. U duši osjeća da je ono oko čega je s tolikim oduševljenjem nastojao, naime, revnost u iskorjenjivanju kršćana, bilo potpuno pogrešno. Shvaća da nije apsolutan nositelj istine, štoviše, da je daleko od toga. I, zajedno s njegovim sigurnostima, ruši se također njegova »veličina«. Odjednom otkriva da je izgubljen, krhak, »mali«.

Ta je poniznost – svijest o vlastitoj ograničenosti – temeljna! Tko misli da zna sve o sebi, o drugima, pa čak i o vjerskim istinama, teško će susresti Krista. Savao je slijep i izgubio je orijentire. Ostavši sam, u tami, jedine jasne stvari su svjetlo koje je vidio i glas koji je čuo. Koji paradoks: tek kad čovjek shvati da je slijep, počinje vidjeti!

Nakon prosvjetljenja koje je doživio na putu za Damask, Savao će više voljeti da ga zovu Pavao, što znači »mali«. To nije *nadimak* ili »umjetničko ime« – što je danas postalo vrlo uobičajeno čak i među običnim ljudima: susret s Kristom doista je učinio da se tako osjeća, srušivši zid koji ga je sprječavao da samoga sebe istinski spozna. On za sebe kaže: »Da, ja sam najmanji među apostolima i nisam dostojan zvati se apostolom jer sam progonio Crkvu Božju« (1 Kor 15,9).

Sv. Terezija iz Lisieuxa, kao i neki drugi sveci, voljela je ponavljati da je poniznost istina. Danas se, osobito na društvenim mrežama, ima prilika vidjeti toliko »priča«, koje su često pravi umjetnički uradci u čije je snimanje uloženo puno truda, snimljenih iz više kutova i s više pozadina. Sve se više traže »svjetla pozornice« kako bi se »prijateljima« i sljediteljima pokazalo sebe u svjetlu

koje katkad ne odgovara istini. Krist, svjetlo podnevno, dolazi nas prosvjetliti i vratiti nam autentičnost, oslobađajući nas svih maski. Jasno nam pokazuje tko smo, jer nas voli takve kakvi jesmo.

Promijeniti perspektivu

Pavlovo obraćenje nije vraćanje unatrag, nego otvaranje potpuno novoj perspektivi. Naime, on nastavlja put Damaska, ali više nije onaj od prije, on je druga osoba (usp. Dj 22,10). Moguće je obratiti se i obnavljati se u svakodnevnom životu, čineći sve ono što smo i prije učinili, ali promijenjena srca i drukčijim motivacijama. U ovom slučaju Isus izriekom traži od Pavla da ode u Damask, gdje se bio i zaputio. Pavao je poslušao, ali sada su se svrha i perspektiva njegova putovanja stubokom promijenili. Od sada pa nadalje stvarnost će gledati novim očima. Prije su to bile oči progonitelja krvnika, od sada će to biti oči učenika svjedoka. U Damasku će ga Ananija krstiti i uvesti u kršćansku zajednicu. U tišini i molitvi Pavao će produbiti vlastito iskustvo i novi identitet koji mu je dao Gospodin Isus.

Snaga i strast mladih ljudi ne smiju se rasipati

Pavlovo držanje prije susreta s uskrslim Isusom nije nam potpuno strano. Koliko je samo snage i strasti u vašim srcima, dragi mladi! Ali kad vas tama oko vas i u vama sprječava da ispravno vidite, u opasnosti ste da se izgubite u besmislenim bitkama, pa čak i postanete nasilni. A, nažalost, prve žrtve bit ćete upravo vi i vaši najbliži. Postoji isto tako opasnost da se borite za stvari koje izvorno zastupaju prave vrijednosti, ali koje se, kad se jednom zaoštre do krajnosti, pretvaraju u destruktivne ideologije. Koliko samo danas mladih, potaknutih možda vlastitim političkim ili vjerskim uvjerenjima, na kraju postaju oruđe nasilja i uništenja u životima mnogih drugih! Pojedini digitalni urođenici koriste virtualnu stvarnost i društvene mreže kao novo bojno polje, beskrupulozno koristeći oružje lažnih vijesti (*fake news*) za širenje otrova i uništavanje svojih protivnika.

Kad Gospodin naglo prodre u Pavlov život, ne oduzima mu osobnost i ne gasi njegovu revnost i strast, već koristi te njegove darove i sposobnosti da ga učini velikim vjerovjesnikom koji će pronositi evanđelje do najkraj svijeta bijeloga.

Apostol narodâ

Pavao će kasnije postati poznat kao *apostol narodâ*: on koji je prije bio farizej koji je revno i savjesno opsluživao Zakon! Evo još jednog paradoksa: Gospodin stavlja svoje pouzdanje upravo u čovjeka koji ga je progonio! Poput Pavla, svaki pojedini od nas može u dubini srca čuti ovaj glas koji mu govori: »Uzdam se u te. Znam

tvoju povijest i uzimam je u svoje ruke, zajedno s tobom. Pa i ako si često bio protiv mene, biram baš tebe i činim te svojim svjedokom.« Božja logika može od najgoreg progonitelja učiniti velikoga svjedoka.

Kristov učenik pozvan je biti »svjetlost svijeta« (Mt 5,14). Pavao mora svjedočiti o onome što je vidio, ali sada je slijep. Došli smo tako do sljedećeg paradoksa! Upravo zahvaljujući tom svom osobnom iskustvu, Pavao se može staviti u položaj onih kojima ga Gospodin šalje. Naime, postavljen je za svjedoka »da im otvori oči pa se obrate od tame k svjetlosti« (Dj 26,18).

»Ustani i svjedoči!«

Kad prigrlimo novi život koji nam je dan u krštenju, primamo od Gospodina također poslanje: »Bit ćeš mi svjedok!« Poslanje je to kojem se valja posvetiti i koje mijenja život.

Kristov je poziv Pavlu danas upućen svakom mladiću i djevojci: Ustani! Ne možeš ostati na zemlji i sažaljevati samoga/samu sebe, ima jedno poslanje koje te čeka! I ti možeš biti svjedokom djela koja je Isus započeo u tebi. Zato ti, u Kristovo ime, kažem:

Ustani i svjedoči o svom iskustvu slijepca koji je susreo svjetlo, koji je vidio dobrotu i ljepotu Božju u samome sebi, u drugima i u zajedništvu Crkve koje pobjeđuje svaku samoću.

- Ustani i svjedoči o ljubavi i poštivanju koji se mogu uspostaviti u ljudskim odnosima, u obiteljskom životu, u dijalogu između roditelja i djece, između mladih i starih.
- Ustani i brani socijalnu pravdu, istinu i pravednost, ljudska prava, progonjene, siromašne i slabe, one čiji se glas ne čuje u društvu, migrante.
- Ustani i svjedoči o novome pogledu koji ti omogućuje da očima punim divljenja promatraš stvoreni svijet, koji ti omogućuje da promatraš Zemlju kao naš zajednički dom i daje ti hrabrost da braniš cjelovitu ekologiju.
- Ustani i svjedoči da se promašeni životi mogu popraviti, da oni koji su već mrtvi duhom mogu ustati na novi život, da se robovi mogu osloboditi, da srca opterećena tugom mogu ponovno pronaći nadu.
- Ustani i radosno svjedoči da Krist živi! Širi njegovu poruku ljubavi i spasenja među svojim vršnjacima, u školi, na sveučilištu, na radnome mjestu, u digitalnom svijetu, posvuda.

Gospodin, Crkva, Papa, uzdaju se u vas i postavljaju vas za svjedoke mnogim drugim mladima koje susrećete na »putovima Damaska« našega doba. Ne zaboravite: »svaki onaj koji je stvarno iskustio ljubav Boga koji ga spašava, ne treba dugotrajnu poduku i obuku i pripremu

da pođe naviještati tu ljubav. Svaki je kršćanin misionar u mjeri u kojoj se susreo s Božjom ljubavlju u Kristu Isusu« (*Evangelii gaudium*, 120).

Ustanite i slavite Svjetski dan mladih u partikularnim Crkvama!

Još jednom pozivam vas, mlade iz cijeloga svijeta, da sudjelujete u ovom duhovnom hodočašću koje će nas dovesti do proslave Svjetskog dana mladih u Lisabonu 2023. godine. Sljedeći susret je, međutim, u vašim partikularnim Crkvama, u raznim biskupijama i eparhijama svijeta, gdje će se na svetkovinu Krista Kralja proslaviti – na mjesnoj razini – Svjetski dan mladih 2021. godine.

Nadam se da ćemo svi moći proživjeti te etape kao pravi hodočasnici, a ne kao »turisti vjere«! Otvorimo se Božjim iznenađenjima koji svojim svjetlom želi obasjavati naš put. Budimo otvoreni za ono što nam želi reći, također po našoj braći i sestrama. Tako ćemo pomoći jedni drugima da zajedno ustanemo i u ovom teškom povijesnom času postat ćemo proroci novih vremena, punih nade! Neka nam Blažena Djevica Marija bude zagovornicom.

*Rim, Sveti Ivan Lateranski, 14. rujna 2021. godine,
blagdan Uzvišenja Svetoga Križa*

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA MEĐUNARODNI DAN OSOBA S INVALIDITETOM

»Vi ste moji prijatelji.« (Iv 15,14)

Draga braćo i sestre!

U prigodi Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, želim se obratiti izravno vama koji ste pogođeni bilo kojom vrstom invaliditeta. Želim vam reći da vas Crkva voli i da treba svakoga od vas da ispunite svoje poslanje u službi evanđelja.

Isus prijatelj

Isus je naš prijatelj! On sâm je to rekao svojim učenicima na Posljednjoj večeri (usp. Iv 15,14). Njegove riječi dopiru sve do nas i rasvjetljuju otajstvo našeg odnosa s njim i naše pripadnosti Crkvi. »Prijateljstvo s Isusom neraskidivo je. On nas nikada ne napušta, iako se katkad čini da šuti. Kad ga trebamo, on pušta da ga nađemo i ostaje uz nas kud god da pošli« (*Christus vivit*, 154). Mi, kršćani, primili smo dar: pristup Isusovu srcu i prijateljstvo s njim. Sretni smo što nas je zapao taj privilegij i to postaje naš poziv: biti njegovi prijatelji!

Imati Isusa za prijatelja, najveća je utjeha. To svakog od nas može učiniti zahvalnim i radosnim učenikom koji može posvjedočiti da naša vlastita slabost nije prepreka za življenje i prenošenje evanđelja. Naime, povjerljivo i osobno prijateljstvo s Isusom može biti duhovni ključ za prihvaćanje ograničenjâ koja svi imamo, te za življenje svojega vlastitoga ljudskoga

stanja u duhu prihvaćanja. Iz toga prijateljstva može poteći radost koja »ispunja srca i čitav život« (*Evangelii gaudium*, 1), zato što je, kao što je jedan veliki egzeget napisao, prijateljstvo s Isusom »iskra od koje nastaje požar oduševljenja i zanosa«.¹

Crkva je vaš dom

Po krštenju svaki od nas postaje punopravnim članom zajednice Crkve tako da svaki pojedino, bez isključenjâ ili diskriminacijâ, može reći: »Ja sam Crkva!« Crkva je, naime, vaš dom! Mi, svi zajedno, činimo Crkvu jer je Isus odlučio biti naš prijatelj. Ona – i to je nešto što sve bolje moramo učiti u sinodalnom procesu koji smo započeli – »nije zajednica savršenih, nego zajednica učenikâ na putu koji slijede Gospodina i kojima je potrebno njegovo oprostjenje« (*Kateheza na općoj audijenciji*, 13. travnja 2016.) U ovom narodu, koji kroči naprijed kroz povijesna zbivanja vođen Božjom riječju, »svi su protagonisti, nitko se ne može smatrati tek pukim statistikom« (*Obraćanje vjernicima Rimske biskupije*, 18. rujna 2021.). Zato je svaki od vas pozvan dati vlastiti doprinos sinodalnomu putu. Uvjeren sam da će, ako to doista bude »sudionički i inkluzivan crkveni proces«², crkvena zajednica njime biti stvarno obogaćena.

I danas se, nažalost, s mnogima od vas »u društvu postupa kao sa strancima. [Mnogi od vas] osjećaju

¹ Rudolf Schnackenburg, *Amicizia con Gesù*, Brescia 2007., str. 68.

² Biskupska sinoda, *Pripremni dokument. Za sinodalnu crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*, 2.

da su uskraćeni za pripadnost i sudjelovanje« i »još uvijek postoje mnoge stvari koje [vam onemogućuju] punopravno građanstvo« (*Fratelli tutti*, 98). Diskriminacija je još uvijek previše prisutna na različitim razinama društvenoga života. Nju jačaju predrasude, neznanje i kultura kojoj je teško shvatiti neprocjenjivu vrijednost svake osobe. Na poseban način, smatrati još uvijek invaliditet bolešću – što je rezultat interakcije između socijalnih prepreka i osobnih ograničenja svakog pojedinca – nešto je što pridonosi vašem odvajanju i jačanju stigmatizacije vas kao osoba.

Što se života Crkve tiče, »najgora diskriminacija [...] je nedostatak duhovne skrbi« (*Evangelii gaudium*, 200), koja se katkad očituje u uskraćivanju pristupa sakramentima, što su neki od vas, nažalost, doživjeli. Učiteljstvo je u tom pogledu vrlo jasno i nedavno je u *Direktoriju za katehezu* izričito dalo do znanja da »nitko ne smije uskraćivati sakramente osobama s invaliditetom« (br. 272). Kad smo suočeni s diskriminacijama, upravo nas prijateljstvo s Isusom, koje svi primamo kao nezasluzen dar, otkupljuje i omogućuje nam živjeti različitosti kao bogatstvo. On nas, naime, ne naziva slugama, ženama i muškarcima s polovičnim dostojanstvom, nego prijateljima: pouzdanicima koji su dostojni znati sve što je čuo od Oca svojega (usp. Iv 15,15).

U vremenu kušnje

Prijateljstvo s Isusom štiti nas u vrijeme kušnje. Jako dobro znam da je pandemija bolesti COVID-19, iz koje se borimo izaći, imala i nastavlja imati vrlo ozbiljan utjecaj na živote mnogih od vas. Pritom mislim, primjerice, na to da ste morali dugo vremena provoditi u kući; na teškoće na koje nailaze mnogi studenti i učenici s invaliditetom u pristupu alatima za učenje na daljinu; na osobne usluge koje su u mnogim zemljama već dulje obustavljene; i mnoge druge neugodnosti s kojima se svaki od vas suočio. Ali tu prije svega mislim na mnoge od vas koji živite u zajedničkim stanovima i patnju koju je donijela prisilna odvojenost od vama dragih osoba. Virus je poharao ta mjesta i, unatoč požrtvovnoj službi osoblja, odnio previše žrtava. Budite sigurni da su vam Papa i Crkva posebno bliski, s ljubavlju i nježnošću!

Crkva je uz one od vas koji se još uvijek bore protiv koronavirusa. Ona, kao i uvijek, potvrđuje da je prijeko potrebno svima omogućiti liječenje, pri čemu stanje invalidnosti ne smije biti prepreka pristupu najboljoj mogućoj dostupnoj skrbi. U tome smislu, neke biskupske konferencije, poput one Engleske i Walesa³

te Sjedinjenih Američkih Država⁴, već su intervenirale tražeći poštovanje prava svakoga, bez diskriminacija, na zdravstvenu skrb.

Evandjelje je za sve

Iz prijateljstva s Gospodinom dolazi također naš poziv. On nas je izabrao da donesemo mnogo roda i da naš rod ostane (usp. Iv 15,16). Predstavljajući se kao pravi Trs, želio je da svaka loza, koja je s njim povezana, donese rod. Da, Isus želi da prispijemo »sreći za koju smo stvoreni. On želi da budemo sveti i ne očekuje da se zadovoljimo osrednjim, mlakim, razvodnjenim životom« (*Gaudete et exsultate*, 1).

Evandjelje je također za tebe! Riječ je to koja je upućena svima, koja tješi i u isti mah poziva na obraćanje. Drugi vatikanski koncil, govoreći o općem pozivu na svetost, uči da su »svi Kristovi vjernici, kojega god staleža ili reda, pozvani na puninu kršćanskog života i na savršenstvo ljubavi [...]«. Da bi postigli tu svetost, vjernici neka ulažu sile koje su primili prema mjeri Kristova dara da se [...] svom dušom posvete Božjoj slavi i služenju bližnjemu« (*Lumen gentium*, 40).

U evandeljima se pripovijeda da, kad god bi osobe s invaliditetom susrele Isusa, njihov se život stubokom mijenjao i počele su biti njegovi svjedoci. To je, primjerice, slučaj s čovjekom slijepim od rođenja koji, nakon što ga je Isus ozdravio, hrabro pred svima kaže da je On prorok (usp. Iv 9,17); i mnogi drugi radosno razglašuju što im je Gospodin učinio.

Znam da neki od vas žive u iznimno teškoj situaciji. Ali želim se obratiti upravo vama i zamoliti možda – tamo gdje za tim postoji potreba – članove vaše obitelji ili one koji su vam najbliži da pročitaju moje riječi, ili prenesu ovaj moj apel kojim vas pozivam da molite. Neka nitko ne kaže: »Ja ne umijem moliti« jer, kao što kaže Apostol, »Duh potpomaže našu nemoć. Doista ne znamo što da molimo kako valja, ali se sâm Duh za nas zauzima neizrecivim uzdasima« (Rim 8,26). U evandeljima, naime, Isus sluša one koji mu se obraćaju na naizgled neprikladan način, možda samo gestom (usp. Lk 8,44) ili vapajem (usp. Mk 10,46). U molitvi postoji poslanje koje je svima dostupno i ja ga želim povjeriti na poseban način vama. Nitko nije toliko slab da se ne može moliti, klanjati se Gospodinu, slaviti njegovo sveto ime i posredovati za spas svijeta. Pred Svemogućim prepoznavamo da smo svi jednaki.

Draga braćo i sestre, vaša je molitva danas hitnija nego ikad. Sveta Terezija Avilska napisala je da su »u teškim vremenima potrebni jaki Božji prijatelji da

³ Biskupska konferencija Engleske i Walesa, *Coronavirus and Access to Treatment*, 20. travnja 2020.

⁴ USCCB – Ured za odnose s javnošću, *Statement on Rationing Protocols by Health Care Professionals in Response to COVID-19*, 3. travnja 2020.

podrže slabe«¹. Vrijeme pandemije jasno nam je dalo do znanja da nam je stanje ranjivosti svima zajedničko: »Shvatili smo da se nalazimo na istoj lađi, svi krhki i dezorijentirani, ali istodobno važni i potrebni, svi pozvani veslati zajedno, svi potrebni utjehe drugoga.«² Prvi način da to učinimo jest molitva. Svi to možemo; i ako, poput Mojsija, trebamo potporu (usp. Izl 17,10), sigurni smo da će Gospodin čuti naš zaziv.

Svima vama upućujem najbolje želje. Neka vas Gospodin blagoslovi i Majka Božja čuva.

Rim, Sveti Ivan Lateranski,
20. studenoga 2021. godine

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 55. SVJETSKI DAN MIRA

1. siječnja 2022.

Međugeneracijski dijalog, obrazovanje i rad: sredstva za izgradnju trajnoga mira

1. *Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir (Iz 52,7).*

Riječi proroka Izaije izražavaju utjehu, uzdah olakšanja prognanoga naroda koji je zbog pretrpljenog nasilja i zlostavljanja bio na izmaku snaga i prepušten na milost i nemilost poniženju i smrti. Prorok Baruh pitao se u vezi toga naroda: »Zašto, o Izraelu, zašto si u zemlji neprijatelja i zašto stariš u tuđini, onečišćujući se mrtvacima, ubrojen među one koji su u podzemlju?« (3,10-11). Za te ljude, dolazak *glasnika mira* značio je nadu u novo rođenje iz ruševina povijesti, početak svijetle budućnosti.

I danas je *put mira*, koji je sveti Pavao VI. nazvao novim imenom: *cjeloviti razvoj*³, nažalost daleko od stvarnoga života mnogih muškaraca i žena, a time i ljudske obitelji koja je već posvema međusobno povezana. Unatoč mnogim naporima usmjerenim na konstruktivan dijalog među narodima, zaglušujuća buka ratova i sukoba sve je jača, dok se pandemijske bolesti šire, učinci klimatskih promjena i srozavanja okoliša se pogoršavaju, drama gladi i žeđi sve je veća, a ekonomski sustav koji se temelji više na individualizmu nego na dijeljenju utemeljenom na solidarnosti i dalje prevladava. Kao u danima drevnih proroka, tako i u naše vrijeme *vapaj siromašnih i vapaj Zemlje*⁴ ne prestaje se uzdizati, vapeći za pravdom i mirom.

U svakom je dobu mir ujedno i dar odozgo i plod zajedničkoga predanoga rada i truda. Možemo, naime, govoriti o »arhitekturi« mira, kojoj pridonose razne društvene institucije, a postoji i »umijeće« mira koje uključuje svakoga od nas pojedinačno⁵. Svi mogu dati svoj doprinos izgradnji mirnijega svijeta, počevši od vlastita srca i odnosa u obitelji, u društvu i s okolinom, pa sve do odnosa među ljudima i državama.

Želim ovdje predložiti *tri puta* za izgradnju trajnoga mira. Prvi je *međugeneracijski dijalog* kao temelj ostvarivanja zajedničkih planova. Drugi je *obrazovanje* kao temelj slobode, odgovornosti i razvoja. Na trećemu mjestu, konačno, jest *rad* kao sredstvo za puno ostvarenje ljudskoga dostojanstva. Riječ je o tri nezaobilazna elementa za stvaranje »socijalnog pakta«⁶ bez kojega svaki mirovni projekt počiva na klimavim nogama.

2. *Međugeneracijski dijalog kao sredstvo za izgradnju mira* U svijetu koji je još uvijek zahvaćen pandemijom, koja je prouzročila previše problema, »neki pokušavaju pobjeći od stvarnosti sklanjajući se u svoj mali svijet, a drugi na nju reagiraju uništavalačkim nasiljem. Ipak, između sebične ravnodušnosti i nasilnoga prosvjeda uvijek postoji još jedna moguća opcija, a to je dijalog. Međugeneracijski dijalog«⁷.

¹ *Vita*, 15. 5.

² *Izvanredna molitva u vrijeme pandemije*, 27. ožujka 2020.

³ Usp. enc. *Populorum progressio* (26. ožujka 1967.), 76 sl.

⁴ Usp. enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 49.

⁵ Usp. enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 231.

⁶ *Isto*, 218.

⁷ *Isto*, 199.

Svaki iskreni dijalog, uz korektnu i pozitivnu razmjenu gledišta, uvijek zahtijeva osnovno povjerenje među sugovornicima. Moramo naučiti kako vratiti to međusobno povjerenje! Trenutačna zdravstvena kriza pojačala je kod svih osjećaj usamljenosti i okrenutost prema samima sebi. Usamljenosti koje doživljavaju starije osobe, kod mladih su praćene osjećajem bespomoćnosti i nedostatkom zajedničke ideje o budućnosti. Ova je kriza zasigurno bolna, ali je također pomogla izvući iz ljudi ono najbolje. Naime, upravo tijekom pandemije vidjeli smo, i to u cijelome svijetu, velika svjedočanstva suosjećanja, dijeljenja i solidarnosti.

Voditi dijalog znači jedni druge slušati, razmjenjivati mišljenja i stavove, uzajamno se dogovarati i zajedno ići prema istomu cilju. Jačati takav dijalog među naraštajima znači tvrdo i neplodno tlo konflikta i ravnodušnosti učiniti rahlim kako bi se u njega položilo sjeme trajnog i zajedničkog mira.

Dok je tehnološki i gospodarski razvoj često stvarao međugeneracijski jaz, današnje krize pokazuju žurnu potrebu za međugeneracijskim savezom. S jedne strane, mladi trebaju životno i duhovno iskustvo i mudrost starijih, a s druge strane, starijima je potrebna podrška, ljubav, kreativnost i poletnost mladih.

Veliki društveni izazovi i procesi uspostave mira prijeko potrebno zahtijevaju dijalog između čuvara sjećanja, to jest starijih, i onih koji nose povijest naprijed, a to su mladi, kao i spremnost svakoga pojedinca da dadne drugome prostora i da ne teži tomu da zauzme cijelu scenu stremeći svojim neposrednim interesima kao da nema ni prošlosti ni budućnosti. Globalna kriza kroz koju prolazimo, pokazuje nam u susretima i dijalogu među naraštajima pokretačku snagu zdrave politike, koja se ne zadovoljava time da odgovara na ono što sadašnjost stavlja pred nas »zakrpama ili brzim, pukim povremenim rješenjima«⁸, već se izražava kao jedan od najdragocjenijih oblika ljubavi prema drugome⁹, u traženju zajedničkih i održivih projekata.

Ako, usred teškoća i nevolja, budemo znali provesti u djelo taj međugeneracijski dijalog, »moći ćemo biti čvrsto ukorijenjeni u sadašnjosti i s toga mjesta osvrtni se na prošlost i gledati u budućnost. Osvrtati se na prošlost kako bismo učili iz povijesti i liječili stare rane koje nas katkad još uvijek muče. Gledati u budućnost kako bi jačali naš entuzijizam, dali krila snovima,

potaknuli proroštva i omogućili nadi da procvate. Tako, ujedinjeni, možemo učiti jedni od drugih«¹⁰. Jer bez korijena, kako drveće može rasti i donositi plod?

Dovoljno se sjetiti samo brige za naš zajednički dom. Sâm okoliš je, naime, »zajam kojeg svaki naraštaj prima i mora prenijeti budućem naraštaju«¹¹. Treba zato cijeliti i ohrabrivati sve one mlade ljude koji rade za pravedniji i svijet, svijet koji pazi da čuva svekoliko stvorenje, povjereno nama na čuvanje. Oni čine to s nemirom i entuzijazmom, a ponajprije s osjećajem odgovornosti s obzirom na žuran zaokret¹², koji nam nameću izazovi koje pred nas stavljaju današnje etičke i društveno-ekološke krize¹³.

Nadalje, da bi se zajedno gradilo putove do mira, nezaobilazni su obrazovanje i rad, koji predstavljaju povlaštena okruženja i mjesta međugeneracijskog dijaloga. Obrazovanje pruža gramatiku međugeneracijskoga dijaloga, a u iskustvu rada muškarci i žene različitih naraštaja surađuju i prenose jedni drugima svoja znanja, iskustva i vještine u svrhu postizanja općega dobra.

3. Odgoj i obrazovanje kao pokretači mira

Posljednjih su godina proračunska izdvajanja za odgoj i obrazovanje, na koje se više gleda kao na trošak nego na ulaganje, diljem svijeta općenito značajno smanjena. Ipak, to su glavni nositelji cjelovitoga ljudskoga razvoja: čine čovjeka slobodnijim i odgovornijim, te su prijeko potrebni za obranu i promicanje mira. Drugim riječima, odgoj i obrazovanje predstavljaju temelj snažno povezanog, uljuđenog društva, sposobnog iznjediti nadu, blagostanje i napredak.

Vojni su rashodi, naprotiv, porasli iznad razine zabilježene na kraju Hladnoga rata i, kako se čini, nastavit će i dalje nezaustavljivo rasti¹⁴.

Stoga je prikladno i žurno da oni koji su odgovorni za upravljanje državom razviju ekonomske politike koje će omogućiti da se preokrene odnos između javnih ulaganja u obrazovanje i sredstava namijenjenih za naoružanje. Uostalom, težnja istinskom procesu razoružanja u cijelome svijetu može se pokazati samo veoma korisnom za razvoj narodâ i državâ, oslobađajući financijska sredstva koja se mogu primjerenije posvetiti zdravstvu, školstvu, infrastrukturnom razvoju, zaštiti okoliša i tako dalje.

⁸ *Isto*, 179.

⁹ *Usp. Isto*, 180.

¹⁰ Posin. apost. pob. *Christus vivit* (25. ožujka 2019.), 199.

¹¹ *Enc. Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 159.

¹² *Usp. Isto*, 163; 202.

¹³ *Usp. Isto*, 139.

¹⁴ *Usp. Messaggio ai partecipanti al 4° Forum di Parigi sulla pace (Poruka sudionicima 4. Pariškog mirovnog foruma)*, 11. – 13. studenoga 2021.

Nadam se da će ulaganje u obrazovanje također biti popraćeno većim naporima oko promicanja kulture skrbi¹⁵. U okolnostima društvenih podjela i inertnosti institucija, ona može postati zajednički jezik koji ruši prepreke i gradi mostove. »Zemlja doživljava pravi procvat kada postoji konstruktivan dijalog između njezinih različitih kulturnih bogatstava: kulture naroda, sveučilišne, kulture mladih, umjetničke i tehnološke kulture, gospodarske i obiteljske kulture te medijske kulture.«¹⁶ Prijeko je potrebno, dakle, stvoriti novu kulturnu paradigmu putem »globalnog obrazovnog pakta za i s mlađim naraštajima, koji će obvezati obitelji, zajednice, škole, sveučilišta, institucije, religije, vlade i cijelu ljudsku obitelj na odgajanje zrelih ljudi«¹⁷. Pakt koji će promicati obrazovanje za cjelovitu ekologiju u skladu s kulturnim modelom mira, razvoja i održivosti, u čijem će središtu biti bratstvo i suradnja između ljudi i okoliša¹⁸.

Ulaganje u odgoj i obrazovanje mlađih naraštaja osnovni je način da im se, ciljanim osposobljavanjem, omogući da zauzmu odgovarajuće mjesto na tržištu rada koje će im biti od koristi¹⁹.

4. Promicanjem vrijednosti rada i osiguravanjem radnih mjesta gradi se mir

Rad je nezaobilazan činitelj za izgradnju i održavanje mira. To je izraz nas samih i vlastitih sposobnosti, ali i predanog zalaganja, truda, suradnje s drugima, jer se uvijek radi s nekim ili za nekoga. U toj istaknuto društvenoj perspektivi, posao je mjesto gdje učimo dati svoj doprinos ljepšemu, i svijetu pogodnijem za život.

Pandemija izazvana bolešću COVID-19 dodatno je otežala situaciju u svijetu rada koji se već i prije toga bio suočavao s brojnim izazovima. Nebrojene gospodarske i proizvodne aktivnosti propale su; privremeno zaposleni radnici sve su ranjiviji; mnogi od onih koji obavljaju osnovne usluge još su više skriveni od javne i političke svijesti; obrazovanje na daljinu u mnogim je slučajevima dovelo do nazadovanja u stjecanju znanja i školske ili stručne spreme. Nadalje, pred mladima koji tek ulaze na tržište rada i odraslima koji su ostali bez posla, teška je i neizvjesna budućnost.

Utjecaj krize na neformalnu ekonomiju, koja često uključuje radnike migrante, bio je osobito razoran. Mnogi od njih nisu priznati nacionalnim zakonodavstvom, jednostavno kao da ne postoje. Oni i njihove obitelji žive u vrlo nesigurnim uvjetima, plijen su raznim

oblicima ropstva i uskraćen im je pristup sustavu socijalne skrbi koji bi ih zaštitio. K tome, trenutačno tek jedna trećina radno sposobnoga svjetskog stanovništva uživa sustav socijalne zaštite ili ga može koristiti samo u ograničenoj mjeri. Nasilje i organiziran kriminal u porastu su u mnogim zemljama. Oni ugrožavaju slobodu i dostojanstvo ljudi, pogubni su za ekonomiju i sprječavaju razvoj općeg dobra. Jedini odgovor na to jest širenje mogućnosti za dostojanstven rad.

Rad je, naime, temelj na kojem se gradi pravda i solidarnost u svakoj zajednici. Zato »ne smije se težiti tomu da tehnološki napredak sve više zamjenjuje ljudski rad: ako bi se tako činilo, čovječanstvo bi naudilo samome sebi. Rad je nužnost, to je sastavni dio smisla života na ovoj zemlji, put rasta, ljudskog razvoja i osobnog ispunjenja.«²⁰ Moramo udružiti svoje ideje i napore kako bismo stvorili uvjete i pronašli rješenja da svaka radno sposobna osoba ima mogućnost svojim radom pridonijeti boljitku života obitelji i društva.

Žurnije je negoli ikada prije promicati u cijelom svijetu dolične i dostojanstvene radne uvjete, usmjerene na opće dobro i očuvanje stvorenoga svijeta. Treba osigurati i podržati slobodu poduzetničkih inicijativa i, istodobno, ulagati napore da se potakne obnovljen osjećaj društvene odgovornosti kako profit ne bi bio više jedini kriterij kojim se valja rukovoditi.

U toj perspektivi treba promicati, prihvaćati i podupirati inicijative koje, na svim razinama, pozivaju poduzeća na poštivanje temeljnih ljudskih prava radnikâ i radnicâ, podižući svijest ne samo institucija, već i potrošača, civilnoga društva i poduzetničkih subjekata. Što su ovi potonji svjesniji svoje društvene uloge, to više postaju mjesta gdje se poštuje ljudsko dostojanstvo te tako i sami pridonose izgradnji mira. U tom smislu, politika je pozvana igrati aktivnu ulogu, promičući ravnotežu između gospodarske slobode i socijalne pravde. A svi koji rade na tome području, počevši od katoličkih radnika i poduzetnika, mogu pronaći sigurne smjernice u *socijalnom nauku Crkve*.

Draga braćo i sestre, dok nastojimo udružiti svoje napore oko izlaska iz pandemije, želim još jednom izraziti svoju zahvalnost svima onima koji su radili i nastavljaju velikodušno i odgovorno raditi na tome da se zajamči obrazovanje, sigurnost i zaštita prava, osigura medicinska skrb, omogućiti susrete između članova obitelji i bolesnih, te pruži ekonomska potpora siromašnima i onima

¹⁵ Usp. enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 231; *Poruka za LIV. Svjetski dan mira. Kultura skrbi kao put mira* (8. prosinca 2020.).

¹⁶ Enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 199.

¹⁷ *Videoporuka za Global Compact on Education. Together to Look Beyond* (15. listopada 2020.).

¹⁸ Usp. *Videoporuka za High Level Virtual Climate Ambition Summit* (13. prosinca 2020.).

¹⁹ Usp. sv. Ivan Pavao II., enc. *Laborem exercens* (14. rujna 1981.), 18.

²⁰ Enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 128.

koji su ostali bez posla. Jamčim da ću se u svojim molitvama spomenuti žrtava i njihovih obitelji.

Apeliram na obnašatelje vlasti i one u čijim je rukama odgovornost za politiku i društvo, na pastire i voditelje crkvenih zajednica, kao i na sve muškarce i žene dobre volje da zajedno, hrabro i kreativno hode tim trim putovima: dijaloga među naraštajima, obrazovanja i

rada. I neka bude sve više onih koji svakim danom tiho, ponizno i ustrajno postaju graditeljima mira. I neka ih uvijek pretječe i prati blagoslov Boga mira!

U Vatikanu, 8. prosinca 2021. godine

Franjo

BOŽIĆNA PORUKA SVETOGA OCA FRANJE I BLAGOSLOV *URBI ET ORBI*

Svetkovina Rođenja Gospodnjega 2021. godine

Draga braćo i sestre, sretan Božić!

Riječ Božja, koja je stvorila svijet i koja daje smisao povijesti i čovječanstvu na njegovu putu, postala je tijekom i nastanila se među nama. Došla je poput šapata, poput blaga i tiha lahora, da ispuni čuđenjem srce svakoga muškarca i svake žene, koji se otvore tom otajstvu.

Riječ je tijekom postala kako bi s nama zapodjenula razgovor. Bog ne želi voditi monolog, nego dijalog. Jer sâm Bog, Otac i Sin i Duh Sveti, jest dijalog, vječno i beskonačno zajedništvo ljubavi i života.

Svojim dolaskom u svijet, u Osobi utjelovljene Riječi, Bog nam je pokazao put susreta i dijaloga. Štoviše, On sâm je u sebi samom utjelovio taj put, da bismo ga mi mogli upoznati i njime kročiti s povjerenjem i nadom.

Sestre i braćo, »kakav bi bio naš svijet bez strpljivoga dijaloga mnogih velikodušnih osoba koje drže obitelji i zajednice na okupu?« (*Fratelli tutti*, 198). U ovom vremenu pandemije to još više shvaćamo. Naša sposobnost za društvene odnose stavljena je na tešku kušnju; jača sklonost povlačenja u sebe same, da sve činimo sami, da prestanemo izlaziti i susretati druge i činiti stvari zajedno. I na međunarodnoj je razini prisutan rizik izbjegavanja dijaloga, prisutan je rizik da će ova složena kriza dovesti do toga da se bira prečace umjesto dužih staza dijaloga. Ali, zapravo, samo ovi potonji mogu dovesti do rješavanja sukoba i do zajedničkih i trajnih dobrobiti za sve.

I doista, dok u našim srcima i u cijelomu svijetu odzvanja navještaj o rođenju Spasitelja, izvora istinskoga mira, nastavljamo svjedočiti velikom broju sukoba, kriza i sporova. Kao da im se jednostavno ne vidi kraja i gotovo ih više i ne primjećujemo. Toliko smo se navikli na njih da se goleme tragedije prešućuje; u opasnosti smo da ne čujemo krik boli i očaja mnoge naše braće i sestara.

Sjetimo se sirijskog naroda, koji više od jednog desetljeća proživljava rat koji je prouzročio mnoge žrtve i

nebrojene izbjeglice. Pogledajmo Irak, koji se još uvijek teško muči oko oporavka od dugotrajnog sukoba. Poslušajmo vapaj djece iz Jemena, gdje golema i od svih zaboravljena tragedija traje već godinama, obavijena velom šutnje, odnoseći svakodnevno ljudske živote.

Sjetimo se i stalnih napetosti između Izraelaca i Palestinaca koje se otežu unedogled, sa sve ozbiljnijim društvenim i političkim posljedicama. Ne smijemo zaboraviti ni Betlehem, mjesto u kojem je Isus došao na svijet, a koje prolazi kroz teško razdoblje, među ostalim, i zbog ekonomskih posljedica pandemije koja onemogućuje dolazak hodočasnika u Svetu zemlju, što negativno utječe na život ljudi. Sjetimo se Libanona koji prolazi kroz nezapamćenu krizu, popraćenu vrlo zabrinjavajućim gospodarskim i društvenim uvjetima.

Ali, eto, u mrkloj noći znaka nade! Danas je »ljubav koja pokreće sunce i ostale zvijezde« (*Raj*, XXXIII, 145), kako kaže Dante, tijekom postala. On je došao u ljudskom obličju, dijelio je naše jade i nevolje i srušio je zid naše ravnodušnosti. U hladnoći noći pruža svoje malene ručice prema nama: sve treba, ali nam dolazi sve dati. Molimo ga za snagu da se *otvorimo dijalogu*. Na ovaj ga blagdan zamolimo da u srcima svih pobudi čežnje za pomirenjem i bratstvom. Njemu upravimo svoju prošnju.

Djetešce Isuse, daj mir i slogu Bliskom istoku i čitavome svijetu. Podupiri sve one koji pružaju humanitarnu pomoć onima koji su prisiljeni bježati iz svojih domovina; tješi afganistanski narod, koji je više od četrdeset godina na teškoj kušnji sukoba koji su mnoge natjerali da napuste zemlju.

Kralju naroda, budi na pomoć političkim vlastima da donesu mir društvima koja potresaju napetosti i sukobi. Podrži narod Mjanmara, gdje su netrpeljivost i nasilje nerijetko usmjereni i protiv kršćanske zajednice i bogomolja, zamagljujući miroljubivo lice toga naroda.

Budi svjetlo i potpora za sve one koji vjeruju i rade – plivajući ako treba i protiv struje – u korist susreta i dijaloga i ne dopusti da se Ukrajinom proširi pogibao rata.

Kneže mira, pomozite Etiopiji da ponovno pronađe put pomirenja i mira iskrenim susretom i dijalogom u kojem će se potrebe ljudi naći na prvome mjestu. Prigni svoje uho vapaju stanovnika regije Sahel, koji doživljavaju nasilje međunarodnoga terorizma. Svrni svoj pogled na narode koji žive u zemljama Sjeverne Afrike, izmučene podjelama, nezaposlenošću i ekonomskom nejednakošću. Ublaži bol naše brojne braće i sestara koji pate zbog unutarnjih sukoba u Sudanu i Južnome Sudanu.

Daj da dijalogom, međusobnim poštivanjem i priznavanjem prava i kulturnih vrijednosti svih ljudi, u srcima naroda američkoga kontinenta prevladaju vrijednosti solidarnosti, pomirenja i mirnoga suživota.

Sine Božji, utješi žrtve nasilja nad ženama koje je uzelo maha u ovom vremenu pandemije. Pruži nadu djeci i mladima koji su žrtve *bullyinga* i zlostavljanja. Daj utjehu i ljubav starijim osobama, posebno najusamljenijima među njima. Podaj mir i jedinstvo obiteljima, primarnome mjestu odgoja djece i temelju društva.

Emanuele, Bože s nama, daj zdravlje bolesnima i nadahni sve ljude dobre volje da pronađu najprikladnija rješenja za prevladavanje trenutačne zdravstvene krize i njezinih posljedica. Učini srca velikodušnima da se potrebna medicinska skrb, a posebno cjepiva, osiguraju onima kojima su najpotrebnija. Nagradi sve one koji se s

pažnjom i predanošću posvećuju brizi za članove obitelji, bolesne i najranjivije.

Betlehemske Dječice, daj da se mnogi vojnici i civilni ratni zarobljenici iz nedavnih sukoba, kao i oni koji su završili u zatvoru zbog političkih razloga, uskoro vrate kući. Ne daj da budemo ravnodušni prema tragediji migranata, raseljenih osoba i izbjeglica. Njihove oči nas mole da ne okrećemo glavu na drugu stranu, da ne zatmujemo ljudskost koja nas spaja, nego da njihovu povijest doživljavamo kao vlastitu, i da ne zaboravimo drame kroz koje prolaze¹.

Vječna Riječi koja si tijelom postala, daj da bude mo brižni i pažljivi prema našem zajedničkom domu, koji također pati zbog nebrige kojom se tako često prema njemu odnosimo, i potakni predstavnike političkih vlasti da postignu plodonosne dogovore kako bi budući naraštaji mogli živjeti u okruženju koje poštuje život.

Draga braćo i sestre, mnogo se nevolja sručilo na nas u ovom vremenu, ali nada je jača, jer »dijete nam se rodilo« (Iz 9,5). Ono je Riječ Božja, koja je postala dječice, koje zna samo plakati i koje za sebe treba pomoć. Htio je učiti govoriti, kao i svako drugo dijete, kako bismo mi naučili slušati Boga, našeg Oca, slušati jedni druge i razgovarati kao braća i sestre. O, Kriste, rođeni za nas, nauči nas kročiti s tobom putovima mira!

Svima sretan Božić!

Franjo

PISMO SVEOGA OCA FRANJE SUPRUZIMA U POVODU GODINE OBITELJI AMORIS LAETITIA

Dragi supruzi i supruge iz cijeloga svijeta!

Obraćam vam se u prigodi Godine obitelji *Amoris laetitia* da vam izrazim svoju duboku naklonost i blizinu u ovom tako posebnom vremenu u kojem živimo. Obitelji su oduvijek bile u mojim mislima i molitvama, a posebice tijekom pandemije, koja je na tešku kušnju stavila sve, a posebno one najranjivije među nama. Prilike u kojima se danas nalazimo potaknule su me da s poniznošću, ljubavlju i otvorenošću pristupim svakom pojedincu, bračnome paru i obitelji u svim situacijama u kojima se nalazite.

Te nas okolnosti pozivaju da primijenimo na sebe riječi kojima je Gospodin tražio od Abrahama da napusti svoju zemlju i dom svojega oca i krene prema

nepoznatoj zemlji koju će mu sâm Bog pokazati (usp. Post 12,1). I mi smo više negoli ikad iskusili neizvjesnost, usamljenost, gubitak voljenih i bili smo prisiljeni napustiti svoje sigurnosti, svoje »zone udobnosti«, svoje uobičajene navike i ambicije, kako bismo se zanimali ne samo za dobro vlastite obitelji, nego i vodili brigu o dobrobiti društva, koja također ovisi o našem osobnom ponašanju.

Odnos s Bogom nas oblikuje, prati i pokreće kao osobe i, u konačnici, pomaže nam da »napustimo svoj dom«, često s određenom bojazni pa čak i strahom od nepoznatoga. No, zahvaljujući našoj kršćanskoj vjeri, znamo da nismo sami jer je Bog u nama, s nama i među nama: u obitelji, u susjedstvu, na radnome mjestu i u školi, u gradu u kojem živimo.

¹ Usp. *Govor u Centru za prihvata i identifikaciju (Reception and Identification Centre)*, Mytilene, 5. prosinca 2021.

Poput Abrahama, supruzi su pozvani krenuti iz svoje zemlje u onom trenutku u kojem, odgovarajući na poziv bračne ljubavi, odluče bespridržajno se darovati jedan drugomu. Tako već u zaručništvu počinje to izlaženje iz svoje zemlje, jer ono poziva na zajednički put koji vodi prema braku. U različitim životnim okolnostima, kao što su starenje, rađanje djece, posao i bolest, predanost koju su si supruzi jedno drugom obećali znači da svaki od njih treba napustiti svoje ustaljene navike, sigurnosti te krenuti prema zemlji koju Bog obećava: biti dvoje u Kristu, *dvoje u jedinom*. Vaši životi postaju jedan život, postajete »mi« u zajedništvu ljubavi s Isusom koji je živ i prisutan u svakom trenutku vašega života. Bog je uvijek na vašoj strani, voli vas bezuvjetno. Niste sami!

Dragi supruzi, znajte da vas vaša djeca, napose najmlađa, pažljivo promatraju i u vama traže znakove čvrste i pouzdane ljubavi. »Koliko je samo važno da mladi svojim očima vide Kristovu ljubav koja je živa i prisutna u ljubavi bračnih parova koji svojim konkretnim životom svjedoče da je trajna ljubav moguća.«² Djeca su uvijek dar, ona mijenjaju povijest svake obitelji. Ona su gladna ljubavi, zahvalnosti, poštivanja i povjerenja. Očinstvo i majčinstvo vas pozivaju da budete plodni i svojoj djeci prenosite radost spoznaje da su djeca Božja, djeca Oca koji ih uvijek nježno voli i koji ih svakim novim danom drži za ruku. Kada to budu spoznala, vaša će djeca rasti u vjeri i pouzdanju u Boga.

Odgajati djecu, sigurno nije lak zadatak. No, nemojmo zaboraviti da i ona nas odgajaju. Obitelj je uvijek primarno okruženje u kojemu se odvija odgoj, putem malih gesti koje su rječitije od riječi. Odgajati znači prije svega pratiti proces rasta, biti prisutan u životu djece na mnogo različitih načina, pomoći im da shvate da uvijek mogu računati na svoje roditelje. Odgajatelj je osoba koja »rađa« u duhovnome smislu i, prije svega, potpuno se »daje« tom odnosu. Važno je da vi, kao očevi i majke, gradite odnose sa svojom djecom na temelju autoriteta koji stječete iz dana u dan. Djeci je potreban osjećaj sigurnosti koji im može omogućiti da imaju povjerenja u vas i u ljepotu vašega zajedničkoga života, u sigurnosti da nikada neće biti sami, što god im se dogodilo.

Kao što sam već napomenuo, sve više postajemo svjesni identiteta i poslanja laikâ u Crkvi i društvu. Imate poslanje preobraziti društvo svojom prisutnošću na radnome mjestu i osigurati da se potrebe obitelji uzmu u obzir.

I supruzi trebaju preuzeti inicijativu (*primere-ar*)³ u župi i u biskupiji svojim pothvatima i svojom kreativnošću u duhu komplementarnosti milosnih darova, karizmi i zvanja kao izraza crkvene zajednice. To se posebice odnosi na one parove koji zajedno s pastirima Crkve »hode rame uz rame s drugim obiteljima, pomažu slabima, naviještaju da je Krist, i u teškoćama, uvijek prisutan«⁴.

Zato vas, dragi supruzi, pozivam na aktivno sudjelovanje u Crkvi, posebice u obiteljskom pastoralu, jer »suodgovornost u poslanje poziva [...] zahtijeva od suprugâ i zaređenih službenika, a posebno biskupa, da plodno surađuju u skrbi i potpori kućnih Crkava«⁵. Zapamtite da je obitelj »temeljna stanica društva« (*Evangelii gaudium*, 66). Brak je zapravo projekt izgradnje »kulture susreta« (*Fratelli tutti*, 216). Zato su obitelji pozvane odgovoriti na izazov građenja mostova između naraštaja kako bi prenosile vrijednosti koje stvaraju istinsko čovjekoljublje. Potrebna je nova kreativnost kako bismo, usred današnjih izazova, izrazili vrijednosti koje od nas tvore narod, kako u našim društvima tako i u Crkvi, narodu Božjem.

Brak, kao poziv, poziva vas da upravljate malenom lađom koju ljuljaju valovi, ali koja je čvrsto sazdana zahvaljujući stvarnosti sakramenta, pa plovila ona i nemirnim morem. Koliko ste puta, poput apostolâ, htjeli reći, ili bolje reći, povikati: »Učitelju! Zar ne mariš što ginemo?« (Mk 4,38). Ne zaboravimo da je, po sakramentu ženidbe, Isus prisutan na toj lađi. On se brine za vas, uvijek je uz vas, pa i kad se tom lađom poigravaju valovi olujnoga mora. Na drugom mjestu u Evanđelju, učenici vide Isusa kako im dolazi usred velike oluje i primaju ga na lađu; tako i vi, pustite Isusa da uđe u vašu lađu kad oluja bjesni, jer kad »uziđe k njima u lađu [...] vjetar utihnu« (usp. Mk 6,51). Važno je da zajedno držite pogled uprt u Isusa. To je jedini način na koji ćete pronaći mir, nadići konflikte i naći rješenja za mnoge vaše probleme, ne zato što će ti problemi nestati, nego zato što ćete na njih moći gledati iz druge perspektive.

Samo ako se prepustite u ruke Gospodinu, moći ćete učiniti ono što se čini nemogućim. Prepoznajte svoju slabost i nemoć pred tolikim situacijama svuda oko vas, ali u isto vrijeme budite sigurni da će se Kristova snaga tako očitovati u vašoj slabosti (usp. 2 Kor 12,9). Apostoli su upravo usred oluje spoznali Isusovo kraljevstvo i božanstvo i naučili mu vjerovati.

² Videoporuka sudionicima foruma *Where Do We Stand With Amoris Laetitia?* (9. lipnja 2021.).

³ Usp. Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 24.

⁴ Videoporuka sudionicima foruma *Where Do We Stand With Amoris Laetitia?* (9. lipnja 2021.).

⁵ *Isto*.

Želio bih iskoristiti ovu priliku da, u svjetlu ovih odlomaka, progovorim o nekim *teškoćama* i *prilikama* s kojima su se obitelji suočile tijekom ovoga vremena pandemije. Obitelji su, primjerice, provodile više vremena zajedno i to je bila jedinstvena prilika da se nje- guje obiteljski dijalog. To, zasigurno, iziskuje posebnu vježbu strpljivosti; nije lako biti zajedno cijeli dan kad u istoj kući morate raditi, učiti, opušitati se i odmarati. No, nemojte da vas umor nadvlada: neka vam snaga ljubavi omogući da se usmjerite više na druge – na svojega bračnoga druga, na svoju djecu – više nego na vlastite potrebe i brige. Dopustite mi da vas podsjetim na ono što sam napisao u *Amoris laetitia* (usp. br. 90-119) citirajući Pavlov hvalospjev ljubavi (usp. 1 Kor 13,1-13). Ustrajno se molite Svetoj obitelji za taj dar; ponovno pročitajte taj hvalospjev ljubavi kako bi nadahnuo vaše odluke i vaša djela (usp. Rim 8,15; Gal 4,6).

Tako vrijeme koje provodite zajedno neće biti pokora nego utočište usred oluja. Neka svaka obitelj bude mjesto prihvaćanja i razumijevanja! Čuvajte u srcu savjet koji sam dao supružima, one tri riječi: »molim, hvala, oprost«⁶. A kad nastane konflikt, nikada ne »dopustite da dan završi a da se niste pomirili«⁷. Nemojte se sramiti zajedno kleknuti pred Isusa koji je prisutan u euharistiji kako biste pronašli trenutke mira i razmijenili pogled pun nježnosti i dobrote. Ili primiti drugoga za ruku kad se malo naljuti, kako bismo mu izmamili osmijeh na usnama. Možda navečer prije spavanja izmoliti i kratku molitvu Isusu koji je uvijek s vama.

Za neke pak parove suživot na koji su bili prisiljeni tijekom zatvaranja bio je posebno težak. Problemi koji su odranije postojali još više su se zaoštrili, urodivši konfliktima koji su u nekim slučajevima postali gotovo nepodnošljivi. Mnogi su čak doživjeli i raspad veze koja se morala nositi s krizom kojoj se nije znalo ili nije uspjelo othrvati. I tim osobama želim izraziti svoju blizinu i naklonost.

Raskid bračne veze uzrokuje golemu patnju jer su mnoge nade porušene, a nesporazumi mogu dovesti do svađa i rana koje se ne mogu lako izliječiti. Ni djeca nisu pošteđena patnje kad vide da im roditelji više nisu zajedno. I u tim slučajevima nemojte propustiti potražiti pomoć kako biste mogli kako-tako prevladati konflikte i pošteđjeli daljnjih trpljenja i sebe i djecu. Gospodin Isus, u svom beskrajnom milosrđu, nadahnut će vas kojim putem ići usred vaših brojnih poteškoća i žalosti. Utječite mu se u pomoć i tražite u

njemu utočište i svjetlo koje rasvjetljuje put. Otkrijte i u svojim zajednicama »očev dom gdje ima mjesta za svakoga s njegovim tegobnim životom« (*Evangelii gaudium*, 47).

Ne zaboravite da oprost liječi svaku ranu. Uzajamno praštanje je plod unutarnje odluke koja sazrijeva u molitvi, u našem odnosu s Bogom. Dar je to koji se rađa iz milosti koju Krist izliva na bračni par kada mu se obrati i dopusti mu da djeluje. Krist »prebiva« u vašem braku i čeka da mu otvorite svoja srca, kako bi vas on snagom svoje ljubavi mogao podržati, kao što je učinio učenicima na lađi. Naša ljudska ljubav je slaba, treba snagu Isusove vjerne ljubavi. S njime ćete doista moći sagraditi »kuću na stijeni« (Mt 7,24).

Dopustite mi, u vezi s tim, da uputim nekoliko riječi mladima koji se pripremaju za brak. Ni prije pandemije zaručnicima nije bilo lako planirati budućnost jer je bilo teško naći stalan posao, a današnje je tržište rada još nesigurnije. No, ne dajte se obeshrabriti, imajte »kreativne hrabrosti« koju je imao sv. Josip, čiju sam uspomenu želio počastiti u ovoj Godini posvećenoj njemu. Tako i vi, na svom putu prema braku uvijek se pouzdajte u Božju providnost, koliko god vaša sredstva bila ograničena, jer »ponekad teškoće mogu iz svakoga od nas izvući sredstva za koja nismo ni mislili da ih posjedujemo« (apostolsko pismo *Patris corde*, 5). Nemojte se ustručavati osloniti se na svoje obitelji i prijatelje, na crkvenu zajednicu, na svoju župu, koji će vam pomoći u pripremi za brak i obiteljski život, učeći od onih koji su već prošli put kojim vi sada krećete.

Prije nego što zaključim ovo pismo, želio bih uputiti poseban pozdrav djedovima i bakama koji nisu mogli viđati i biti sa svojim unucima u razdoblju izolacije, te starijim osobama koje su posebno snažno patile zbog samoće. Obitelj ne može bez djedova i baka, oni su živo sjećanje čovječanstva, a »to sjećanje može pomoći u stvaranju humanijega, gostoljubivijega svijeta«⁸.

Neka sveti Josip u svim obiteljima probudi stvaralačku hrabrost, koja nam je toliko potrebna u ovom dobu epohalnih promjena koju trenutačno proživljavamo. Neka vas Majka Božja prati u vašem braku u stvaranju »kulture susreta« koja nam je tako žurno potrebna u suočavanju s protivštinama i nedaćama koje naše vrijeme zavijaju u crno. Nikakva teškoća ne može oduzeti radost onima koji znaju da je Gospodin uz njih na njihovu putu. Živite svoj poziv s entuzijazmom. Nikada nemojte dopustiti da vam lica postanu

⁶ Obraćanje sudionicima hodočašća obitelji u Godini vjere (26. listopada 2013.); usp. *Amoris laetitia*, 133.

⁷ Kateheza od 13. svibnja 2015.; usp. *Amoris laetitia*, 104.

⁸ Poruka za Svjetski dan baka, djedova i starijih osoba 2021.: *Ja sam s tobom u sve dane* (25. srpnja 2021.).

tužna ili sumorna. Vaš muž ili žena trebaju vaš osmijeh. Vaša djeca trebaju vaš pogled ohrabrenja. Vaši pastiri i druge obitelji trebaju vašu prisutnost i vašu radost: radost koja dolazi od Gospodina!

Sve vas od srca pozdravljam i pozivam vas da izvršavate poslanje koje nam je Isus povjerio, ustrajući u molitvi i u »lomljenju kruha« (Dj 2,42).

I molim vas, ne zaboravite moliti za mene, kao što ja svakodnevno molim za vas.

Uz bratski pozdrav

*Rim, Sveti Ivan Lateranski,
26. prosinca 2021. godine, blagdan Svete obitelji*

Franjo

PORUKA DIKASTERIJA ZA PROMICANJE CJELOVITOGA LJUDSKOGA RAZVOJA U POVODU SVJETSKOGA DANA TURIZMA

27. rujna 2021.

Turizam za uključiv rast. Osoba onkraj statistika

Prigodom Svjetskoga dana turizma 2021. godine, Dikasterij za promicanje cjelovitoga ljudskoga razvoja prepoznaje ozbiljan utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na poduzeća i radnike koji rade u tom sektoru, posebice na radnike s nepunim radnim vremenom i nisko plaćene radnike koji primaju državne potpore, kao i na radnike lišene svake financijske pomoći. Stoga posebnu pozornost posvećujemo temi koju je Svjetska turistička organizacija odabrala za ovu godinu: *Turizam za uključiv rast*, te potičaju te Organizacije da se prepozna kako je to »prilika da se pogled izdigne iznad statistika vezanih uz turizam i prepozna da iza svakoga broja stoji osoba«¹.

Tijekom svojega pontifikata, papa Franjo je često pozivao vjernike katolike i sve ljude dobre volje da »nadiđu« ekonomske podatke kako bi »susreli osobu u teškoćama; vježbali se u kreativnosti koja nam omogućuje pronalaženje izlaza kada se nađemo u slijepoj ulici; dozivali u pamet ljudsko dostojanstvo pred krutošću birokracije« i »promicali društvenu i ekonomsku dobrobit cijelog čovječanstva, nudeći svakoj osobi mogućnost da slijedi vlastiti razvoj«².

Pred pandemijom bolesti COVID-19, Sveti Otac apelirao je na cijelu ljudsku obitelj jer se »ne možemo vratiti lažnoj sigurnosti političkih i ekonomskih struktura koje smo imali prije krize«³. Potrebni su nam

gospodarski sustavi koji svima omogućuju pristup plodovima stvaranja, osnovnim životnim potrebama: zemlji, domu i poslu. To je, naime, vrsta *uključiva rasta* ili, jezikom socijalnoga nauka Crkve, *cjelovitoga ljudskoga razvoja* koji Dikasterij želi promicati prigodom ovoga Svjetskoga dana turizma; razvoj koji je za svaku osobu, za sve njezine dimenzije, koji poštuje zemlju, odnosno naš »zajednički dom«. Pandemija nam je dala do znanja da smo povezani jedni s drugima. I turizam u pojedinoj zemlji pati ako ljudi u ostalim zemljama ne mogu putovati zbog epidemioloških ograničenja.

»Moramo obnoviti svijest da, kao narod, imamo zajedničku sudbinu.«⁴ Stoga je potrebno usredotočiti se na cjelovit pristup turizmu i othrvati se napastima individualizma i nacionalizma koji previše prevladavaju u suvremenom društvu. Samo ćemo tako moći izbjeći »varijantu« virusa koji se širi kada potičemo bolesnu ekonomiju koja dopušta nekolicini vrlo bogatih ljudi da posjeduju više nego što ima ostatak čovječanstva, te kada modeli proizvodnje i potrošnje uništavaju planet.

Stoga, u povodu ovogodišnjega Svjetskoga dana turizma, Dikasterij potiče sve da se zalažu za turizam koji omogućuje susret među ljudima i s različitim teritorija, gdje se divljenje ljepoti može otvoriti načinima života koji poštuje druge ljude i planet.

¹ UNWTO, *World Tourism Day 2021 – Background Note*, <https://www.unwto.org/world-tourism-day-2021>

² FRANJO, *Govor sudionicima Svjetskog kongresa komercijalista (Discorso ai Partecipanti al Congresso Mondiale dei Commercialisti)*, 14. studenoga 2014., https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141114_congresso-mondiale-commercialisti.html

³ FRANJO, »The COVID-19 Crisis Reveals What is in our Hearts«, Op-Ed article u *New York Times*, Thanksgiving Day, 26. studenoga 2020., u: Papa Franjo, *Ritornare a sognare. La strada verso un futuro migliore*, Piemme, Casale Monferrato, 2020., str.6

⁴ FRANJO, »The COVID-19 Crisis Reveals What is in our Hearts«, Op-Ed article u *New York Times*, Thanksgiving Day, 26. studenoga 2020.

Apeliramo na biskupe i odgovorne za očuvanje turizma, kako bi se uspostavila bliska suradnja s mjesnim vlastima u promicanju turizma koji poštuje ljude i prirodu, te promiče pravednu i uključivu ekonomiju. Samo takav turizam može postati činitelj od primarne važnosti u izgradnji svijeta u kojem se svako ljudsko biće potpuno ostvaruje¹.

Izražavamo našu iskrenu zahvalnost svima onima koji se zalažu podržati, bilo materijalno ili duhovno, one koji su još uvijek u ekonomskim teškoćama zbog prekida turističkih aktivnosti. U mnogim mjesnim

Crkvama pastiri su, zajedno sa svojim suradnicima, uz podršku nacionalnih i mjesnih skupina Caritasa, povećali svoje napore u pronalaženju najboljih rješenja za rješavanje društvenih teškoća. To je konkretan primjer uključiva razvoja: onoga »novog bratstva sposobnog za uzajamnu pomoć i uzajamno poštivanje« koje nam je prijeko potrebno².

Peter K. A. kardinal TURKSON
Prefekt

ZAJEDNIČKA IZJAVA PREDSEDNIKA CCEE-A I CEC-A U POVODU VREMENA STVORENOGA SVIJETA 2021. GODINE

Dom za sve? Obnoviti Božji oikos

Gospodine moj, ako sam stekao milost u tvojim očima, nemoj mimoići svoga slugu (Post 18,3). U pustinji, dok je sjedio na ulazu u svoj šator u najtoplije doba dana, Abraham se pokazao gostoljubivim i velikodušnim i, zahvaljujući malo vode i komadu kruha podijeljenih s drugima, otkrilo mu se Božje obećanje. Starac, pun vjere, shvatio je da se siromaštvo duha sastoji u napuštanju svake preuzetne težnje da se pronađe rješenja za sve probleme, stavljajući ponizno i strpljivo svaku nadu u Boga.

Biblijski znak Abrahamova šatora ove je godine izabran da predstavlja naše predano zalaganje oko skrbi za naš »zajednički dom«, skrbi za stvoreni svijet, u duhu prihvaćanja i dijaloga.

Mudrost toga biblijskoga teksta baca svjetlo na put i djelovanje Crkava u Europi, koje žele osnažiti svoje predano zalaganje oko očuvanja stvorenoga svijeta, da bi se tako mogao obnoviti Božji *oikos*, kako glasi tema izabrana za ovogodišnju proslavu *Vremena stvorenoga svijeta*, kako bi svijet mogao postati domom za svu Božju djecu, bez isključivanja bilo koje vrste.

Oikos na grčkom znači 'dom', ono što je domaće i poznato, ono čemu se posvećuje briga, što predstavlja zajednički interes, ali i zajedničku odgovornost. Zato obnoviti Božji *oikos*, zajednički dom koji dijelimo, pretpostavlja prije svega činiti sve što je u našoj moći kako bi se cijelu ljudsku obitelj ujedinilo u traženju cjelovita i održiva razvoja koji će svi pravično dijeliti.

Takav razvoj zahtijeva da se poboljša kvaliteta našega odnosa sa Stvoriteljem, našega ljudskog života, naših odnosa s drugima i s prirodom. Duh nesebičnoga prihvaćanja i iskrenoga dijaloga koji je pokazao Abraham želi biti i za nas, europske kršćane, izraz ljubavi koja se daruje, rađajući ljudska i duhovna iskustva prožeta sviješću da svi, zajedno i bez isključivanja, nastanjujemo Božji *oikos*, zajednički dom koji je Bog povjerio nama, našoj zajedničkoj odgovornosti.

S pravim duhom prihvaćanja i dijaloga, želimo svojim razmišljanjima i svojom molitvom pridonijeti dvama važnim predstojećim sastancima na vrhu, koje su ove godine priredili Ujedinjeni narodi. To su Konferencija o bioraznolikosti, koja će se održati u Kunmingu u Kini, kao i 26. konferencija stranaka o promjeni klime (COP 26), koja će se održati u Glasgowu, u Ujedinjenom Kraljevstvu. Mnogo od onoga što naše kršćanske Crkve u Europi mogu ponuditi kao doprinos međunarodnoj zajednici, potječe od hrabrih inicijativa i dobrih praksi kojih je sve više u našim crkvenim zajednicama.

S istinskim osjećajem pripadnosti Kristovoj Crkvi, nastojimo biti velikodušni graditelji civilizacije koja cijeni i čuva sve što je ljudsko i koja zna dati pravu vrijednost onome što je Božji dar u životu ljudi.

Kada se nađemo pred pitanjem: »Dom za sve?«, to želi biti naš odgovor, utkan u dobru volju i konkretno zalaganje oko svakodnevnoga obnavljanja Božjeg

¹ Usp. FRANJO, Enciklika *Laudato si'*, 84.

² FRANJO, *Poruka za 43. Svjetski dan siromaha*, 15. studenoga 2020., br. 7.

oikosa. Samo ako budemo znali provoditi u djelo pravdu i govoriti istinu koju nosimo u srcu, ako ne budeмо nanosili štetu svojemu bližnjemu, tada ćemo biti dostojni »prebivati u šatoru Gospodnjem« (Ps 15 [14]) i njegov će »*oikos*« doista biti dom za sve.

Pozivamo sve kršćane u Crkvama u Europi, u župama, crkvenim zajednicama i svaku osobu dobre volje da poštuju *Vrijeme stvorenoga svijeta*, koje traje od 1. rujna do 4. listopada, i da to smatraju prigodom da se slavi dar stvaranja u ekumenskom duhu, ujedinjeni u molitvi i djelovanju. Pozivamo, k tome, sve na molitvu za svjetske sastanke na vrhu koji će se održati

ove jeseni, to jest za Konferenciju Ujedinjenih naroda o bioraznolikosti i COP 26, kako bi bili povoljna prigoda da se poduzme potrebne korake, koje zahtijeva klimatska izvanredna situacija.

26. kolovoza 2021. godine

Kardinal Angelo Bagnasco
predsjednik CCEE-a

Christian Krieger
predsjednik CEE-a

PORUKA PODRŠKE I MOLITVENE BLIZINE PREDSJEDNIKA HBK NADBISKUPA ŽELIMIRA PULJIĆA SVETOMU OCU FRANJI

Vaša Svetosti,
saznavši za Vašu hospitalizaciju i operaciju kojoj ste bili podvrgnuti, u ime biskupâ Hrvatske biskupske konferencije, vjernikâ i svih ljudi dobre volje, upućujem Vam poruku naše blizine i iskrene želje za što bržim oporavkom. U ovim trenutcima posebno želimo odgovoriti na Vaš poziv da molimo za Vas, kako nas potičete u svakom Vašem obraćanju. Ujedinjeni u molitvi za Vaše

zdravlje danas, na spomendan svetih Ćirila i Metoda, zaštitnika Europe, preporučujemo njihovom zagovoru Vaš oporavak.

S izrazima sinovskoga poštovanja, u Gospodinu odani

✠ *mons. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup
predsjednik Hrvatske biskupske konferencije*

ZAHVALA PAPE FRANJE PREDSJEDNIKU HBK NA BLIZINI I MOLITVI U VRIJEME SVOJEGA BORAVKA U BOLNICI

Zamjenik za Opće poslove u Državnom tajništvu Svete Stolice nadbiskup Edgar Peña Parra uputio je 20. srpnja 2021. godine pismo predsjedniku Hrvatske biskupske konferencije, zadarskom nadbiskupu Želimiru Puljiću, u kojem mu prenosi zahvalu pape Franje za blizinu i molitve za vrijeme svojega nedavnoga boravka u bolnici.

U pismu nadbiskup Edgar Peña Parra piše:

»Sveti Otac primio je poruku srdačne blizine, uz iskrene želje za brzim ozdravljenjem, koje ste mu u

zajedništvu s ostalim biskupima Hrvatske biskupske konferencije, kao i u ime vjernikâ i svih ljudi dobre volje, željeli poslati u vrijeme njegova oporavka u bolnici.

Njegova Svetost Vam zahvaljuje na iskazanoj sinovskoj odanosti, a nadasve na Vašim molitvama te, dok zadržava na Vas i na sve koji su imali udjela u ovom brižnom činu obilježja nagrada nebeskih, od srca udjeljuje apostolski blagoslov.«

PORUKA STALNOGA VIJEĆA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

Je li cjepivo protiv bolesti COVID-19 moralno prihvatljivo?!

Iako je u više navrata bilo govora o cjepivu protiv bolesti COVID-19, čini nam se uputnim iznova reći nekoliko stvari. Ponajprije, svjesni opasnosti uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, kao i trenutačnim stanjem u društvu, potičemo vjernike i ljude dobre volje na promišljanje i konstruktivnu suradnju u sadašnjim okolnostima radi zajedničke dobrobiti pojedinaca i društva. Ovom kratkom izjavom u duhu Isusova naloga »biti sol zemlje i svijetlo svijeta«, želimo pružiti svjetlo evanđelja u ovom izazovnom društvenom trenutku.

1. Kad je Kongregacije za nauk vjere, 21. prosinca 2020. godine, objavila bilješku o korištenju nekih cjepiva protiv bolesti COVID-19, naznačila je da je »moralno prihvatljivo primiti cjepiva protiv bolesti COVID-19« (br. 2). Uz to je potakla »na proizvodnju, odobravanje, distribuciju i ponudu etički prihvatljivih cjepiva koja ne stvaraju konflikt u savjesti, kod zdravstvenih djelatnika i kod onih koji će se cijepiti« (br. 4). Cijepljenje, dakle, ostaje sredstvom prevencije i suzbijanja transmisije raznog agensa, ali po napatku Kongregacije, ono »mora biti dobrovoljno« (br. 5).

2. Posljednjih dana stvorilo se ozračje određenih pritisaka na osobe koje su očitovale problem vlastite savjesti. Tematiziranjem gubitka radnih mjesta i socijalnog statusa zbog toga što se neki nisu cijepili, dodatno je opteretilo i poljuljalo povjerenje i društvenu klimu.

Imajući u vidu kako je temelj društvenog uređenja poštivanje čovjeka i njegova dostojanstva, smatramo potrebnim uzeti u obzir argumente i razloge pojedinaca koji zbog opravdanih razloga isključuju mogućnost cijepljenja. U tom kontekstu sve mjere i odluke za sprječavanje širenja zaraze koronavirusom trebaju biti bez prisile i uvjetovanja, kako ističe napatuk Kongregacije, posebice u pogledu prava na rad, usluge i sudjelovanje u društvenom životu. Isto tako preporučuje se korištenje neinvazivnih metoda i drugih oblika testiranja.

3. Imajući pred sobom čovjeka i njegovo dostojanstvo, potičemo vjernike i građane, sudionike društvenih zbivanja, nositelje odgovornih službi u društvu, kao i djelatnike obavijesnih sredstava, neka daju osoban doprinos u stvaranju zdrave međuljudske klime. Neka u sprječavanju zaraze od koronavirusa paze na dostojanstvo čovjeka i njegova ljudska prava kako se ne bi stvorila diskriminacija u društvu. Posebice treba posvetiti pozornost starijima i siromasima, i omogućiti im zdravstvenu i svaku drugu skrb kako bi se osjećali zaštićenima i »kod kuće«.

Zagreb, 12. studenoga 2021. godine

Stalno vijeće HBK

PISMO SUĆUTI I BLIZINE PREDSJEDNIKA HBK, ZADARSKOGA NADBISKUPA ŽELIMIRA PULJIĆA, I PREDSJEDNIKA HRVATSKOGA CARITASA, VARAŽDINSKOGA BISKUPA BOŽE RADOŠA, NJEMAČKOJ BISKUPSKOJ KONFERENCIJI I NJEMAČKOMU CARITASU U POVODU KATASTROFALNIH POPLAVA U NJEMAČKOJ

Zagreb, 22. srpnja 2021. godine

Poštovani predsjedniče Njemačke biskupske konferencije,
Poštovana i draga braćo u biskupstvu prijateljske Njemačke biskupske konferencije,
Poštovani predsjedniče Njemačkoga Caritasa,

uime Hrvatske biskupske konferencije i Hrvatskoga Caritasa obraćamo vam se u danima kad su vaš narod, Crkva i njezine ustanove suočeni s teškim stradanjem izazvanim prirodnom nepogodom nezamislivih razmjera,

poplavama koje su – osobito u Porajnju-Falačkoj i Sjevernoj Rajni Vestfaliji – uzele danak u ljudskim životima, gubitku domova mnogih obitelji, velikim štetama na javnim i infrastrukturnim objektima, te u strahu, nezivjesnosti i strepnji s kojima će se tisuće ljudi morati još dugo nositi.

Želimo vam u ovoj prigodi, iz dubine srca, izraziti iskrenu sućut, molitvenu blizinu i zauzetu kršćansku solidarnost Crkve i vjerničkoga naroda u Hrvatskoj, ponajprije zbog nepovratna gubitka najdragocjenijega:

ljudskih života, te boli zbog gubitka koju moraju nositi obitelji smrtno stradalih. Suosjećamo s ozlijeđenima, pojedincima i obiteljima koje su zbog poplave ostali bez krova nad glavom i u tjeskobi pred neizvjesnom budućnosti.

Budite sigurni kako je u brojnim događajima dokazano živo prijateljstvo i bratska povezanost naših dviju mjesnih Crkava i naroda, te da ćemo molitveno i djelatno poduprijeti vaše napore da idućih dana, tjedana i mjeseci budete stradalima pouzdana potpora, životno ohrabrenje i znak nade, pomažući im da zacijele rane, obnove domove i, uz Božju pomoć, suoče se s novim životnim izazovima.

Vjerujući da Gospodin »snagom u nama djelatnom može učiniti mnogo obilnije negoli mi moliti ili zamisliti« (Ef 3,20), stojimo u zajedništvu s vama pred njim pouzdajući se u Njegovu dobrohotnost i milosrđe.

Primite, poštovani i dragi u Kristu, izraze naše solidarnosti, djelatne ljubavi i bratstva!

✠ *mons. Bože Radoš, varaždinski biskup
predsjednik Hrvatskog Caritasa*

✠ *mons. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup
predsjednik Hrvatske biskupske konferencije*

PORUKA PREDSDJEDNIKA VIJEĆA HBK ZA KATEHIZACIJU I NOVU EVANGELIZACIJU, ĐAKOVAČKO-OSJEČKOGA NADBISKUPA ĐURE HRANIĆA, NA POČETKU ŠKOLSKE I KATEHETSKE GODINE 2021./2022.

Zar obnavljati napukle jarbole?

Draga braćo svećenici, redovnici i redovnice, katehete i vjeroučitelji, draga djeca i mladi, dragi roditelji!

U stalnoj potrazi za Bogom

Rado u ovom trenutku prizivam u sjećanje pedesetu godišnjicu prvoga katehetskog dokumenta Katoličke Crkve nakon Drugoga vatikanskog sabora. Bio je to *Opći katehetski direktorij* (1971.), koji je – kao novo i dragocjeno sredstvo Crkve – započeo hod koncilске obnove kateheze i evangelizacijskoga nastojanja suvremene Crkve. Prisjećajući se toga jubileja, koristim ovu izvanrednu prigodu izraziti zahvalnost za tolike darove i navjestiteljsko oduševljenje, što su nam ih u baštinu ostavili katehete onoga vremena, čije je svjedočanstvo vjere mnoge od nas vodilo do ljepote susreta s Kristom. Ti čuvari Božje riječi, često i vjernici laici, dozivali su u svima nama sjećanje na povijest spasenja, te su nas – uzimajući nas za ruku – uvodili u tu povijest, čiji smo živi dio postali i ostali sve do danas. Ne treba posebno naglašavati da se sve to, kad je riječ o našim prostorima, događalo u vremenu komunizma, koji će neki nazvati »nikada dovršenom zimom«.

U međuvremenu se mnogo toga promijenilo i još se mijenja. Politike su crtale nove granice država, društva su mijenjala svoja lica, a različite su kulture koračale za novim opisima i definicijama čovjeka. I pandemija, nastala pojavom koronavirusa, upućuje na granice

svekolikoga planiranja i proračunatosti budućnosti čovječanstva. Sve to pokazuje da je jedina sigurnost u nesigurnosti, te da je jedino što je stalno, trajna promjenjivost na različitim područjima života. Crkva ne prestaje govoriti ni u tim vremenima. Snažno je to činila i čini sve do danas, neprestano tragajući za onim putovima naviještanja koji će »na vidjelo iznijeti Božju otkupljujuću ljubav, koja prethodi svakoj moralnoj i religijskoj obvezi« (Franjo, *Govor suradnicima ureda za katehezu Talijanske biskupske konferencije*, 30. siječnja 2021.), i koja je jedina sigurnost u svakoj promjenjivosti i nesigurnosti života. Svjesna činjenice da »čovjek biva otkupljen ljubavlju« (Benedikt XVI., *Spe salvi*, 26), Crkva, kako opća tako i naša, i u svojim najnovijim dokumentima traga za iskustvom onoga evanđeoskog okusa, koji će imati utjecaja na život konkretnih ljudi (usp. Kongregacija za kler, *Pastoralno obraćenje župne zajednice u službi evangelizacijskog poslanja Crkve*, 17). Kateheza u tom smislu, shvaćena kao odjek riječi Božje, svjedoči i naučava onu vjeru koja ima moć mijenjati čovjeka tek kada mu dotakne srce. To znači, kada govori i svjedoči iz srca evanđelja, jezikom koji čovjek razumije od svoga rođenja. Ne jezikom i dijalektom naše svakodnevice, nego govorom »blizine, dijalektom koji se razumije, dijalektom povjerenja« (Franjo, *Govor suradnicima...*). U stalnoj, dakle, potrazi za Bogom, Crkva želi biti suputnica suvremenom čovjeku, kojemu

želi poručiti riječima B. Pascala: »Utješi se! Ne bi me tražio da me nisi našao« (*Misli*, str. 16).

Zar obnavljati napukle jarbole?

Vrijeme u kojemu se nalazimo vrijeme je velikoga preispitivanja svega učinjenoga, ali i onoga što nam predstoji činiti u naviještanju Riječi Božje. Kao rijetko kada, vrijeme pandemije, koju najčešće shvaćamo kao bolnu izranjenost čovjeka, iznova nas je poučilo da se Riječ Božju, srce evanđelja – samog Isusa Krista, ne može tražiti jezikom prošlosti niti tumačiti samo tradicionalnim govorom Crkve. Pritom nam neproduktivna i neplodna nostalgija za prošlim vremenima, koja bi nas tjerala na obnavljanje napuklih jarbola, neće pomoći u olujama ovoga vremena. Izgradnja nove lađe, sigurnoga utopišta riječi Božje, djelo je cijele Crkve. Zbog toga papa Franjo u apostolskom pismu *Antiquum ministerium*, kojim uspostavlja službu katehete za vjernike laike, s jedne strane kaže: »Vjernost prošlosti i odgovornost za sadašnjost neophodni su uvjeti da Crkva ispuni svoje poslanje u svijetu« (br. 5), ali s druge strane kaže da Crkva neće prestati pozivati na veći angažman vjernika laika, te pritom na još veću otvorenost svećenikâ (*Isto*, 7). Papa Franjo, koji navještaj kraljevstva Božjeg ne izvodi samo iz službe, nego ga usmjerava prema njoj, pazeći pritom da se vjernici laici u službi katehete ne klerikaliziraju, a da se svećenici kao pastiri ne laiciziraju, upozorava da dosadašnja župna zajednica ne smije biti mjesto pukoga ponavljanja određenih radnji, niti »ostati jalovi pokušaj preživljavanja, koji često nailazi na opću ravnodušnost« (usp. *Pastoralno obraćenje župne zajednice...*, 17). Upravo stoga poziva na misijsku prodornost cijele Crkve, u kojoj »nije vrijeme za elitističke strategije«, privlačne malim skupinama, već za oživljavanje zajedništva kao obitelji u kojoj se jedni brinu za druge: »... mladi za stare, stari za mlade, a mi danas za one, koji će doći sutra« (Franjo, *Isto*). Sve nam to pokazuje da je danas vrijeme stvaranja takvih zajednica u kojima će talenti i karizme svakoga pojedinca biti priznate i prihvaćene. To su zajednice koje mogu i moraju pogledati u oči razočaranoj mladosti, buditi nadu u onima koji su bez nje ostali, i biti blizu onima koji su ranjeni različitim životnim ranama. Za izgradnju takve lađe, nove Crkve, Crkve milosrdnoga Samaritanca, potrebne su ruke svakoga vjernika. To traži hrabrost, imati povjerenja prema novome, prema drukčijemu. To traži »izgradnju novih jarbola« koji će uhvatiti vjetar Duha Svetoga u vremenu u kojemu se nalazimo. I kao što nova služba katehete nije zamišljena kao vremenski određena zadaća, nego shvaćena kao životni poziv, tako je i izgradnja novoga lica župne zajednice trajan poziv, u kojemu svatko od nas može pronaći, u bilo koje vrijeme, svoje mjesto i svoj smisao.

Vjera nije pitanje strategije, ona je svjedočanstvo iskustva

Danas ne smijemo zatvarati oči pred mnogim pitanjima vjere i pred činjenicom kako ju se doživljava. Često se o njoj govori kao o nekoj subjektivnoj, osobnoj *veličini*. Još ju se češće promatra kao potrebu emocionalne stabilnosti pojedinca. Nerijetko ju se doživljava kao ezoteričku dimenziju nečega univerzalnog. No, ona je daleko više. Vjera je početak vječnoga života u nama. Ona je pitanje odnosa Boga i čovjeka, čovjeka i Crkve. Vjera je milosni dar. U Crkvi je potrebno stoga stvarati mjesta na kojima će ljudi smjeti postavljati pitanja te tražiti odgovore koje može ponuditi samo vjera. To nije toliko pitanje (samo) strategije, koliko osobnoga svjedočanstva vjere, koju mogu pružiti muž i žena, otac i majka, svećenik i kateheta. Za to je potreban susret. Susret pravi odmak od brige samo za sebe. Susret, obogaćen sadržajem, izbjegava svaku autoreferencijalnost. On je prijeko potrebno upućen na drugoga. I premda se čini da se i Crkva treba mijenjati, u skladu s potrebama čovjeka, bitno je uvijek imati na umu da »križ stoji dok se svijet okreće« (kardinal Robert Sarah, *Bog ili ništa. Razgovor o vjeri*, str. 32.). Ne mijenja se nauk vjere! Potrebno je stvarati nove prisposode o kraljevstvu Božjem! Tko to može bolje od onih koji su u to Kraljevstvo već zakoračili?!

Draga braćo i sestre! Na početku još jedne katehetske, pastoralne i školske godine, pred nama je budućnost koju ne možemo predvidjeti. No, to ne znači da smo joj prepušteni! Kao vjernici, vjerujemo da nismo »bačeni« u ovaj svijet, nego da smo poslani u njega da bismo ga svakim danom izgrađivali kao mjesto bratske i prijateljske zajednice. »Besadržajni individualizam«, koji nam se nudi na svakom koraku ovoga svijeta (Franjo, *Fratelli tutti*, 13), sigurno nije naš poziv. Naš je poziv biti kršćani. To je svakodnevna »profesija« koja svoje korijene pronalazi u dubokom, unutarnjem susretu s Isusom Kristom, čija je stalna prisutnost jamstvo mirne plovidbe Crkve i čovječanstva i u vremenu koje je pred nama. Pripadnost Crkvi pomaže nam svima – dragi učenici i roditelji, katehete i vjeroučitelji – da u vjeri rastemo iz dana u dan (usp. Papinsko vijeće za promociju nove evangelizacije, *Direktorij za katehezu*, 2020., 218).

Neka nas na toj »plovidbi« prati Božji blagoslov, po zagovoru sv. Josipa, zaštitnika Crkve i naše domovine, i Marije, Kristove majke, odvjetnice i braniteljice naše!

Đakovo, 28. kolovoza 2021. godine

✠ Đuro Hranić,
đakovačko-osječki nadbiskup
predsjednik Vijeća HBK za katehizaciju
i novu evangelizaciju

**PORUKA PREDSEDNIKA VIJEĆA HBK ZA MISIJE,
KRČKOGA BISKUPA IVICE PETANJKA, U POVODU SVJETSKOGA DANA MISIJA,
24. LISTOPADA 2021. GODINE**

Draga braćo i sestre!

Kad sam uzeo u ruke ovogodišnju poruku pape Franje za Svjetski dan misija, zapelo mi je za oko da je poruka napisana još 6. siječnja, na svetkovinu Bogojavljenja, a da je tema ovogodišnjeg Svjetskog dana misija svjedočenje apostola nakon Isusova uskrsnuća: »Ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo« (Dj 4,20).

Kad je riječ o vidjeti i čuti, Isusovi apostoli imaju preteče. Ima netko tko ne pripada Izabranom narodu, a davno prije njih je vidio i čuo za Isusa Krista. Bili su to upravo mudraci s Istoka, koji su ušli u kuću i ugledali dijete s Marijom, majkom njegovom, pali ničice pred njim, poklonili mu se i prinijeli svoje darove (usp. Mt 2,11). Očito da oni koji su prevalili toliki put kako bi vidjeli novorođenoga kralja, nisu mogli ne govoriti o onom što su vidjeli i čuli.

U tim mudracima možemo vidjeti sve one narode koji nemaju biblijsku i kršćansku Objavu, koji nisu čuli za Mesiju i Spasitelja svijeta, ali negdje u dnu svoje duše i svoga bića imaju iskonsku želju i potrebu da upoznaju onu vječnu Istinu koja se zove Isus Krist.

Vjerujem da bi ovo mogli potvrditi i posvjedočiti mnogi naši misionari i misionarke, koji diljem svijeta nailaze na plodno tlo koje željno iščekuje rosu i kišu evanđeoske poruke.

Misionari i misionarke su oni koji ne mogu šutjeti, nego moraju govoriti ono što su u svome redovničkom i svećeničkom životu iskustveno doživjeli i tko je Onaj koji ih iznutra potiče i goni da ostave sve, i poput praoca naše vjere, Abrahama, pođu u nepoznato, vođeni i poslušni jedino Božjem glasu i njegovu nadahnuću.

U duhu sveopće evangelizacije i sve veće svijesti da je cijela Crkva pozvana i poslana, tj. da svaki od nas po sakramentu krštenja dobiva i poslanje svjedočenja za Isusa Krista, veoma se radujemo što se posljednjih godina osobito među mlađim vjernicima javlja želja i potreba da kao volonteri pođu u misijska područja, i da po završetku svoga studija ili nakon već određenih godina radnog iskustva, stave svoje znanje i sposobnosti na dobrobit tamošnjega svijeta, te tijekom toga određenoga razdoblja i sami iskuse kako se Bog u svojoj ljubavi i dobroti ni od koga ne da nadvisiti, jer su misionari i misionarke najpovlašteniji među vjerovjesnicima, jer prije svih drugih vide opipljive plodove svojega rada.

Misionarski bi se rad mogao usporediti s radom zemljoradnika koji svednevice uživaju u svome radu jer

gledaju kako njihov trud i znoj nisu bili uzaludni, nego ono što su posijali i što obrađuju, svaki dan sve više raste, razvija se i plod donosi.

Vjerujem da će se svaki od naših volontera i volonterki vratiti svome domu s bogatim iskustvom, i da neće moći ne govoriti o onome što su vidjeli i čuli, što su živjeli i proživjeli, jer su se uvjerali kako Gospodin velikodušno nagrađuje njihovu nesebičnost i daje da već ovdje na zemlji ubiru plodove svojega rada.

Svjetski misijski dan je osobito pogodan trenutak kojeg treba iskoristiti cijela naša domovinska Crkva kako bi na iskustvu naših misionara, misionarki i kršćanskih volontera, ponovno otkrila vrijednost i snagu molitve, rada, odricanja i žrtve, kao najprikladnijih načina i sredstava koji ispunjavaju, obogaćuju i osmišljavaju život svakome čovjeku.

Neka nas na putu izgradnje Božjega kraljevstva u svijetu ne pokoleba ni ovaj nesretni virus, koji sigurno nije s neba pao, nego je plod mnogih mračnih sila ovoga svijeta, i koji je i mnoge od naših misionara i misionarki omeo u njihovu dolasku u domovinu, gdje bi nas svojom prisutnošću i iskustvom misionarskoga rada osvježili i obogatili, te unijeli novi žar i polet među nas i naše zajednice, koje su možda već pomalo klonule i predale se letargiji životarenja.

U ovogodišnjoj poruci za Svjetski dan misija papa Franjo govori kako su nam »u sadašnjim okolnostima prijeko potrebni misionari nade.«

Ne tako davano, papa Benedikt XVI. jednu je cijelu svoju encikliku posvetio nadi: *Spe salvi* (*U nadi spašeni*).

Svojim pronicavim duhom i umom papa Benedikt pristupa nadi s mnogo različitih stajališta, ali nakon svega uvjerenost tvrdi: »Istina je da je onaj tko ne poznaje Boga, pa gajio on mnoge nade, zapravo bez nade, lišen one velike nade koja je glavni oslonac u životu (usp. Ef 2,12). Prava, velika čovjekova nada, koja opstaje unatoč svim razočaranjima, može biti samo Bog – Bog koji nas je ljubio i ljubi nas ‘do kraja’, sve dotle ‘dok se sve ne ispuni’ (usp. Iv 13,1 i 19,30). Onaj koga ljubav dotakne počinje shvaćati što ‘život’ stvarno jest« (*Spe salvi*, br. 27).

»Zajedništvo s Isusom Kristom za sobom povlači zajedništvo s drugima, sa svima. On nas obvezuje da živimo za druge, ali samo u zajedništvu s njim moguće je doista živjeti za druge, za sve ljude. [...] Živjeti za njega znači dopustiti da nas on privuče da živimo ‘za druge’« (*Spe salvi*, br. 28.).

Iz ovih nekoliko misli koje smo istrgnuli iz ove prebogate enciklike o nadi pape Benedikta XVI., jasno se zrcali misionarski duh svih onih koji se i danas odazivaju pozivu Isusa Krista i spremno napuštaju svoj dom i zavičaj, i odlaze onima kojima će služiti poput milosrdnoga Samarijanca, vođeni i oboružani jedino vjerom i ljubavlju prema Bogu i bližnjemu.

I dok smo ove misijske nedjelje na osobit način u duhu, molitvama i dobrim djelima povezani s našim misionarima i misionarkama, kao i s našim misijskim volonterima i svim dobročiniteljima i prijateljima misija,

molimo Gospodara žetve da istim misionarskim žarom i zanosom prožme cijelu našu Crkvu i sav svijet kako bi evanđeoska poruka i kršćanske vrijednosti zaživjele na dobrim i zdravim kršćanskim korijenima, jedinama na kojima se može graditi siguran i postojan život pojedinca, obitelji, naroda i svega stvorenoga.

Krk, 19. rujna 2021. godine

✠ Ivica Petanjak, krčki biskup
predsjednik Vijeća HBK za misije

PORUKA PREDSJEDNIKA HRVATSKOGA CARITASA, VARAŽDINSKOG BISKUPA BOŽE RADOŠA, ZA NEDJELJU CARITASA

Radost darivanja – put obraćenja

Nedjelja Caritasa izrasta iz Radosne nedjelje (*Gaudete*). Prepoznatljiva je po jedinstvenom suputniku i sugovorniku – Ivanu Krstitelju, koji poziva na obraćenje i sugerira da put obraćenja prolazi dionicom solidarnosti, pravednosti i nenasilja. Poruku za Nedjelju Caritasa razabiremo u poruci Isusova preteče.

Glas pustinjaka Ivana odzvanja jordanskom dolinom: »Obratite se!« Ivanov glas je zreo, sazrijeva je u šutnji, miru pustinje, hranio ga je sadržajem i smislom koji samo pustinja, u svojoj ogoljelosti i bogatstvu u dodiru s Bogom, dariva. Oštar je i šiba dok govori iz udaljenosti, ali srdačan i blag kad mu se sugovornik približi.

Bistrim okom, koji je pustinja izoštrila, *Glasonoša radosti* gleda u smjeru ljudskoga kretanja, ali vidi i put po kojem Spasitelj dolazi. Razabire, ako nastave započetim putem, neće ga susresti. Moraju se obratiti, okrenuti i zaputiti drugim putem, kako bi ga susreli i s Njim pošli na hodočašće života.

Živopisno ukazuje da se doline slabosti i brda samodostatnosti trebaju izravnati kako bi vidjeli dalje od sebe, vidjeli one pored sebe – jer oni su nezaobilazan dio puta; jedino u društvu s njima mogu poći u susret. Za svakoga ima putokaz na dionici solidarnosti, pravednosti i nenasilja.

Mnoštvo [solidarnost] senzibilizira za socijalnu osjetljivost, da ne čuvaju rezervnu haljinu, nego da njome pokriju suputnika koji je gol, jer je po njegovoj mjeri sašivena.

Carinike [pravednost], državne službenike, upozorava na virus korupcije, da postupaju po zakonu i hode ravnim putem, jer pohlepa uništava suputnike.

Vojnike [nenasilje] motivira da budu graditelji mira, a ne izvor pobune, nesigurnosti i straha; da prepoznaju u drugima suputnike, a ne suparnike.

I mi, na putu za Betlehem, željni smo jasnih putokaza. Puno govorimo, međusobno se uvjeravamo, sve smo glasniji, zavaravamo se da jačina glasa daje snagu argumentima; puno je praznine. Priželjkujemo *vijaču* Onoga koji će *pročistiti naše gumno*, spaliti pljevu naših praznina i sačuvati žito za hranu zajedništva.

U borbi »jakih«, sjeme zajedništva čuvaju da ga potisnu na periferiju društva. Njihova ispružena ruka nije tek ruka prosjaka, ona je *dar, poziv* na zajednički hod, *prilika* da se oslobodimo od sebe i sebičnosti, okrenemo drugima i obratimo. Marginalizirani znaju put, a i sami su nezaobilazna dionica puta, prema Betlehemu. U mjeri u kojoj im ruku prihvatimo, ravnimo put za Kristov dolazak i idemo mu u susret. Oni su uzorana njiva na koju možemo posijati ljubav i niknut će radost.

Elizabeta Ugarska, svetica siromaha, poučava: *On-dje gdje siješ ljubav, niče radost.*

Nedjelja Caritasa ore njivu naše duše za sjetvu ljubavi da radost Božića nikne i procvjeta u srcima darovano i darovatelja.

U Varaždinu, 23. studenoga 2021. godine

✠ Bože Radoš, varaždinski biskup
predsjednik Hrvatskoga Caritasa

**PORUKA PREDSDJEDNIKA ODBORA HBK ZA PASTORAL POMORACA,
HVARSKOGA BISKUPA RANKA VIDOVIĆA, POMORCIMA I RIBARIMA
U POVODU BLAGDANA SV. NIKOLE 2021. GODINE**

Sv. Nikola – živi svjetionik za pomorce i ribare na moru života

Dragi pomorci i ribari!

Svake godine o blagdanu sv. Nikole biskupa, vašeg nebeskog zaštitnika, šaljem vam poruku kojom vas želimo ohrabriti i usmjeriti vaša srca i pogled prema nebeskom Ocu, stvoritelju svega, pa tako i mora i svega blaga što ga more u sebi krije.

Tu golemu vodenu površinu koja spaja udaljene kontinente, vi pomorci koristite kao put koji daleke obale čini bližima, a ljude koji njime plove bliskima. Prenoseći na svojim lađama mnogovrsna dobra različitih krajeva i zemalja, jer uvijek nešto odvozite ili nešto dovozite, vi pomorci pridonosite povezanosti ljudske zajednice i osnažujete osjećaj bratstva među ljudima.

U sličnoj ste misiji i vi ribari, koji svoje mreže uranjate u dubinu mora, u taj veliki Božji ribnjak, kako biste njegove plodove ponudili ljudima za hranu, a zauzvrat dobili sredstva potrebna za život svojih obitelji. Na taj način, još više, očitujete važnost i potrebu bratskoga zajedništva. Zapravo, tako najbolje svjedočite kako je najveći dar za čovjeka upravo sâm čovjek te da se u izmjeni darova, odnosno u sebedarju, događa punina života i zajedništva djece Božje.

Iskustvo nas uči da kopneni i morski putovi imaju svoje signale i znakove koje treba prepoznati i poštivati kako bismo sigurno putovali, mirno plovili i sretno stigli do cilja. Ti su znakovi na kopnenim putovima, posebice u napučenim urbanim sredinama, svjetla semafora, dok su na prostranim morskim putovima to velika svjetla, svjetionici. Svjetionici su najveći i najznačajniji objekti pomorske signalizacije, a služe za označavanje blizine obala, pličina i grebena. Oni omogućuju sigurnu dnevnu i noćnu plovidbu određenim morskim područjem, te sigurno i mirno uplovljavanje u luku.

Ovih posljednjih dana zapala me milost promatrati kako nastaje jedno umjetničko djelo. Fra Joakim Jaki Gregov, akademski kipar koji već dugi niz godina živi i djeluje u Hvaru, upravo je dovršio izradu kipa sv. Nikole za hvarsku bratovštinu sv. Nikole. Skulptura je isklesana u bijelom bračkom kamenu kao elegantna izdužena vertikala, zapravo kao svjetionik. Uistinu je to čudesna i izvorna ideja: sv. Nikola kao živi svjetionik za pomorce i ribare na moru života.

Svjetlo kojim je bio prožet sv. Nikola biskup, taj živi svjetionik, jest ljubav. Božja ljubav kojom Stvoritelj putem sv. Nikole želi zahvatiti srca svih njegovih štovatelja, posebice vas pomoraca i ribara, kako biste i sami postali živa svjetla – svjetionici koji žarom svoje ljubavi uočavaju i svladavaju oluje na moru života, danas učestaliye i pogubnije od morskih oluja kojima ste izloženi na pučini.

Kako bi, bez toga svjetla, bilo moguće primijetiti i na vrijeme ugasiti oluju koja se može dogoditi zbog razdvojenosti od obitelji, posebice razdvojenosti supružnika? Kako bez toga svjetla utišati oluju koja se nerijetko događa zbog nesnošljivosti među članovima posade koji dijele istu sudbinu? Kako bez toga svjetla izbjeći oluje koje se rađaju iz osjećaja osamljenosti i često vode u alkoholizam i druge poroke?

Sve su to opasnosti, uz more drugih, koje se, ako ih navrijeme ne uočimo, mogu pretvoriti u prave oluje s kobnim ishodom.

Zato je sv. Nikola, ta živa lanterna Božje ljubavi, za vas pomorce i ribare neizmjeran Božji dar, zapravo jedina mogućnost da ostanete mirni i postojani u svim olujama, kako onima na pučini mora, tako i onima na moru života, te da se uvijek iznova sretno vraćate u luku i sa sobom, uz kruh, donosite mir i Božji blagoslov svojoj obitelji i svima koje ljubite.

To je upravo ono što je svim ljudima pa tako i vama pomorcima i ribarima, kao i članovima vaših obitelji, najbitnije te stoga i najpotrebnije.

Kao biskup kojemu je povjerena pastoralna briga i skrb za pomorce i ribare, obećavam iskrene molitve. Na blagdan vašega zaštitnika u prosincu ove godine bit ću na Visu, u Komiži, gdje ću svetu misu slaviti u drevnoj crkvi sv. Nikole. Prikazat ću je za vas i vaše obitelji.

Dragi pomorci i ribari, čestitam vam blagdan sv. Nikole, želim mirno more, sretan povratak u luku i obilje Božjega blagoslova po zagovoru vašega nebeskog zaštitnika.

U Hvaru, 24. studenoga 2021. godine

✠ *Ranko Vidović, hvarski biskup
predsjednik Odbora HBK za pastoral pomoraca*

IZJAVA KOMISIJE HBK *IUSTITIA ET PAX*

Ljubavlju nadvladati pandemiju straha

Pandemija bolesti COVID-19, uzrokovane virusom SARS-CoV-2, stavila je pred nas nove izazove i prisilila nas da napustimo uobičajen način života i prihvatimo epidemiološke mjere koje zahtijevaju samoizolaciju, cijepljenje i druge oblike zaštite. Nitko nije mogao predvidjeti ovakvu situaciju te nas je sve zatekla nespremne i često dovodi u koliziju temeljne vrednote i stečene osobne slobode. Sve to od nas zahtijeva veliku odgovornost i razboritost, ali i žrtvu ljubavi prema bližnjemu, sve do odricanja od određenih osobnih sloboda. Ne čudi stoga što istodobno dolazi i do određenih društvenih prijevora, iako imati različita mišljenja samo po sebi nije nešto loše za jedno društvo, jer to razvija kritički duh i demokratičnost, te pridonosi novim rješenjima. Međutim, danas kao da nije poželjno imati drukčiji stav te se samo produbljuju podjele u društvu, što dovodi i do nepovjerenja u državne i zdravstvene institucije kao i u samu znanost, a nerijetko i do nepovjerenja jednih u druge. To otvara prostor pseudoznanstvenom govoru, sve do teorija zavjere. Suočeni s ovom situacijom, a u svjetlu sve veće zabrinutosti vjernika i građana, kao Komisija HBK za promicanje pravde i mira, slobodni smo crkvenoj, ali i široj javnosti, dobronamjerno uputiti naša promišljanja kako bi se prevladale određene društvene napetosti kojima svakodnevno svjedočimo i kako bismo sve ljude dobre volje potaknuli na suradnju radi zajedničke dobrobiti društva, osobito u duhu supsidijarnosti i podijeljene odgovornosti.

1. Podjele u društvu. Iako se svi slažemo da ovu krizu treba nadvladati, razlikujemo se u pristupu rješavanja ovog problema. Jedni naglašavaju odgovornost za druge i za sebe te promiču cijepljenje kao jedini mogući odgovor. U središte stavljaju drugoga, ističući da nitko ne smije biti sebičan i misliti samo na sebe; cijepljenje se, dakle, poima kao čin ljubavi prema bližnjemu. To je istodobno i kršćanska poruka koja nas poziva da nadiđemo brigu za samoga sebe i bližnjega stavimo u središte svojega života. Međutim, ima i onih koji naglašavaju da cijepljenje ne smijemo promatrati kao jedino sredstvo. U pozadini promidžbe cijepljenja vide razne manipulacije međunarodnih korporacija i centara moći te pokušaj oduzimanja osobnih sloboda i zadiranje u dostojanstvo savjesti, jer svatko treba biti osobno odgovoran za svoje zdravlje i o tome samostalno donositi odluke. Nažalost, ima i onih koji jednostrano i ničim potkrijepljeno čak osporavaju pandemiju te su promicanjem jednostranih, pristranih i znanstveno neutemeljenih sumnjičenja i

širenjem straha pridonijeli stvaranju podjela u društvu. Mnogi od njih pritom nisu skrivali svoju crkvenost te su tako naštetili ne samo sebi i svojim bližnjima, nego i ugledu Crkve.

2. Nepovredivost osobne savjesti i društvena odgovornost. Govoreći o savjesti, Drugi vatikanski sabor istaknuo je da je ona najskrovitija jezgra i svetište čovjeka, gdje se on susreće sâm s Bogom čiji glas odzvanja u njegovoj nutrini i poziva ga da čini dobro, a izbjegava zlo (usp. GS 16). *Katekizam Katoličke Crkve* stoga ističe da čovjek ima pravo djelovati po savjesti i u slobodi, da bi osobno donosio moralne odluke. Čovjeka se ne smije siliti da radi protiv svoje savjesti, niti ga se smije priječiti da radi po svojoj savjesti, osobito u vjerskoj stvari (usp. br. 1782). Čak i nesavladivo pogrešna savjest, kad čovjek bez osobne krivnje ne spoznaje objektivnu istinu, ne gubi svoje dostojanstvo, jer nitko ne smije djelovati protivno uvjerenju vlastite savjesti. Polazeći od dostojanstva osobne savjesti, i Kongregacija za nauk vjere ističe da cijepljenje u načelu nije moralna obveza i da mora biti dobrovoljno. Iz toga slijedi da bi u slučajevima kada pojedinci imaju ozbiljne moralne prigovore i dvojbe te zdravstvene zabrinutosti u vezi s cjepivima, društvo i vlada to trebali poštivati, te da se takve osobe ne bi smjelo prisiljavati na cijepljenje, jer to dovodi u pitanje samo dostojanstvo osobne savjesti. No, treba reći da nesavladivo pogrešna savjest ima svoje dostojanstvo u pojedinačnim slučajevima, a ne s obzirom na valjanost i obvezu načela i normi moralnoga zakona. Drugi vatikanski sabor zato ističe da smo svi pozvani »tragati za istinom i dobrom i ne dopustiti da savjest, zbog grješne navike, pomalo postaje gotovo slijepom« (usp. GS 16). Sagleđavajući stvarnost, moramo ipak priznati da su neki, bez potrebnih znanstvenih i medicinskih kompetencija i bez širine spoznaje i sagledavanja cjelokupne problematike, umjesto primjereno uloženoga truda u formiranje osobnoga suda savjesti, miješajući razinu vjerničkoga pristupa bolesti i znanstveno opravdane mjere preventivne zaštite, otišli na stranputice osporavanja svih preventivskih i epidemioloških mjera te su si neutemeljeno i neovlašteno prisvojili pravo donositi meritorne znanstvene i socijalno-etičke zaključke. Istodobno moramo priznati da takvo ponašanje podliježe i društvenoj odgovornosti. Naime, ako netko zahtijeva da zajednica poštuje njegovo uvjerenje, tada i on ima odgovornost prema zajednici. K tome je potrebno naglasiti da zajednica ima pravo zahtijevati odgovorno ponašanje kojim nećemo drugoga

ugrožavati te da ima pravo učiniti i pravno obveznim neke dužnosti i obveze građana kojima će osigurati opće dobro i mir cijeloga društva.

3. Savjest je dijaloška. Savjest je mjesto čovjekova susreta s Bogom, što uvijek uključuje i bližnjega, jer osobna sloboda uvijek je ograničena slobodom i pravom drugoga. Ljubav, naime, uvijek podrazumijeva poštovanje bližnjega i njegove savjesti. U vremenu pandemije to osobito dobiva na važnosti jer smo svi pozvani, kao članovi zajednice, skrbiti jedni o drugima. Nitko se ne smije ponašati kao da se to njega ne tiče, jer to nije odgovoran stav i plod zrele savjesti. Zar nam Isus nije dao primjer dobrog Samaritanca? Ne smijemo si dopustiti da budemo poput onih koji su čovjeka u nevolji zaobišli i nastavili svojim putem. To zasigurno nisu naši zdravstveni djelatnici, na čija je leđa pao golem teret suzbijanja pandemije. Našim milosrdnim Samaritancima dugujemo neizrecivu zahvalu zbog ljubavi koju iskazuju oboljelima. U tom duhu moramo prihvatiti evanđeoski poziv pape Franje, koji je u više prigoda istaknuo da je cijepljenje čin ljubavi. Svatko je od nas odgovoran za svoje zdravlje i zdravlje svojih bližnjih, ljudi koje susrećemo i s kojima živimo, za posljedice osobnog izbora na zdravstveni sustav, za razinu medicinske skrbi i umiranje teških neodgovarajuće zbrinutih bolesnika koji ne boluju od bolesti COVID-19, za stopu smrtnosti oboljelih od bolesti COVID-19, za fizičku i mentalnu iscrpljenost te zdravlje preopterećenoga medicinskog osoblja, za gospodarski sustav, radna mjesta i socijalni mir, te za ukupno dobro svih građana. Kao kršćani, pozvani smo stalno rasti u svetosti i odgoju savjesti koja se upravo očituje u ljubavi prema bližnjemu i odgovornosti za opće dobro cijeloga društva.

4. Nadići moralne dvojbe. Od same najave pronalaska cjepiva za vjernike postoje određene moralne dvojbe s obzirom na moralnost primjene pojedinih od tih cjepiva. O tom se pitanju, kako bi pomogla u nadvladavanju spomenutih dvojbi u savjesti vjernika, očitovala Kongregacija za nauk vjere 21. prosinca 2020. godine te jasno istaknula da su sva odobrena cjepiva moralno prihvatljiva. Naime, kako naglašava *Bilješka* Kongregacije, s obzirom na okolnosti pandemije, manje je zlo poslužiti se takvim cjepivima kako bi se spriječilo umiranje i zadržavanje pandemija, negoli ih odbiti, osobito u zemljama gdje vjernicima nije ponuđena mogućnost izbora cjepiva (usp. br. 2). Istaknuto je da se u ovom slučaju radi o materijalno udaljenoj i pasivnoj suradnji u zlu pobačaja te da vjernici, u situaciji kada postoji ozbiljna opasnost od širenja zaraznoga virusa, mogu u savjesti prihvatiti takvu suradnju (usp. br. 3). Vjernici nemaju samo obvezu

brinuti se o vlastitom zdravlju, nego i općem dobru, osobito u nedostatku drugih sredstava kako bi se spriječila pandemija i zaštitili najslabiji i oni najranjiviji (usp. br. 5). Istodobno je pozvala farmaceutske tvrtke, zdravstvene agencije i međunarodne organizacije, kao i sve odgovorne, osobito političare, da se osiguraju uvjeti i sredstva za daljnje istraživanje i pronalaženje etički prihvatljivih cjepiva koja neće vjernicima i zdravstvenim djelatnicima stvarati dvojbe u savjesti (usp. br. 4).

5. Važnost prevencije i epidemioloških mjera. Nitko ne smije dovesti u pitanje odgovornost države u zaštiti građana od zaraznih bolesti te osporavati prijeko potrebne, znanstveno utemeljene mjere u suzbijanju pandemije, što uključuje i posebne sigurnosne mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti, među kojima i obvezu pravilnoga nošenja maske za lice ili medicinske maske, zabranu ili ograničenje održavanja javnih događanja i/ili okupljanja, zabranu ili ograničenje održavanja privatnih okupljanja, održavanje razmaka u odnosu na druge itd. Među te mjere ubraja se i cijepljenje. Koliko god one bile teške i zahtijevaju osobnu žrtvu, pozvani smo ih provoditi radi općega dobra, jer svako pravo prati i određena moralna dužnost. Iako su ljudska prava i osobne slobode stup demokratskog društva, bez osjećaja odgovornosti za zajednicu nijedan pojedinac ne može opstati. Dobrobit pojedinca ovisi o zajednici, i obratno. Pozvani smo vjerovati u dobrotu i stručnost naših liječnika i stručnjaka za javno zdravstvo, da čine sve kako bi pomogli i zaštitili one koji su izloženi ovoj pošasti, a onima kojima je povjereno upravljanje državom da u skladu sa svojom odgovornošću žele dobrobit građanima i zajednici koja im je povjerena. U tom smislu, cijepljenje je važno sredstvo prevencije i suzbijanja širenja zaraznoga virusa, a neupitno je i da višestruko štiti od težih simptoma i smrtnog ishoda. Drugim riječima, svatko je od nas pozvan procijeniti nadmašuje li dobrobit cijepjenja neželjene nuspojave i terete u svjetlu cjelovita dobra njegove osobe, uključujući duhovna, psihološka i tjelesna dobra. Međutim, ova procjena terapijske razmjernosti i individualnoga dobra mora biti razborita i odgovorna, u skladu s vlastitom savješću i uz prethodno savjetovanje s obiteljskim liječnikom ili drugom stručnom osobom, jer osobna odluka ne smije nanositi štetu osobnom zdravlju i životu, ali ni zdravlju i životu drugih. Istodobno, subjektivna procjena pojedinca vrijedi samo za njega, a nikako za sve.

6. Nužnost zajedništva i osobne odgovornosti. Svaki pokušaj prisile i uvjetovanja nužno sobom nosi i gubitak povjerenja. Kao Crkva, koja je upućena svakom čovjeku, nismo pozvani dijeliti ljude, osobito u ovoj situaciji,

na cijepljene i necijepljene. Isus nije dijelio ljude nego je snažno naglasio da nije došao pravednicima, nego grešnicima, i da ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni. Ne smijemo dopustiti da zdrav čovjek postane problem hrvatskoga društva. Nije, naime, upitno da su cijepljeni sigurniji za svoje zdravlje i život. Potrebno je ipak istaknuti da potvrdu, kao valjan i siguran dokaz zaštite cijepljenih i onih osoba s kojima oni dolaze u kontakt, današnja znanost i praksa demantiraju. Ne dovodeći u pitanje COVID-potvrde kao epidemiološku mjeru koja jamči određenu zaštitu od širenja virusa, moramo imati na umu da je sve očitiije da cjepiva, iako sprečavaju teže oblike i smrtni ishod, ne sprečavaju ipak da se oni koji su ga primili ponovno ne zaraze te da tako i oni, iako u manjoj mjeri, prenose zarazu. Ne bi se smjelo zato u pitanje dovesti načelo dobrovoljnosti cijepjenja niti dopustiti da COVID-potvrda postane oblik indirektno prisile na cijepljenje i uvjetovanje radnim mjestom, jer to izaziva kod ljudi određen strah i podsvjesni otpor, te pridonosi rastu društvene napetosti.

Svaka naša odluka nužno sa sobom povlači i odgovornost, te svatko odgovara i snosi posljedice za svoje ponašanje. U ovom vremenu pandemije stoga je važno uravnotežiti javnu i privatnu, društvenu i osobnu odgovornost za zdravlje. To od nas zahtijeva određeno žrtvovanje vlastite komocije, pobjeđivanje vlastitog straha te izlaganje određenom riziku kako bi se sačuvala zajednica, osobito oni najranjiviji. Kao važno sredstvo prevencije i suzbijanja širenja zaraze te kao čin ljubavi i promicanja općega dobra, preporučujemo zato cijepljenje, nošenje maski i održavanje tjelesne udaljenosti. U tom duhu valja prihvatiti i obvezu testiranja za one koji nisu cijepljeni. A nakon što smo savjesno i odgovorno izvršili sve svoje društvene obveze i moralne dužnosti, s obzirom na to da je čovjek uvijek važniji od materijalnih sredstava, nijedan oblik zaštite i prevencije protiv pandemije bolesti COVID-19 ne bi smio ići na štetu građana.

7. Vjernost evanđelju i evangelizacijskom poslanju Crkve. Suočavanje s pandemijom bolesti COVID-19 zahtijeva od svih pastira i vjernika vjernost Isusu Kristu i njegovu evanđelju te evangelizacijskom poslanju Crkve. Na taj način najbolje služimo dobrobiti svakoga čovjeka, njegovu dostojanstvu i slobodama, te općem dobru cijeloga društva. Vjernost Isusu Kristu i njegovu evanđelju sve nas poziva na razumnost, na poštovanje znanosti i medicinske struke, na povjerenje u rezultate njihova istraživanja te na prihvaćanje preporuka kako skrbiti o vlastitu zdravlju i o zdravlju svojih bližnjih. Napokon, poziva nas i na osobnu poniznost, na odmak od zlorabe kršćanskih simbola i od profaniranja euharistije, Blažene Djevice Marije i molitve. Na osobit način pozivamo svećenike, redovnike i redovnice na odgovorno ponašanje te da pridržavanjem svih epidemioloških mjera i svima oko sebe pruže primjer društvene odgovornosti te djelotvorne ljubavi prema bližnjima.

U ovim vremenima pandemije i u vremenu Došašća, osobito nam je njegovati duh zajedništva, poniznosti i povjerenja te put dijaloga i sinodalnosti, na koji smo zakoračili kao Crkva. Nadom i ljubavlju pozvani smo nadvladati pandemiju straha i osnažiti uzajamno povjerenje te u otvorenosti prema d/Drugome i d/Drugacijem prepoznati Isusa Krista, koji je naš jedini istinski izbavitelj iz svake nevolje i zla te jedini spasitelj ovoga svijeta.

U Zagrebu, 6. prosinca 2021. godine

*✠ Đuro Hranić, đakovačko-osječki nadbiskup
predsjednik Komisije HBK »Iustitia et pax«*

ČESTITKA VIJEĆA HBK ZA ŽIVOT I OBITELJ ZA MEĐUNARODNI DAN STARIJIH OSOBA 2021. GODINE

Drage starije osobe, dragi djedovi i bake, nakon što smo 25. srpnja ove godine obilježili prvi Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba, želim vam, u ime Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za život i obitelj i svoje ime, i danas, na Međunarodni dan starijih osoba, iskazati svoju blizinu i uputiti svoju čestitku.

Svjestan sam da vas muče brojne teškoće i problemi svojstveni staračkoj dobi, kao i da su mnoge poteškoće s kojima se susrećete posljedica vremena u kojemu živimo, ali vam danas želim prenijeti i poruku da u svemu tome ipak niste sami. U našem društvu i Crkvi, kao i u vašim obiteljima, ima onih kojima je stalo do vas, onih

koji su spremni djelotvornom ljubavlju biti s vama i konkretno se zauzeti za vas i vašu dobrobit. Sjetimo se samo koliko je truda i ljubavi u ovom vremenu pandemije uloženo da bi se sačuvao svaki ljudski život. To je nešto što je vrijedno istaknuti i što trebamo cijeniti, ali tome svojim odgovornim ponašanjem trebamo dati i svoj doprinos. Želio bih da među onima koji vam u vašoj staračkoj dobi žele prići s ljubavlju, iako na drukčiji način, prepoznate i Vijeće Hrvatske biskupske konferencije za život i obitelj. Vođeni sviješću da su vaši problemi također problemi Crkve, ali i da ste vi i vaša staračka dob također dar Crkvi, prije nekoliko smo godina započeli ciklus obiteljskog pastorała posvećen starijim osobama, međugeneracijskoj solidarnosti te poslanju djedova i baka. Planiramo ga zaključiti iduće godine Nacionalnim susretom hrvatskih katoličkih obitelji. Neće to biti kraj našega zauzetoga pastoralnog zanimanja za vas i vaše potrebe, nego nov početak, jer sve ono što smo činili

ostaje pastoralna ponuda i za iduće pastoralne cikluse, a ujedno i prilika da se na različitim razinama u Crkvi, a osobito onoj župskoj, nastavimo brinuti za vas u ljubavi koja je pokretač svega.

Uz iskrene čestitke za Međunarodni dan starijih osoba i želju da ga provedete u dobrom društvu i dobrom zdravlju, na sve vas zazivam Božji blagoslov i zagovor Blažene Djevice Marije u čiji mjesec ulazimo, i svete Male Terezije koja se danas slavi, a koja nas uči da je i ljubav zvanje i poučava kako, odgovarajući na taj poziv, ljubiti Boga i bližnjega u malim svakodnevnim stvarima.

U Rijeci, 1. listopada 2021. godine, na spomendan svete Terezije od Djeteta Isusa

✠ *mons. Mate Uzinić, riječki nadbiskup koadjutor i apostolski upravitelj Dubrovačke biskupije predsjednik Vijeća HBK za život i obitelj*

DEKLARACIJA ŠESTOGA HRVATSKOGA SOCIJALNOGA TJEDNA

Demografija – iseljavanje – migracije

Na poticaj Hrvatske biskupske konferencije, i u organizaciji Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve, predstavnici (nad)biskupija u Hrvatskoj okupili su se 22. i 23. listopada 2021. godine na Šestom hrvatskom socijalnom tjednu koji je, zbog epidemiološke situacije, istodobno po predstavnicima svih (nad)biskupija u Hrvatskoj održan u fizičkom obliku u Zagrebu i u pojedinim metropolitanskim odnosno (nad)biskupijskim sjedištima u Hrvatskoj, gdje su se u većem broju okupili sudionici također fizički i na daljinu pratili i aktivno sudjelovali u događanjima dvodnevna susreta.

Potaknuta povijesnom odgovornošću za biološki opstanak hrvatskoga naroda, za državu Hrvatsku i sve njezine građane, a na temelju svojega socijalnog nauka, Katolička Crkva u Hrvatskoj je u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije, u Zagrebu, okupila relevantne stručnjake koji od mjerodavnih vlasti i svih važnih čimbenika u hrvatskom društvu traže konkretne korake u rješavanju demografske krize i s njom povezanih pitanja iseljavanja, useljavanja te suvremenih migracija.

Budući da je riječ o budućnosti hrvatskoga naroda, svih građanki i građana kao i same opstojnosti države Hrvatske, Crkva želi dati svoj doprinos u pronalaženju rješenja.

Dvjestotinjak sudionika, od čega 34 predavačica i predavača iz cijele Hrvatske, pod različitim su

vidovima razmatrali iznimno važnu i aktualnu temu *Demografija – iseljavanje – migracije*. Sudionici Šestoga hrvatskog socijalnog tjedna cjelokupnoj hrvatskoj javnosti, pojedincima i ustanovama, predstavnicima vlasti i javnim djelatnicima upućuju sljedeću

Deklaraciju

Hrvatska se nalazi u dubokoj demografskoj krizi, zapravo već je ušla u demografski slom zbog intenziviranog pada broja živorođenih, pada broja stanovnika te poremećenosti dobne strukture stanovništva.

Već pola stoljeća, a posebice posljednjih 30-ak godina, Hrvatska je u silaznim demografskim trendovima: dugoročno djelovanje različitih destabilizacijskih čimbenika, snažno demografsko praznjenje na nacionalnoj i regionalnoj razini; nedostatak jasne, dugoročne i cjelovite strategije i nadstranačke politike demografske revitalizacije.

Odgovarajuća populacijska politika treba obuhvaćati pronatalitetnu i blagu migracijsku politiku koja će se prihvatiti nacionalnim konsenzusom i koja će dugoročno obvezivati nositelje političke i gospodarske vlasti u Hrvatskoj tako da se sa svakom vlašću neće stvarati nova populacijska politika i na neki način uvijek kretati od početka.

Hrvatska je tradicionalno iseljenička zemlja, a iseljavanje je povećano ulaskom Hrvatske u EU i svjetskom gospodarskom krizom 2008. godine.

Hrvatska se u posljednja dva i pol desetljeća suočava s novom pojavom *useljeništa i povratništva*. Riječ je prije svega o razmjerno velikom broju Hrvata koji su nakon ratnih stradanja 90-ih godina dvadesetoga stoljeća doselili iz Bosne i Hercegovine te dijelom i iz Srbije. Druga skupina useljenika odnosi se na Hrvate rođene u raznim zemljama svijeta, kojih je razmjerno malen broj. Činjenica jest da će se u budućnosti Hrvatska morati suočiti puno više i temeljitije s problematikom useljenika iz različitih zemalja. Budući da je Hrvatska granična zemlja EU-a preko koje velik broj migranata želi prijeći u bogatije zemlje EU-a, iznimno je važan način kako se u Hrvatskoj postaviti prema suvremenim migracijama.

Katolička Crkva od kraja 19. stoljeća iskazuje organiziranu brigu za ljude, posebice katolike, koji iz različitih razloga napuštaju svoje domove i odlaze u druge zemlje za boljim životom. Papa Franjo, znakovitim gestama i uvjerljivim porukama, aktualizira tu brigu i zauzimanje za sve, izbjeglice i migrante, i tako ukazuje na temeljno načelo socijalnoga nauka Crkve, a to je zaštita dostojanstva svakoga čovjeka.

Na tragu socijalnoga nauka Crkve, a na temelju analiza i rasprava na Šestom hrvatskom socijalnom tjednu o iznimno teškom i alarmantnom stanju u hrvatskom društvu u odnosu na demografsku situaciju i s njom povezana pitanja iseljavanja, useljavanja i suvremenih migracija, želimo i tražimo sljedeće:

1. Usporavanje negativnih demografskih trendova kao preduvjet ublažavanja populacijske polarizacije i ekonomske neravnoteže u regionalnom kontekstu.
2. Demografski razvoj kao prioritetno hrvatsko nacionalno i strateško pitanje, što pretpostavlja dugoročnu strategiju gospodarskoga razvoja na temelju kojega će se omogućiti demografsku revitalizaciju.
3. Očekujemo sveobuhvatne i djelatne javne politike koje uključuju formalne/državne i neformalne/civilne aktere u njihovu kreiranju. Njihovo oblikovanje treba uključivati prožimanje i suglasje različitih područja: obiteljskoga, populacijskoga, stambenoga, migracijskoga i drugih u cilju donošenja politika koje mogu polučiti rezultate u ublažavanju negativnih populacijskih i migracijskih trendova.
4. Tražimo cjelovitu provedbu postojećih i budućih strateških dokumenata uz uvođenje transparentnih kontrolnih mehanizama koji će osigurati praktičnu primjenu mjera u zadržavanju sadašnjega i privlačenu novoga stanovništva, povratnika i useljenika.
5. Negativni demografski procesi su, različitim intenzitetom, zahvatili gotovo cjelokupan prostor Hrvatske, stoga ga nije uputno dijeliti na kategorizirana područja po indikatorima demografskog stanja. Mjere populacijske politike trebalo bi provoditi na cjelokupnom prostoru Hrvatske, a koordinirati trija upravnim razinama: državnom, županijskom i gradskom/općinskom. Time bi se pojačao sinergijski učinak mjera te poboljšala kvaliteta praćenja učinka mjera na svim trija prostornim razinama. Jednako je važno, osim upravne razine, u aktivnosti i mjere, od planiranja do implementacije, uključiti i mjesno stanovništvo različitim modelima participativnog upravljanja.
6. Usporavanje negativnih demografskih kretanja u Hrvatskoj nije moguće provesti bez podizanja stope nataliteta. U tom smjeru bi svakako trebalo propitati učinkovitost sadašnje stambene politike prema mladim obiteljima temeljene na subvencioniranju stambenih kredita. Smatramo da bi mjera bila učinkovitija kada bi je obitelji mogle koristiti ne samo na početku obiteljskoga života, nego i kasnije, u skladu s povećanjem broja djece. Stoga bi kombinirani model (kupovina/najam stana) mladim obiteljima u početku osiguravao pristupačan najam stambenog prostora potpomognut od strane jedinica mjesne samouprave, a nakon njihova formiranja može im se ponuditi subvencioniran stambeni kredit.
7. Na Šestom hrvatskom socijalnom tjednu poseban naglasak stavljen je na obitelj kao temeljnu jedinicu društva koju je potrebno iznova staviti u središte nacionalnih interesa i prioriteta. Tražimo veća ulaganja u obiteljsku politiku i djecu u Hrvatskoj, bez čega je iluzorno očekivati demografsku revitalizaciju Hrvatske.
8. Nedopustiva je ravnodušnost kojom se u Hrvatskoj promatra novije iseljavanje hrvatskoga stanovništva. Određeni podatci govore da je u posljednjih deset godina, to jest između 2011. i 2020. godine, iz Hrvatske iselilo oko tristo tisuća stanovnika. Međusobno optuživanje i traženje krivaca za takvo stanje nije i neće riješiti problem, nego svehrvatski nadstranački konsenzus o tomu.
9. U Hrvatskoj je potrebno uspostavljati praksu natjecanja u rješavanju problema, a ne u njihovu što boljem opisivanju te pronalaženju krivaca za pojedine probleme. U Hrvatskoj imamo jedno od najnižih povjerenja u institucije i zabilježen rast autoritarnosti, posebice kod mladih. Hrvatske institucije moraju sve učiniti kako bi se vratilo povjerenje građana u njihovo djelovanje. To je moguće učvršćivanjem dobrih praksi, te usmjeravanjem institucija na

- rješavanje problema građana. Za to je potrebna reforma javne uprave koja će omogućiti više odgovornosti, a time i učinkovitosti u brizi za opće dobro.
10. Potrebno je ozbiljno uzeti u obzir problematiku useljavanja u Hrvatsku sa svim pozitivnim i negativnim obilježjima što taj proces nosi sa sobom.
 11. U privlačenju stanovništva potreban je aktivan pristup kako bi se izbjegli parcijalni i stihijski modeli koji eventualno zadovoljavaju samo pojedina područja tržišta rada, odnosno potrebno je donošenje jasne imigracijske politike. Promocija zemlje, njezinih prednosti, kvalitete života i sigurnosti traži uključivanje svih zainteresiranih aktera u osmišljavanje programa privlačenja stanovništva. Pritom programi useljavanja i integracije moraju imati jasno definirana prava i obveze useljenika. U njihovu kreiranju mogu se koristiti uspješni primjeri zemalja koje imaju duge prakse useljeničkih i integracijskih politika uz poštivanje hrvatskog jezika, kulture i tradicije.
 12. Posebnu pozornost treba posvetiti povratnoj migraciji. U tom pogledu povratnicima treba omogućiti što bezbolniji povratak u vezi sa smanjenjem poteškoća ili/i uklanjanja prepreka u administrativnom ili pravnom smislu, kako za pojedince tako i za cijele obitelji.
 13. Suvremeni migrantski tokovi globalna su pojava, ali postoji razlika između sadašnjih i prijašnjih migracija. Novija povijest pokazuje da su migracijski procesi neizbježni, samo je pitanje kako će se oni odvijati u budućnosti.
 14. Potrebno je razlikovati status *izbjeglica* od statusa *migranta*. Izbjeglice su u životnoj opasnosti i suvremene su države dužne pronaći načine kako im pomoći i osigurati im siguran boravak u zemljama koje su ih primile. Migranti u pravilu traže bolji život. I tu valja biti solidaran. Svakako u oba slučaja treba poštovati red i zakonitost, jer nije pomoć utopljeniku ako se spasitelj i utopljenik zajedno utope. Pomoć treba biti organizirana, orijentirana na rješavanje generatora problema vodeći, s jedne strane, računa o zaštiti domicilnoga stanovništva kako bi se izbjeglo kršenje zakona, nasilje i mogući kaos. S druge strane, stoljetna tradicija Crkve u hrvatskom narodu i tradicija gostoljubivosti hrvatskoga naroda traži od nas da svakomu čovjeku dobre volje omogućimo, u danim okolnostima, život dostojan čovjeka.

Zagreb, 23. listopada 2021. godine

PRIOPĆENJA

PRIOPĆENJE SA 63. ZASJEDANJA SABORA HBK

Zagreb, 19. – 21. listopada 2021. godine

Plenarno zasjedanje Sabora Hrvatske biskupske konferencije, 63. u nizu, održano je pod predsjedanjem predsjednika HBK zadarskoga nadbiskupa Želimira Puljića u sjedištu HBK u Zagrebu, od 19. do 21. listopada 2021. godine. Na početku zasjedanja sudjelovao je i apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua. Kao izaslanik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine na zasjedanju je sudjelovao njezin predsjednik vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić, koji je prikazao aktualno stanje u Crkvi i društvu u Bosni i Hercegovini.

Pozdravljajući nazočne na početku zasjedanja, predsjednik HBK nadbiskup Puljić poseban pozdrav uputio je novom subotičkom biskupu Slavku Večerinu, koji je prvi put kao gost bio nazočan na zasjedanju HBK. Ujedno je čestitao nedavno imenovanom srijemskom biskupu koadjutoru mons. Fabijanu Svalini te mu zahvalio na višegodišnjem služenju u različitim službama Hrvatske biskupske konferencije.

U radnom dijelu zasjedanja biskupi su promišljali o sinodalnom putu na koji je papa Franjo poveo Crkvu, a koji će vrhunac imati u održavanju XVI. opće redovite skupštine Biskupske sinode 2023. godine u Rimu o temi *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*. Prikazana je povijest Biskupske sinode kao trajne ustanove Katoličke Crkve koju je 1965. godine utemeljio papa Pavao VI. Predstavljen je pripremni dokument pape Franje za Sinodu s posebnim naglaskom na dio koji se odnosi na Biskupske konferencije. Predviđeno je da na kraju prve etape sinodalnoga hoda, koji će se odvijati u partikularnim Crkvama, biskupije pošalju sažetke svojih razmišljanja i razlučivanja Biskupskoj konferenciji. Tako je odlučeno da će se u Hrvatsku biskupsku konferenciju do blagdana sv. Josipa 19. ožujka 2022. godine iz nadbiskupija i biskupija poslati sažetci, iz kojih će se izraditi sadržaj koji će se dostaviti do kraja travnja 2022. Tajništvu Biskupske sinode u Rimu. Biskupi su upoznati i s iskustvima održavanja sinoda u Đakovačko-osječkoj i

Zagrebačkoj nadbiskupiji, te s nedavno započetom sinodom u Vrhbosanskoj nadbiskupiji.

Posebna pozornost na zasjedanju je posvećena i Godini obitelji *Amoris laetitia* koja je otvorena 19. ožujka 2021. godine uz petu obljetnicu objave istoimene apostolske pobudnice pape Franje o ljepoti i radosti obiteljske ljubavi. Planirano je da godina završi 26. lipnja 2022. godine jubilarnim 10. svjetskim susretom obitelji u Rimu i diljem svijeta. Osnovni cilj Godine obitelji jest ponuditi Crkvi prigodu za produblјivanje sadržaja te apostolske pobudnice. To je godina u kojoj se želi potaknuti prepoznavanje važnosti obitelji koju treba staviti u središte brige Crkve i društva. Uz to je istaknuta važnost kvalitetne pripreme za susret pa će u tom vidu biti ponuđeni i neki sadržaji.

Na zasjedanju je bio predstavljen i *Ekumenski vademecum*, koji je u hrvatskom prijevodu objavljen prije nekoliko dana. U kontekstu promišljanja o ekumenskom djelovanju HBK, biskupi su izabrali članove Biskupske komisije za ekumenizam: šibenskoga biskupa mons. Tomislava Rogića i bjelovarsko-križevačkog biskupa mons. Vjekoslava Huzjaka, a za predsjednika Komisije izabran je požeški biskup mons. Antun Škvorčević.

Nakon detaljne analize i rasprave te određenih izmjena i dopuna, na ovom je zasjedanju potvrđen Pravilnik Hrvatske biskupske konferencije koji je u proteklih pet godina bio dan *ad experimentum*. Predsjednici pojedinih komisija, vijeća i odbora HBK na zasjedanju su podnijeli svoja izvješća.

Kao što je poznato, planirani Nacionalni susret hrvatske katoličke mladeži u Zagrebu otkazan je zbog potresa i pandemije. Stoga su biskupi odlučili da se idući susret održi u Bjelovaru 17. rujna 2022. godine. Osim toga, potvrđeno je da će se Četvrti nacionalni susret katoličkih obitelji održati u Ludbregu 21. i 22. svibnja 2022. godine.

Tajništvo HBK

PRIOPĆENJE SA SUSRETA PREDSTAVNIKA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE S PREDsjedNIKOM VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

Predsjednik Vlade Andrej Plenković i članovi Vlade održali su redoviti polugodišnji sastanak s članovima Stalnoga vijeća Hrvatske biskupske konferencije 6. prosinca 2021. u Banskim dvorima u Zagrebu.

Na sastanku je izraženo zadovoljstvo kvalitetnim odnosima Vlade i Katoličke Crkve, kao i nastavkom dijaloga o brojnim društvenim temama te pitanjima koja se tiču Hrvatske biskupske konferencije i Vlade.

Sudionici sastanka izrazili su zadovoljstvo dogovorenim prijedlogom provedbenog Ugovora o Caritasu Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj, kojim će se urediti međusobna suradnja na području ustanova za karitativno djelovanje i društvenu skrb, te će se osigurati određena trajna jamstva djelovanja glede uključenosti Hrvatskog Caritasa radi obavljanja humanitarne, karitativne, zdravstvene, ljekarničke, edukativne i drugih socijalnih djelatnosti na području nadbiskupija, biskupija i ordinarijata.

Biskupi i predstavnici Vlade razgovarali su o demografiji. Predsjednik Vlade izvijestio je o politikama i mjerama koje Vlada provodi na svim područjima da bi se zaustavili negativni demografski trendovi. Sudionici sastanka suglasili su se da je pitanje demografskog oporavka jedno od najvažnijih pitanja za budući razvoj Hrvatske. Predstavnici Stalnog vijeća HBK pozdravljaju napore Vlade te podržavaju provođenje sustavne demografske politike. Biskupi su izvijestili da se pitanjem demografije bavio i nedavno održan Šesti hrvatski socijalni tjedan u organizaciji Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve Hrvatske biskupske konferencije, te su iskazali interes za zajedničkim djelovanjem s Vladom i Središnjim državnim uredom za demografiju i mlade.

Vezano uz borbu s bolešću COVID-19, izražena je potpora i blizina svim zdravstvenim i medicinskim djelatnicima, koji od proglašenja pandemije ulažu nadljudske napore u pružanju potrebne pomoći i njege oboljelima, izlažući pritom svoje zdravlje, ali i žrtvujući svoje privatne i obiteljske živote. Iz svoje brige za čovjeka i želje za unaprjeđenjem društva u kojemu živimo, pozivamo sve građane, sve vjernike i sve ljude dobre volje da daju svoj doprinos u prevladavanju zdravstvene i društvene krize kojoj svjedočimo, ponajprije cijepljenjem kao sredstvom prevencije i suzbijanja transmisije virusa, odgovornim ponašanjem, brigom za zaštitu svojega zdravlja i zdravlja bližnjih, poštivanjem poziva koji nam svakodnevno upućuje medicinska struka, kao i svih

protuepidemijskih mjera koje idu za zaštitom ljudskih života i zdravlja. U tom duhu valja prihvatiti i obvezu testiranja za one koji nisu cijepljeni ili nisu oboljeli, uključujući svrhovitost COVID-potvrde kao sredstva koje smanjuje rizik obolijevanja i prenošenja virusa. Samo kombinacijom svih mjera koje su na raspolaganju, a zasebno nisu dovoljne, možemo djelotvornije suzbijati širenje epidemije.

Na sastanku se razgovaralo i o problemima vezanim za dokazivanje pravnog sljedništva crkvenih pravnih osoba, a što se negativno odražava na procese povrata crkvene imovine. Dogovoreno je da se u okviru Zajedničke komisije Vlade i HBK za pravna pitanja posebno analizira sudska praksa u kontekstu zakona i ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske te, prema potrebi, unaprijedi zakonodavan okvir.

Razgovaralo se i o financijskim sredstvima osiguranima za obnovu vjerskih objekata (crkava, župnih dvorova, samostana i ostalih zgrada) te je zaključeno da će se nastaviti surađivati u procesu obnove kako bi se što prije završila konstrukcijska obnova i kako bi objekti bili sigurni.

Na sastanku su sudjelovali predsjednik Hrvatske biskupske konferencije mons. Želimir Puljić, kardinal Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup i potpredsjednik HBK, te ostali članovi Stalnog Vijeća: predsjednik Komisije HBK za odnose s državom mons. Dražen Kutleša, mons. Đuro Hranić i mons. Zdenko Križić. Nazočan je bio i generalni tajnik HBK vlč. Krunoslav Novak.

Uz predsjednika Vlade bili su potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, ministrica kulture i medija i predsjednica Komisije za odnose s vjerskim zajednicama Nina Obuljen-Koržinek, ministar zdravstva Vili Beroš, ministar pravosuđa i uprave Ivan Malenica, državni tajnik u Ministarstvu financija Zdravko Zrinušić, državna tajnica Središnjega državnog ureda za demografiju i mlade Željka Josić, državna tajnica u Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Marija Pletikosa, predstojnik Ureda predsjednika Vlade Zvonimir Frka-Petešić, ravnatelj Ureda Komisije za odnose s vjerskim zajednicama Šime Jerčić, te posebni savjetnici predsjednika Vlade Mate Granić i Zvonko Kusić.

Tiskovni ured HBK

PRIOPĆENJE S GODIŠNJE SJEDNICE VIJEĆA HBK I BK BIH ZA HRVATSKU INOZEMNU PASTVU

Godišnja sjednica Vijeća Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za hrvatsku inozemnu pastvu održana je pod predsjedanjem nadbiskupa koadjutora vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u Bosni i Hercegovini mons. Tome Vukšića, predsjednika Vijeća, 7. srpnja 2021. godine u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu. Na sjednici su, uz predsjednika nadbiskupa Vukšića, sudjelovali nacionalni ravnatelj Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu i tajnik Vijeća Tomislav Markić, predsjednik Hrvatske redovničke konferencije fr. Slavko Slišković, OP i područni delegati hrvatske inozemne pastve: za Austriju fra Ivan Bošnjak, OFM, za Njemačku don Ivica Komadina, za Zapadnu Europu vlč. Stjepan Čukman, za Kanadu mons. Ivan Vukšić, za Sjedinjene Američke Države fra Nikola Pašalić, OFM i za Južnu Ameriku mons. Drago Balvanović, dok su delegati za Švicarsku fra Branko Radoš, OFM i za Oceaniju fra Ivo Tadić, OFM, kao i predstavnik pastoralnih suradnika iz Njemačke Željko Galić, sudjelovali putem videoveze. Predsjednik Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine fra Jozo Marinčić, OFM, delegati za Sloveniju fra Marko Prpa, OFM i za Skandinaviju mons. Stjepan Biletić, kao i predstavnica redovnica iz Njemačke s. Verica Grabovac, opravdali su svoj izostanak.

Otvarajući sjednicu i pozdravljajući prisutne, predsjednik Vijeća izrazio je radost zbog održavanja sjednice nakon više od dvije godine, jer prošle godine zbog pandemije koronavirusa sjednica nije održana, a ove je godine termin pomaknut u ljeto, kako bi se omogućilo sudjelovanje što više članova. Sudionike sjednice na početku je pozdravio i generalni tajnik Hrvatske biskupske konferencije vlč. Krunoslav Novak, koji je i sâm obnašao službu voditelja Hrvatske katoličke misije u Mariboru, a više je puta bio na pastoralnoj ispomoći u Hrvatskoj katoličkoj župi Naše Gospe Kraljice Hrvata u Torontu, pa

stoga dobro poznaje radosti i brige pastora hrvatskih iseljenika.

Nadbiskup Vukšić je potom vijećnike izvijestio o zaključcima zajedničkoga godišnjeg zasjedanja biskupa, koje je održano 23. veljače ove godine, a odnose se na hrvatsku inozemnu pastvu, posebno im prenijevši priznanje i zahvalnost biskupâ za pomoć prikupljenu u hrvatskim katoličkim župama i misijama za postradale u nedavnom potresu u Sisačkoj biskupiji. Potom je ravnatelj Markić podnio izvješće o djelovanju Ravnateljstva u proteklom razdoblju, govoreći posebice o aktualnom stanju i personalnim pitanjima, fondu solidarnosti, najvažnijim događanjima protekle godine, kao i predstojećim događajima u ovoj godini, a progovorio je i o otvorenim pitanjima i izazovima naše inozemne pastve, među kojima osobito o posljedicama pandemije za pastoral u našim zajednicama, kao i o velikoj pomoći prikupljenoj za stradale u potresu.

U nastavku sjednice izvješća o povjerenim im područjima podnijeli su delegati hrvatske inozemne pastve, podijelivši jedni s drugima poteškoće i izazove s kojima se susreću, osobito u vremenu pandemije i solidarnosti sa žrtvama potresa u domovini, kao i još uvijek prisutnog iseljavanja hrvatskih katolika iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine u zapadnoeuropske zemlje.

Sudionici su posebice razmotrili personalnu situaciju hrvatskih katoličkih župa, misija i zajednica u inozemstvu, izrazivši zabrinutost zbog nemogućnosti brze popune nekih do sada postojećih mjesta, kao što su primjerice Detroit, Adelaide, Lyon ili Nica, te su izrazili nadu da će se moći pronaći prikladna personalna rješenja za ta i druga mjesta u kojima trenutačno nema dušobrižnika, ili će u skoroj budućnosti biti upražnjena.

Sjednica je završila zajedničkim objedom.

*vlč. dr. Tomislav Markić
nacionalni ravnatelj i tajnik Vijeća*

PRIOPĆENJE SA SJEDNICE POVJERENSTVA ZA TRAJNU FORMACIJU DJELATNIKA KATOLIČKIH ŠKOLA

Sjednica Povjerenstva za trajnu formaciju djelatnika katoličkih škola, čiji su članovi dr. Snježana Mališa, dr. Josip Šimunović, Ivana Mokri i Danijel Holeš, održana je putem videokonferencije 15. srpnja 2021. godine.

Nakon molitve, nazočne je pozdravio Ivica Žuljević, predstojnik Nacionalnog ureda HBK za katoličke škole, te je potom tajnik Danijel Holeš predstavio dnevni red sjednice.

Povjerenstvo se osvrnulo na održani skup ravnatelja i stručnih službi katoličkih škola 29. siječnja 2021. godine, koji se zbog epidemiološke situacije održao *online*, kao i na trajnu formaciju svih djelatnika u katoličkim školama koja je bila predviđena za travanj 2021. godine, ali se nije održala zbog koronavirusa i drugih poteškoća. U nastavku sjednice tajnik je izvijestio članove Povjerenstva o održanom stručnom skupu ravnatelja u Zadru 1. srpnja 2021. godine, na kojem je zaključeno da se godišnja trajna formacija djelatnika katoličkih škola, zbog pandemije, ne održi ove jeseni nego u redovitom proljetnom terminu 29. i 30. travnja 2022. godine u Rijeci.

Potom je Snježana Mališa članove Povjerenstva ukratko upoznala s projektom izrade tečajeva

dodatnih kvalifikacija za ravnatelje i djelatnike katoličkih škola, s kojima će se započeti sljedeće školske godine, 2021./2022. Tečajevi će s redovnim stručnim skupovima u organizaciji Nacionalnog ureda HBK za katoličke škole činiti jednu cjelinu i pomagati svima koji su uključeni u odgojno-obrazovni projekt u katoličkim školama da što lakše ispune svoje poslanje u odgovornoj zadaći cjelovite izgradnje učenika u svjetlu evanđelja.

Povjerenstvo je dogovorilo da će se, ako epidemiološki uvjeti to dopuste, sljedeći stručni skup ravnatelja i stručnih službi održati 12. studenoga 2021. godine u prostorima Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta.

Tiskovni ured HBK

PRIOPĆENJE SA SJEDNICE VIJEĆA HBK ZA ŽIVOT I OBITELJ S NAD/BISKUPIJSKIM POVJERENICIMA ZA PASTORAL BRAKA I OBITELJI

Sjednica članova Vijeća HBK za život i obitelj, zajedno s (nad)biskupijskim povjerenicima za pastoral braka i obitelji, održana je u srijedu 6. listopada 2021. godine, u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu.

Nakon uvodne molitve nazočnim sudionicima, kao i onima koji su se uključili posredstvom suvremene tehnologije, pozdravnim riječima obratio se predsjednik Vijeća, riječki nadbiskup koadjutor Mate Uzinić.

Temeljem previđenoga dnevnog reda, prvo je učinjen osvrt na obilježavanje Prvoga svjetskoga dana djedova, baka i starijih osoba u Hrvatskoj, a na tome tragu bilo je riječi i o planiranju dovršetka ciklusa obiteljskog pastorala posvećenog starijim osobama, međugeneracijskoj solidarnosti te poslanju djedova i baka u proljeće 2022.

Voditelj Ureda HBK za život i obitelj izvijestio je o novostima glede odvijanja Godine obitelji *Amoris laetitia*, osobito u pogledu sadržaja koje na mrežnoj stranici www.amorislaetitia.va nudi vatikanski Dikasterij za laike, obitelj i život. Predstavio je i način organizacije Desetoga svjetskoga susreta obitelji koji će se od 22. do 26. lipnja 2022. godine prvi put održati multicentrično. Naime, središnje događanje bit će u Rimu s ograničenim brojem delegata, a biskupije diljem svijeta pozvane

su da usporedno organiziraju svoje susrete koristeći se ponuđenim sadržajima Dikasterija (logotip, videospot, službena molitva, službena slika s tumačenjem, višejezična himna susreta i sedam pripremnih kateheza) dostupnima za preuzimanje na zasebnoj mrežnoj stranici www.romefamily2022.com. Posebno je naglašena važnost dobre pripreme za Susret kako bi se zahvatio što veći broj obitelji.

U tome svjetlu učinjen je pregled onoga što je do sada učinjeno, te je razmotreno što se još planira učiniti u daljnjem tijeku Godine obitelji. Zaključeno je da obiteljski pastoral treba nastojati razvijati cjelovito u svim njegovim ključnim sastavnicama, u redovitim ali i neredovitim situacijama, kako bi se mogla posvjedočiti ljepota i radost života u braku i obitelji, ali i kako se u Crkvi nitko ne bi osjećao neprihvaćenim, zanemarenim ili odbačenim.

Naposljedku, razmotreni su daljnji koraci u pojedinačnim projektima i inicijativama Vijeća/ Ureda poput kolokvija uz Dan života, unaprijeđenja pripreme za brak, pomoći obiteljima u hodu kroz liturgijsku godinu, te jačanja obiteljskog zajedništva.

Tiskovni ured HBK

PRIOPĆENJE SA SJEDNICE VIJEĆA HBK ZA NAUK VJERE

Redovita sjednica Vijeća HBK za nauk vjere pod predsjedanjem predsjednika sisačkog biskupa mons. dr. sc. Vlade Košića, održana je u srijedu 3. studenoga 2021. godine u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu. Sjednici su, uz predsjednika biskupa Košića, nazočili prof. dr. sc. Ante Mateljan, prof. dr. sc. Mijo Nikić, izv. prof. dr. sc. s. Valerija Kovač i doc. dr. sc. Richard Pavlič.

Predsjednik Vijeća mons. Košić prvo se osvrnuo na pozitivan odjek i prihvaćenost dokumenta *Pandemija i potres – poziv na obraćenje*, koji je Vijeće objavilo 18. ožujka 2021. godine. Biskup je također izvijestio da je Komisija za nauk vjere Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine preuzela dokument *Karizmatски pokret i obnova u Duhu u Katoličkoj Crkvi*, koji je Vijeće objavilo 24. lipnja 2020. godine.

Potom su članovi dugo raspravljali o adresatima, ciljevima i sadržajnim naglascima novoga dokumenta u pripremi, koji će biti posvećen sakramentu ženidbe – još jednom žarišnom pitanju iz suvremenoga vjerničkoga života i pastoralne prakse. Članovi su zatim razgovarali o aktualnim događajima u Crkvi i društvu, posebice o započetom sinodalnom hodu u pojedinim biskupijama. Slijedili su prijedlozi za daljnji plan rada Vijeća, kao i utvrđivanje novih tema o kojima bi ono moglo dati svoj poticajni doprinos. Članovi su zaključno naglasili da valja zadržati pozitivno usmjerenje Vijeća, koje je pozvano prije svega vjernicima dati smjernice vezane za aktualna pitanja vjere i života.

Tiskovni ured HBK

PRIOPĆENJE SA SJEDNICE VIJEĆA HBK ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA

Vijeće Hrvatske biskupske konferencije za Ustanove posvećenog života i Družbe apostolskog života, nakon dulje stanke zbog pandemije bolesti COVID-19, održalo je sjednicu pod predsjedanjem predsjednika Vijeća gospićko-senjskog biskupa Zdenka Križića u ponedjeljak 8. studenoga 2021. godine, u sjedištu HBK u Zagrebu. Na sjednici je prisutna bila većina članova: s. Gordana Igrac, fr. Slavko Slišković, fra Tomislav Glavnik, fra Zvonimir Brusač, don Mladen Delić, s. Ivana Margarin, o. Blaženko Nikolić i fra Domagoj Runje.

Točke dnevnog reda sjednice bile su vezane uz obilježavanje Dana posvećenog života, susret redovničkih poglavarica i poglavara s nad/biskupima članovima

HBK, te susret Vijeća HBK za Ustanove posvećenog života i Družbe apostolskog života s (nad)biskupijskim povjerenicima za posvećeni život.

Budući da se sljedeće godine navršava 25 godina otkako je sveti papa Ivan Pavao II. blagdan Svijećnice proglasio Danom posvećenoga života, Vijeće je osmislilo dodatne sadržaje za obilježavanje toga Dana 2022. godine, o čemu će sve relevantne ustanove uskoro biti informirane i zamoljene za suradnju u ostvarenju toga projekta.

Tiskovni ured HBK

IMENOVANJA

MONS. FABIJAN SVALINA IMENOVAN BISKUPOM KOADJUTOROM SRIJEMSKE BISKUPIJE

Papa Franjo imenovao je biskupom koadjutorom u Srijemskoj biskupiji u Republici Srbiji mons. Fabijana Svalinu, svećenika Đakovačko-osječke nadbiskupije, dosadašnjega ravnatelja Hrvatskoga Caritasa i ravnatelja Hrvatske katoličke mreže, priopćila je Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj na spomendan Blažene Djevice Marije od Krunice, u četvrtak 7. listopada 2021. godine.

Mons. Fabijan Svalina rođen je 7. studenoga 1971. u Đakovu. U Satnici Đakovačkoj proveo je djetinjstvo i završio osnovno školovanje. Srednju školu, Bogoslovno sjemenište i Katolički bogoslovni fakultet pohađao je u Đakovu. Za svećenika Đakovačke biskupije zaređen je 29. lipnja 1997. godine.

Službe i dužnosti koje je obnašao:

- 1997. – 1998. župni vikar u Osijeku;
- 1998. – 2004. odgajatelj u Međubiskupijskom sjemeništu u Zagrebu;

- 2004. – 2010. tajnik i kancelar Đakovačko-osječke nadbiskupije;
- 2010. – 2017. zamjenik generalnog tajnika HBK;
- od 2010. ravnatelj Hrvatskog nacionalnog Caritasa;
- od 2017. ravnatelj Hrvatske katoličke mreže.

Osim toga, bio je i član Odbora za posjet pape Benedikta XVI. Hrvatskoj i brojnih drugih odbora, povjerenstava i radnih skupina u sustavu Hrvatske biskupske konferencije. Kao ravnatelj Hrvatskoga Caritasa bio je član različitih operativnih tijela i koordinacija nadležnih državnih tijela za žurnu pomoć, humanitarno i socijalno djelovanje.

Za kapelana Njegove Svetosti imenovan je 30. travnja 2012. godine.

Tiskovni ured HBK

DON ROKO GLASNOVIĆ IMENOVAN DUBROVAČKIM BISKUPOM

Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj objavila je danas u podne, 30. studenoga 2021. godine, na blagdan sv. Andrije, da je papa Franjo imenovao dubrovačkim biskupom don Roka Glasnovića, svećenika Šibenske biskupije.

Don Roko Glasnović rođen je 2. srpnja 1978. godine u Šibeniku. Osnovnu školu pohađao je u Janjevu na Kosovu (1985. – 1990.) i u Šibeniku (1990. – 1993.). Srednju Tehničku školu pohađao je u Šibeniku (1993. – 1997.), a na Pravnom fakultetu u Splitu studirao je jednu godinu (1998. – 1999.).

Od 1999. do 2005. godine studirao je teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu, a od 2005. do 2008. godine nastavlja studij pastoralne teologije na Papinskom Lateranskom Sveučilištu u Rimu. Za svećenika Šibenske biskupije zaređen je 2. srpnja 2005. godine.

Bio je župnik u župi Pohodjenja BDM u Njivicama, Šibenik (2008. – 2009.). Od 2008. godine bio je povjerenik za pastoral braka i obitelji, a od 2009. i osobni biskupov tajnik. Upravljao je župom sv. Margarite u Jadrtovcu (2014. – 2017.) i župama sv. Petra na Kapriju i Uznesenja DM na Žirju (2017. – 2019.). Od 2012. godine član je Vijeća HBK za život i obitelj, a od 2017. bio je ekonom Šibenske biskupije, ravnatelj Katoličkoga školskog centra i predstojnik Biskupijskog ureda za škole.

Također je član svećeničkog i ekonomskog vijeća Šibenske biskupije, kao i član Povjerenstva za Katolički školski centar i za Katoličku osnovnu školu.

Osim hrvatskog jezika, govori talijanski i engleski jezik.

Tiskovni ured HBK

VIJESTI

POBJEDNICI DRŽAVNOG NATJECANJA IZ VJERONAUKA NAGRAĐENI LJETOVANJEM NA KORČULI

Državno Natjecanje iz vjeronauka za školsku godinu 2020./2021. o temi *Biblija – pisana Božja riječ* održano je u srijedu 12. svibnja 2021. godine, u školama domaćinima učenika zbog epidemioloških razloga.

U kategoriji osnovnih škola pobijedila je OŠ Antuna Augustinčića iz Zaprešića pod vodstvom mentora vjeroučitelja Ilije Nikolića, drugo mjesto osvojila je OŠ *Lotrščak* iz Zagreba pod vodstvom mentora vjeroučitelja Martina Kajtazija, a trećeplasirana je OŠ *Mate Lovrak* iz Nove Gradiške pod vodstvom mentorice vjeroučiteljice Andrijane Petrović.

Među srednjim školama pobijedila je Isusovačka klasična gimnazija iz Osijeka pod vodstvom mentora

vjeroučitelja Hrvoja Juke, drugoplasirana je bila Srednja škola Ivana Meštrovića iz Drniša pod vodstvom mentorice vjeroučiteljice Veronike Kosor, a treće mjesto zauzela je XV. gimnazija iz Zagreba pod vodstvom mentora vjeroučitelja Josipa Anića.

Hrvatska biskupska konferencija nagradila je državne pobjednike vjeronaučne olimpijade ljetovanjem na Korčuli. Voditeljica i organizatorica putovanja bila je tajnica Nacionalnog katehetskog ureda HBK Anita Vranić. Nagrađeni pobjednici bili su smješteni u samostanu Anđela čuvara sestara dominikanki u *Korčuli*.

Tiskovni ured HBK

EUROPSKI BISKUPI I OBITELJSKE UDRUGE JAČAJU SURADNJU

Vijeće europskih biskupskih konferencija (CCEE) i Savez katoličkih obiteljskih udruga u Europi (FAFCE) potpisali su sporazum kojim se formalizira i intenzivira već postojeća suradnja.

Osvrnuvši se u ponedjeljak 12. srpnja 2021. godine na sklopljen sporazum, predsjednik CCEE-a kardinal Angelo Bagnasco poručio je da se pred izazovom sekularizacije i padom nataliteta ne smije odustati već treba »zasukati rukave« i raditi zajedno. Kardinal je pozvao i na užu suradnju obitelji i dušobrižnika.

Sporazum su 9. srpnja 2021. godine potpisali kardinal Bagnasco i predsjednik FAFCE-a Vincenzo Bassi. Kardinal Bagnasco podsjetio je da je jedinstvo ono što ljude privlači Bogu, a sporazum je nazvao znakom jedinstva. Dio misije CCEE-a jest promicanje komunikacije i uže suradnje s biskupima kako bi se poticala nova evangelizacija Europe, istaknuo je kardinal Bagnasco, koji

je na čelu Vijeća europskih biskupskih konferencija od 2016. godine.

Osvrnuvši se na starenje Europe i »pandemiju usamljenosti«, Bassi je istaknuo da je Crkva pozvana svjedočiti radosnu odgovornost obitelji i posvuda stvarati obiteljske mreže. Zadaću FAFCE-a – predstavljati obitelji na europskoj razini i umrežavati ih – sada će ostvarivati u suradnji s CCEE-om i time promicati i suradnju s Katoličkom Crkvom i Svetom Stolicom, rekao je Bassi.

Sporazum, sada usvojen eksperimentalno a zajednički će se revidirati nakon tri godine, među ostalim uključuje sudjelovanje članova FAFCE-a na sjednicama Povjerenstva za život i obitelj CCEE-a te podršku europskih obiteljskih udruga CCEE-ovim nastojanjima.

IKA/HKM

PREDSTAVLJANJE VIDEOSPOTA PJESME U ZAGRLJAJU VRIMENA

Videospot pjesme *U zagrljaju vrimena* snimljenoga u sklopu inicijative *Zagrlimo starije pjesmom* Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za život i obitelj, predstavljen je u srijedu 21. srpnja 2021. godine u Domu za starije i nemoćne osobe *Kuća svetog Franje* u Odri. Predstavljanje je održano uoči proslave Prvoga svjetskoga dana djedova, baka i starijih osoba, koji je utemeljio papa Franjo, a 2021. godine proslavljen je u nedjelju 25. srpnja.

Videospot su predstavili predsjednik Vijeća HBK za život i obitelj riječki nadbiskup koadjutor i dubrovački apostolski upravitelj Mate Uzinić, voditelj Ureda HBK za život i obitelj Petar-Krešimir Hodžić, direktorica i glavna urednica Laudato televizije Ksenija Abramović, umjetnički voditelj Ansambla *Lado* Krunoslav Šokac i domaćin, ravnatelj *Kuće svetog Franje* Dario Čovčić. Predstavljanje je moderirao predstojnik Tiskovnog ureda HBK Zvonimir Ancić.

Nadbiskup Uzinić, koji se na predstavljanje uključio videovezom iz Dubrovnika, rekao je da mu je drago što na taj način mogu ući u dom za starije osobe te im tako biti bliže uz 1. svjetski dan djedova, baka i starijih osoba. »Drago mi je da to možemo učiniti jednim zagrljajem u pjesmi. Zato zahvaljujem svima koji su nam to omogućili«, istaknuo je. Prema poruci pape Franje za 1. svjetski dan djedova, baka i starijih osoba naslovljen *Ja sam s tobom u sve dane*, nadbiskup je izrazio dvije želje: prvo, da mladi općenito, a ne samo u ovim danima, budu anđeli starijima zagrljajem, posjetom i onime što mogu učiniti za njih da se ne bi osjetili osamljeno i isključeno; drugo, zaželio je da stariji ponovno otkriju svoj poziv, kako je Sveti Otac poručio, da nastave sanjati o pravdi, miru i solidarnosti, da se nastave sjećati te da mole. Petar-Krešimir Hodžić istaknuo je da je pjesma nastala s namjerom da se u vremenu pandemije kada nije bilo moguće fizički zagrliti mnoge starije, to učini na neki drugi način.

»Shvatili smo da ne postoji pjesma koja bi progovarala ciljano toj populaciji«, rekao je objasnivši zašto su se u Uredu odlučili na stvaranje pjesme. Ksenija Abramović istaknula je da Laudato TV od početka djelovanja osobito prati pontifikat pape Franje »koji je Crkvi darovao lijepu novost u spomen na ljude od kojih svi mi u našim obiteljima potječemo. To su naše drage bake i djedovi.« Krunoslav Šokac izrazio je zadovoljstvo što je Ansambl *Lado* dio »ove prelijepa i plemenite priče«. Ustvrdio je da je izričaj pjesme drukčiji od njihova repertoara pa im je snimanje pjesme bio pravi izazov. Dario Čovčić podijelio je iskustvo korisnikâ doma koji su u vrijeme pandemije osjetili izoliranost. Tijekom gotovo godinu dana najbliži im nisu mogli doći u posjet. Zato su im akcije poput *Zagrlimo starije pjesmom* mnogo značile.

Videospot je opremljen podnapisima da bi ga nemoćniji mogli pratiti i osobe koje slabije čuju. Glavni lik u spotu je korisnik Doma za starije i nemoćne *Kuća svetog Franje* Ivan Šestak. Osim njega, pojavljuju se i drugi korisnici te djelatnici Doma u kojemu su snimljeni ključni kadrovi. Za snimanje kadrova u Šibeniku i okolici, kao i angažiranje glumaca, zaslužan je ravnatelj Hrvatskoga narodnoga kazališta u Šibeniku Jakov Bilić.

Scenarij videospota potpisuje Janja Bunić, a režiju, snimanje i montažu Andrej Bunić. Asistent kamere bio je Krešimir Lasić. Spot je snimljen u produkciji Laudato TV-a, a nakladnik je *Cro sacro* (Hrvatski katolički radio i Croatia Records). Ured HBK za život i obitelj bio je idejni začetnik i inicijator cijelog projekta *Zagrlimo starije pjesmom*, unutar kojega je nastala i pjesma *U zagrljaju vrimena*. Stihove je napisao Frane Bilić iz Šibenika, a uglazbio ih je dr. sc. maestro Joško Čaleta. Na njegov prijedlog Ansambl *Lado* rado je prihvatio suradnju i snimio pjesmu.

Tiskovni ured HBK

SIMPOZIJ FRATELLI TUTTI – POZIV NA SOCIJALNO PRIJATELJSTVO I SVEOPĆE BRATSTVO

Simpozij s naslovom »*Fratelli tutti*«. *Poziv na socijalno prijateljstvo i sveopće bratstvo* u organizaciji Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve Hrvatske biskupske konferencije održan je u Zagrebu 23. rujna 2021. godine, u dvorani *Vijenac* Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta na Kaptolu. Vodeći računa o različitim

tumačenjima sadržaja i poruka te socijalne enciklike, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve HBK okupio je *relevantne predavače* koji su svojim znanjem i iskustvom obradili sve važnije teme iz enciklike i dali svoj doprinos autentičnom tumačenju poruka pape Franje za vrijeme u kojem živimo.

Polazeći od dostojanstva svakoga čovjeka, papa Franjo poziva na susret, blizinu i otvorenost s drugima, na solidarnost i pravdu, na mir i dijalog, na opće dobro i cjelovit ljudski razvoj. Papa poziva na raspravu o zatvorenom i otvorenom svijetu, ali i o aktualnoj problematici migracija. Na početku zasjedanja prisutne su pozdravili zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, apostolski nuncij u RH nadbiskup Giorgio Lingua i predsjednik Upravnog vijeća Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve HBK đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić. Uvodnu riječ uputio je pročelnik Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve HBK prof. dr. Stjepan Baloban.

U prijedpodnevnom dijelu simpozija predavanja su održali: prof. dr. sc. Željko Tanjić – »Fratelli tutti« u kontekstu učenja pape Franje, dr. sc. Nediljko Ante Ančić – *Svaki dan pruža novu priliku. Primjer dobrog*

Samarijanca, prof. dr. sc. Vladimir Dugalić – *U čemu je današnji svijet zatvoreni svijet?*, prof. dr. sc. Tonči Matulić – *Je li moguć »otvoreni svijet« pape Franje?* i prof. dr. sc. Josip Grbac – *Politika u službi općega dobra*.

U poslijepodnevnom dijelu predavanja su održali: dr. sc. Tomislav Kovač – *Kršćanska vizija sveopćeg bratstva*, muftija dr. sc. Aziz Hasanović – *Islamska vizija sveopćeg bratstva*, prof. dr. sc. Silvija Migles – *»Oružjem« dijaloga do socijalnog prijateljstva*, dr. sc. Tadija Milikić – *Migranti i migracije u svjetlu sveopćeg bratstva* i mr. Igor Jakobfi – *Mirovni proces zahtijeva trajnu predanost. Prema pomirenom hrvatskom društvu*. Cijeli simpozij je uživo bio prenošen putem YouTube kanala Hrvatske katoličke mreže.

Tiskovni ured HBK

PRIPREMNI SADRŽAJI ZA SINODALNI HOD NA HRVATSKOM JEZIKU

Poveznica Sinoda 2021. – 2023. *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje* otvorena je na internetskoj stranici Hrvatske biskupske konferencije na spomendan sv. Jeronima, 30. rujna 2021. godine.

Na adresi sinoda.hbk.hr objavljuju se sadržaji na hrvatskom jeziku koji će poslužiti sinodalnom hodu Katoličke Crkve za XVI. redovito opće zasjedanje Biskupske sinode koja će se o temi *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje* održati u listopadu 2023. godine u Rimu. Na poveznici se nalaze prijevodi dokumenata iz Tajništva Biskupske sinode: *Pripremni dokument: Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje, Službeni priručnik (vademezum) za slušanje i razlučivanje u mjesnim Crkvama (2021. – 2022.)*, te prijedlozi za liturgijsko slavlje otvaranja Sinode u mjesnim Crkvama 17. listopada 2021. godine. Osim toga, objavljeni su i neki praktični prijedlozi iz Tajništva Biskupske sinode za biskupijsku etapu sinodskoga procesa.

Predviđeno je da sinodalni hod bude u tri etape: na biskupijskoj, kontinentalnoj i univerzalnoj razini. Papa Franjo otvorit će sinodalni hod u bazilici svetoga Petra u Vatikanu 9. i 10. listopada 2021. godine. Sve biskupije diljem svijeta svoj sinodalni hod započet će u nedjelju 17. listopada 2021. godine. Zaključci sinodalnoga hoda u biskupijama bit će objedinjeni u sažetak koji će biskupske konferencije uputiti u Generalno tajništvo Sinode. Nakon toga slijedi rasprava i zajedničko promišljanje na kontinentalnoj razini. Rezultati koji će biti poslani u Tajništvo sinode bit će korišteni prigodom izrade radnog dokumenta za zasjedanje Biskupske sinode u listopadu 2023. godine.

Podrobnije informacije mogu se pronaći na službenoj vatikanskoj stranici sinode: www.synod.va.

Tiskovni ured HBK

ŠESTI HRVATSKI SOCIJALNI TJEDAN – DEMOGRAFIJA, ISELJAVANJE, MIGRACIJE

Šesti Hrvatski socijalni tjedan s naslovom *Demografija – iseljavanje – migracije* održan je 22. i 23. listopada 2021. godine, u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu. U ime Hrvatske biskupske konferencije tjedan je organizirala njezina ustanova – Centar za promicanje

socijalnog nauka Crkve, na čijem čelu je pročelnik prof. dr. Stjepan Baloban.

Na otvorenju Tjedna u petak 22. listopada, govorili su zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zadarski

nadbiskup Želimir Puljić, apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua, predsjednik Upravnog vijeća Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve HBK đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić, predsjednik Programskog odbora Tjedna prof. dr. Gorđan Črpić te pročelnik Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve prof. dr. Stjepan Baloban. Sudionicima Tjedna obratili su se i potpredsjednik Hrvatskoga sabora Željko Reiner te u ime predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića državna tajnica Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade Željka Josić, dr. med.

Tijekom dva dana trajanja Tjedna održano je devet plenarnih predavanja i 25 izlaganja u devet panela koji pokrivaju tematske cjeline iz naslova, te je puno vremena bilo posvećeno raspravama i zajedničkom promišljanju. Broj od 34 predavačica i predavača, najvećim dijelom poznatih i priznatih stručnjaka za pojedina područja, pokazatelj je temeljitoga pristupa tematici koja po svim svojim implikacijama predstavlja jedan od najvažnijih izazova za hrvatsku sadašnjost i budućnost. U predavanjima i raspravama, uz vjerodostojno iznošenje činjenica i dubinskih analiza te otvoreno i iskreno suočavanje sa stvarnošću, traženi su novi putovi i nova rješenja za aktualnu demografsku krizu, velik izazov iseljavanja, mogućí povratak te sve izraženiju pojavu migracija.

Na kraju je donesena *Deklaracija Šestoga hrvatskog socijalnog tjedna* Hrvatske u kojoj je konstatirano da se

Hrvatska nalazi u dubokoj demografskoj krizi, zapravo da je već ušla u demografski slom, te da odgovarajuća populacijska politika treba obuhvaćati pronatalitetnu i blagu migracijsku politiku koja će se prihvatiti nacionalnim konsenzusom i koja će dugoročno obvezivati nositelje političke i gospodarske vlasti u Hrvatskoj. U 14 točaka deklaracije sudionici Tjedna istaknuli su svoja traženja i očekivanja kako bi se prevladala teška demografska situacija.

Zbog aktualne epidemiološke situacije program Tjedna odvijao se kombinirano, dio uživo i dio na daljinu. U prostorima Hrvatske biskupske konferencije okupili su se predstavnici iz svih hrvatskih nadbiskupija i biskupija. S njima su putem suvremene tehnologije bili povezani sudionici koji su u isto vrijeme bili okupljeni u pojedinim nadbiskupijskim i biskupijskim središtima.

Sva plenarna predavanja u petak 22. listopada i u subotu 23. listopada prije podne, bila su prenošena putem YouTube kanala Hrvatske katoličke mreže.

Hrvatski socijalni tjedni utemeljeni su 30-ih godina 20. stoljeća. Tako su prva četiri Tjedna održana 1932., 1937. (*Obitelj u današnjem društvu*), 1938. (*Društveni poredak i društveni pokreti*), 1940. (*Briga za buduća pokoljenja Hrvatske*). Peti hrvatski socijalni tjedan održan je 2011. godine u Zagrebu o temi *Kultura rada u Hrvatskoj*.

Tiskovni ured HBK

STRUČNI SKUP O DOBROBITI MALOLJETNIKA I RANJIVIH OSOBA U CRKVI

U povodu Dječjeg tjedna i Međunarodnog dana djeteta održan je 25. listopada 2021. godine u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu stručni skup za nad/biskupijske povjerenike za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba naslovljen *Dobrobit maloljetnika i ranjivih osoba u Crkvi – trenutačno stanje i perspektive*. Odluku o organiziranju toga stručnoga skupa donijelo je Povjerenstvo HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba na svojoj drugoj sjednici, 1. lipnja ove godine, s ciljem ustanovljavanja potreba i planiranja potrebnih aktivnosti kako bi što bolje ispunilo svoju zadaću zaštite maloljetnika i ranjivih osoba.

Skup je organiziran u listopadu, jer se u Hrvatskoj tradicionalno prvi tjedan u tomu mjesecu obilježava kao Dječji tjedan, a prvi dan u tomu tjednu kao Međunarodni dan djeteta. Svrha toga obilježavanja jest usmjeriti pozornost društvene zajednice na potrebe djece i podsjetiti sve one koji odgajaju i donose odluke da nam svima

na prvome mjestu mora biti dobrobit djece, ali i odraslih ranjivih osoba.

Jedna od najvažnijih zadaća Povjerenstva HBK za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba jest predlaganje preventivnih mjera, koje prije svega uključuju edukaciju, kako bi se pomoglo roditeljima i skrbnicima maloljetnika i ranjivih osoba, pastoralnim djelatnicima, klericima i laicima, prepoznavati znakove zlostavljanja i primjene odgovarajućih mjera zaštite. Glavna nakana je umanjiti broj žrtava, kao i brza i učinkovita pomoć eventualnim žrtvama.

U uvodnoj riječi predsjednik Povjerenstva riječki nadbiskup koadjutor i apostolski upravitelj Dubrovačke biskupije mons. Mate Uzinić istaknuo je kako nam je potrebno obraćenje i obnova, jer se još uvijek nismo dovoljno suočili s ovom pojavom te iznio primjere nekih osobnih susreta sa žrtvama svećeničkog zlostavljanja. O samom susretu rekao je da je prilika za zajedničko

traženje putova pastoralnoga djelovanja s posebnom brigom prema onima koji su već ranjeni, zlostavljani, ali i s pogledom prema naprijed kako bi gradili sigurna okruženja u našim nad/biskupijama i zajednicama.

Uslijedila su predavanja koja su održana *online* uz danu mogućnost sudionicima da se aktivno uključe svojim pitanjima i komentarima.

Prvo izlaganje imala je gđa Dagmar Hörmandinger-Chusin, voditeljica Ureda za prevenciju u biskupiji Linz u Austriji. Ona je prikazala na koji način je njihov ured organiziran, koje su njegove aktivnosti, što je do sada učinjeno, kao i poteškoće i izazove s kojima se suočavaju. Poručila je kako je važno prekinuti svaki oblik nasilja, preuzeti odgovornost i senzibilizirati ljude za kulturu svjesnosti – vidjeti umjesto skrenuti pogled. Kako bi se to ostvarilo, potrebna je edukacija, suradnja, financijski uvjeti i osobe koji su stručnjaci – profesionalci na području zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, zaključila je gđa Hörmandinger-Chusin.

Drugo izlaganje održao je vlč. Gottfried Ugolini, psiholog, izvanredni predavač na Filozofsko-teološkom fakultetu u Brixenu, u Italiji, psihološki i duhovni savjetnik sjemeništaraca, svećenikâ, redovnikâ, pastoralnih djelatnika, voditelj biskupijske službe u Bolzanu-Bressanoneu za zaštitu maloljetnika i ugroženih osoba, te član Odbora za zaštitu maloljetnika Talijanske biskupske konferencije. Zaštita maloljetnika je misija Crkve, rekao je vlč. Ugolini, naglasivši kako je došlo do promjene od reagiranja na pojedinačne slučajeve do proaktivnog djelovanja na području zaštite. Istaknuo je kako je stav

biskupije Bolzano Bressanone da je zaštita maloljetnika prioritet i obveza, te da iz toga stava proizlazi i kampanja informiranja i podizanja svijesti o važnosti dobrobiti maloljetnika i ranjivih osoba. Vlč. Ugolini predstavio je i rad službe za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba biskupije Bolzano-Bressanone, njezinu strukturu, aktivnosti i planove.

Sudionici skupa dobili su poziv da riješe upitnik kako bi se ustanovilo što je do sada poduzeto na području zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, te koje su poteškoće i potrebe, kako bi Povjerenstvo moglo planirati aktivnosti. Tajnica Povjerenstva mr. sc. Marina Šijaković imala je izlaganje *Metropolijski uredi za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba i biskupijski povjerenici: otvorena pitanja i perspektive – analiza upitnika*. Sudionici su predložili teme edukacija, ali iznijeli i poteškoće s kojima se susreću. Veliki je broj sudionika istaknuo važnost preventivnoga rada.

Nazočnima je potom predstavljen Centar za promicanje dobrobiti ranjivih osoba s Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta, koji nudi edukacije iz područja zaštite maloljetnika i ranjivih osoba.

Skup je organizirala radna skupina Povjerenstva za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba HBK, čiji su članovi Josip Bošnjaković i Tomislav Vurušić (oni su i prevodili spomenuta inozemna predavanja), te Monika Ećimović i Marina Šijaković. Iduća sjednica Povjerenstva najavljuje se za 10. siječanj 2022. godine.

IKA/HKM

HRVATSKI PRIJEVOD NOVIH ZAZIVA U LAURETANSKIM LITANIJAMA I LITANIJAMA SV. JOSIPA

Nakon što je Hrvatska biskupska konferencija potvrdila hrvatski prijevod novih zaziva u *Lauretanskim litanijama* i u *Litanijama sv. Josipa* na svojem 63. plenarnom zasjedanju održanom od 19. do 21. listopada 2021. godine u Zagrebu, Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine na svojem 82. plenarnom zasjedanju 4. i 5. studenoga 2021. godine potvrdila je da isti prijevod vrijedi i za njezino područje. O odluci pape Franje da se u *Lauretanske litanije* dodaju novi zazivi, biskupske konferencije diljem svijeta obavijestio je prigodnim pismom prefekt Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata kardinal Robert Sarah 20. lipnja 2020. godine. Riječ je o trima novih zaziva: **Majko milosrđa, Majko nade**

i Okrjepo selilaca. O novim zazivima u *Litanijama sv. Josipa*, kardinal Sarah obavijestio je biskupske konferencije dopisom od 1. svibnja 2021. godine. U spomenute litanije papa Franjo uvrstio je sedam novih zaziva: **Čuvaru Otkupiteljev, Slugo Kristov, Služitelju spasenja, Potporo u teškoćama, Zaštitniče prognanih, Zaštitniče potlačenih i Zaštitniče siromašnih.**

Litanije Lauretanske s tri nova zaziva

Gospodine, smiluj se!

Kriste, smiluj se!

Gospodine, smiluj se!

Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!

Oče nebeski, Bože, smiluj nam se!
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože, smiluj nam se!
Duše Sveti, Bože, smiluj nam se!
Sveto Trojstvo, jedan Bože, smiluj nam se!

Sveta Marijo, moli za nas!
Sveta Bogorodice, moli za nas!
Sveta Djevo Djevice, moli za nas!
Majko Kristova, moli za nas!
Majko Crkve, moli za nas!
Majko milosrđa, moli za nas!
Majko Božje milosti, moli za nas!
Majko nade, moli za nas!
Majko prebistra, moli za nas!
Majko prečista, moli za nas!
Majko neoskvrnjena, moli za nas!
Majko nepovrijeđenja, moli za nas!
Majko ljubezna, moli za nas!
Majko divna, moli za nas!
Majko dobroga savjeta, moli za nas!
Majko Stvoriteljeva, moli za nas!
Majko Spasiteljeva, moli za nas!
Djevice premudra, moli za nas!
Djevice časna, moli za nas!
Djevice hvale dostojna, moli za nas!
Djevice moćna, moli za nas!
Djevice milostiva, moli za nas!
Djevice vjerna, moli za nas!
Ogledalo pravde, moli za nas!
Prijestolje mudrosti, moli za nas!
Uzroče naše radosti, moli za nas!
Posudo duhovna, moli za nas!
Posudo poštovana, moli za nas!
Posudo uzorna pobožnosti, moli za nas!
Ružo otajstvena, moli za nas!
Tornju Davidov, moli za nas!
Tornju bjelokosti, moli za nas!
Kućo zlatna, moli za nas!
Škrinjo zavjetna, moli za nas!
Vrata nebeska, moli za nas!
Zvijezdo jutarnja, moli za nas!
Zdravlje bolesnih, moli za nas!
Utočište grješnika, moli za nas!
Okrjepo selilaca, moli za nas!
Utjeho žalosnih, moli za nas!
Pomoćnice kršćana, moli za nas!
Kraljice anđela, moli za nas!
Kraljice patrijarha, moli za nas!
Kraljice proroka, moli za nas!

Kraljice apostola, moli za nas!
Kraljice mučenika, moli za nas!
Kraljice priznavalaca, moli za nas!
Kraljice djevica, moli za nas!
Kraljice svih svetih, moli za nas!
Kraljice bez grijeha istočnoga začeta, moli za nas!
Kraljice na nebo uznesena, moli za nas!
Kraljice svete krunice, moli za nas!
Kraljice obitelji, moli za nas!
Kraljice Hrvata, moli za nas!
Kraljice mira, moli za nas!

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
smiluj nam se!

Moli za nas, sveta Bogorodice,
da dostojni postanemo obećanja Kristovih!

Pomolimo se: Dopusti nama, slugama svojim, molimo
Te, Gospodine Bože, da se neprestano radujemo dušev-
nome i tjelesnom zdravlju i da se slavnim zagovorom
Blažene Marije, vazda Djevice, izbavimo od sadašnje
žalosti i nauzijemo vječne radosti! Po Kristu, Gospodi-
nu našem. Amen.

Litanije sv. Josipa sa sedam novih zaziva

Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!
Oče nebeski, Bože, smiluj nam se!
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože, smiluj nam se!
Duše Sveti, Bože, smiluj nam se!
Sveto Trojstvo, jedan Bože, smiluj nam se!

Sveta Marijo, moli za nas!
Sveti Josipe, moli za nas!
Slavni porode Davidov, moli za nas!
Svjetlosti patrijarha, moli za nas!
Zaručnice Bogorodice, moli za nas!
Čuvaru Otkupiteljev, moli za nas!
Stidljivi čuvaru Djevice, moli za nas!
Hranitelju Sina Božjega, moli za nas!
Brižni branitelju Kristov, moli za nas!
Slugo Kristov, moli za nas!

Služitelju spasenja, moli za nas!

Glavaru slavne obitelji, moli za nas!

Josipe pravedni, moli za nas!

Josipe prečisti, moli za nas!

Josipe premudri, moli za nas!

Josipe jaki, moli za nas!

Josipe poslušni, moli za nas!

Josipe vjerni, moli za nas!

Ogledalo strpljivosti, moli za nas!

Ljubitelju siromaštva, moli za nas!

Uzore radnika, moli za nas!

Uresu domaćega života, moli za nas!

Čuvaru djevica, moli za nas!

Potporo obitelji, moli za nas!

Potporo u teškoćama, moli za nas!

Utjeho bijednih, moli za nas!

Ufanje bolesnih, moli za nas!

Zaštitniče prognanih, moli za nas!

Zaštitniče potlačenih, moli za nas!

Zaštitniče siromašnih, moli za nas!

Zaštitniče umirućih, moli za nas!

Strahu zlih duhova, moli za nas!

Pokrovitelju svete Crkve, moli za nas!

Zaštitniče Hrvatske, moli za nas!

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta, oprosti nam, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta, usliši nas, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehе svijeta, smiluj nam se!

Postavio ga je gospodarom doma svojega.

I poglavarom svega imanja svojega.

Pomolimo se:

Bože, koji si se neiskazanom providnosti udostojao izabrati blaženoga Josipa za zaručnika presvetoj Majci svojoj, daj, molimo, da koga kao pokrovitelja častimo na zemlji, zavrijedimo imati zagovornikom na nebu; koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Zagreb – Sarajevo, 3. prosinca 2021. godine

Tajništvo HBK

Tajništvo BK BiH

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

HR-10000 ZAGREB, Ksaverska cesta 12A

Tel. 01 5635 001

e-mail: info@hbk.hr

www.hbk.hr

ISSN 1332-2354

GODIŠTE XX. ▣ ZAGREB 2021. ▣ BROJ 2 (30)